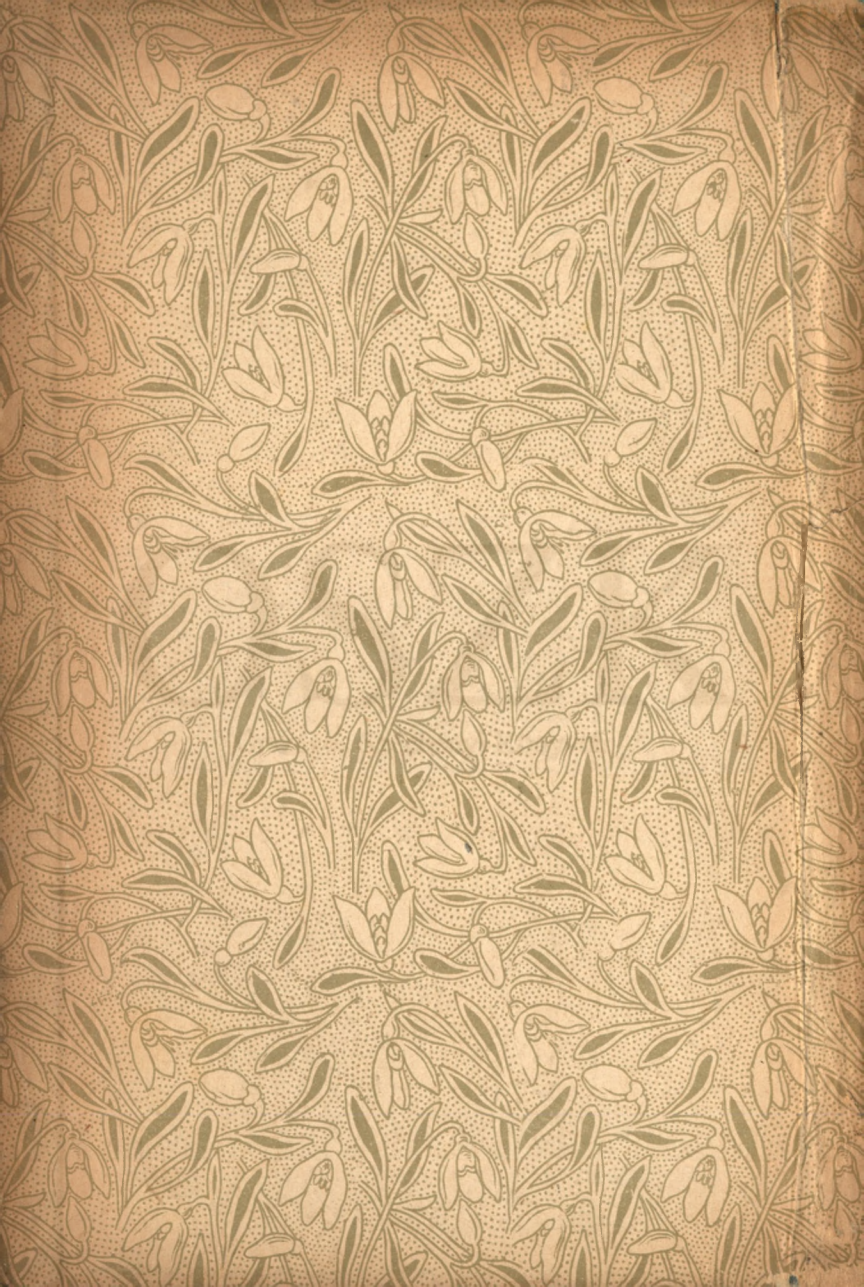

297297

AZ OTTHON
KÖNYVTÁRA

Szerkesztik:

Zöldi Márton és Sebestyén Károly

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Wolf Piroskának és Derső
nek szerettem jeléül.

1915. zsidóujér.

Gyurka

KALANDOK ÉS UTIRAJZOK
AZ IFJUSÁG SZÁMÁRA.

o o o

Országos Széchényi Könyvtár

AZ OTTHON KÖNYVTÁRA

SZERKESZTIK:

ZÖLDI MÁRTON ÉS SEBESTYÉN KÁROLY

o o o

B)

KALANDOK ÉS UTIRAJZOK AZ IFJUSÁG SZÁMÁRA.

Országos Széchényi Könyvtár

BUDAPEST

A PHÖNIX IRODALMI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG KIADÁSA

1907

KALANDOK ÉS UTIRAJZOK AZ IFJUSÁG SZÁMÁRA

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

BUDAPEST

A PHÖNIX IRODALMI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG KIADÁSA

1907

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

237237

~~207023~~

R
2

ORSZ. SZÉCHÉNYI-KÖNYVTÁR
13. Kézeltár
1956. évi 9407 SZ.

R
1965

Élmény a tengeren.

— Igaz történet. —

Háború tört ki Angol- és Franciaország között. Az Indiában élő angolok mindnyájan megremültek, főleg azok, kiknek gazdag hajószállitmányuk úszott a tengeren, vagy pedig rövid időn vissza akarnak térni hazájukba. Én ez utóbbiak közé tartoztam, kikerestem magamnak egy hajót, mely egy semleges hatalomé volt s elég szerencsésnek éreztem magamat, hogy dán hajón tehettem meg az utat.

Mindenben, ami a fényűzést illeti, messze mögötte állott az a hajó az indiai hajótársaság hajói mögött; de jobb vitorlás volt. Ami a hajófegyelmet illette, ez épp oly szigorú volt, mint angol hadihajókon. Sohasem hittem volna, hogy ennyi rend, pontosság és vak engedelmesség legyen egy kereskedelmi hajón található.

Az első hadnagy egyike volt a legszebb férfiaknak, kiket valaha csak láttam. Éppen ekkor emeltek e rangra, melyet nem annyira annak köszönhetett, hogy a hajótulajdonos fia volt, mint inkább

valóban kitűnő képességének. A legénység, mely közt — dán szokás szerint — öt évig szolgált, bálványozta s a tisztek és az utazók rokonszenvét is teljes mértékben birta.

Az egyetlen rossz ember a hajón egy portugál származású szakács volt. Napbarnított s visszataszító rút arca volt; egy vagy más módon mindig belekötött a matrózokba. Gonosz természete gyakori büntetéseket vont maga után fellebbvalói részéről és éppen aznap este, melyen elbeszélésünk kezdetét veszi, vették le róla a láncot, melyet az első hadnagy parancsára reáverték, mert egy matrózt meg akart mérgezni, ki őt megsértette; legalább bűnösnek tartották őt ebben, de határozott bizonyítékok nem merültek fel ellene. Egészen elkeseredve a szenvedett megfenyítésen, feltette, hogy meg fogja boszulni magát az első hadnagyon. A hadnagy egy napon alá s fel sétált fiatal arájával, egy szép angol leánnyal a fedélzeten; egy pillanatra mindketten megállottak, hogy szemléljék a repülő halakat, melyek röptükben gyengén érintve a vizet, menekülni igyekeztek a cápák üldözései elől; a boldogságról beszéltek, mellyel egyesülésük kecsegtette őket, reményeikről és aggodalmaikról, szüleik beleegyezéséről, boldog jövőjükéről és oly nyugodt életet jósoltak maguknak, mint a derült égboltozat, mely alatt haladtak.

Hirtelen, mielőtt valaki megakadályozhatta volna, rájuk rohant a szakács és a fiatalember szívébe

döfte kését, ki egyetlen hang nélkül összerogyott, míg a diadalmas portugál sátáni nevetésben tört ki. A szerencsétlen fiatal leány, ki nem ismerte még szerencsétlensége egész súlyát, kedvesére borult; de már késő volt! Egyik barátja, ki rögtön a hadnagy segítségére sietett, kihúzta a kést szivéből s a kiomló vér megnedvesítette az ara fehér ruháját. A hadnagy még egy erőfeszítést tett, hogy feléje forduljon; ez volt utolsó mozdulata, mert amint a vasat kihúzták szivéből, azok, akik felemelték, már csak holttestét vitték.

Eközben a kapitány is a fedélzetre sietett s amint megpillantá a szerencsétlen fiatalembert, mint egy gyermek elkezdett sirni, mert atyai szeretettel viseltetett iránta. Az egész legénység el volt keseredve s rögtön megölték volna a szakácsot, ha a kapitány jelenléte ily meggondolatlan tettet nem akadályozna meg. A szakácsot, ki kérkedni látszott gonosz tetteivel, lánccraverték. A holttestet levitték a hajóba, míg az elájult arát szobájába szállították.

Másnap este nyolc óra tájban meghívást kaptam, hogy menjek fel a fedélzetre. Rögtön felsiettem s ott találtam a tiszteket, az utasokat és az egész legénységet egybegyűlve s ünnepi mezbe öltözve. A szolgálattelvő matrózok a fedélzettel szemben foglaltak állást s a szerencsétlen áldozat holtteste pedig ott feküdt az egybegyűltek közepett, a nemzeti lobogóval letakarva.

Halálcsend uralkodott. Ekkor az egyenlítő alá közeledtünk s a leáldozóban levő nap még égető sugarakat árasztott reánk. A vitorlák mozdulatlanul lógtak le az árbócokról s a fővitorla oly módon volt kifeszítve, hogy a hajó folytathassa futását, mihelyt a legcsekélyebb szellő támadt.

Már kora reggel csalhatatlan jel mutatta, hogy a forró égöv alatt vagyunk. A tenger tiszta kék tükrén két cápát vettem észre, amint a hajót követték, mint rendszeren egy pilotnak nevezett hal társaságában. A matrózok várták is ezeket a cápákat, mert babonás felfogásukban meg vannak róla győződve, hogy ezek a szörnyetegek rendszeren feljönnek a tenger mélyéből oly hajók után, amelyeken holttest van, türelmetlenül várva a pillanatot, midőn eledelül odadobják nekik. Én részemről semmi mást nem láttam ezekben a hatalmas halakban, mint megérkezésünknek jelét a forró égöv, az egyenlítő alá.

Azonban a látvány, mely szemeink elé tárult, valami nagyszerű volt. Ez a hajó elveszve a végtelenségben, mely reánk nézve az egész világot jelentette, ez a határnélküli elem, amely bennünket körülvelt, ez a menyei trón, melyről Isten alápillantani látszott reánk, míg ajkainkról ünnepélyes ima szállt fel azokért, akiket szerettünk, mindez az imádat és hódolat érzelmeit keltette fel lelkünkben a teremtő iránt; mindez a legszilárdabb meggyőződéssel töltött el bennünket az Isten nagysága

íránt, mit csak azok képesek felfogni, kik hajókon laknak és ismerik a tenger mélységeinek csodáit.

Én is a többi utazók közé sorakoztam. Egyik sem szólott egy szót sem, mert azt hittük, hogy csak a hadnagy temetéséhez hívtak meg bennünket tanúkul s ez okból némán vártuk a történéndőket. Egyszerre tompa léptek zaját hallottuk s láttuk, hogy a hajóórség lassú léptekkel a fedélzetre jő. A gyilkost kísérték, kit áldozatához vezettek; itt sorfalat képeztek a tisztekkel szemben.

Szó nélkül egymásra pillantottunk. A gyilkost bizonyára nem azért hozták ide, hogy egyszerűen a temetésnél jelen legyen; de miért volt tehát ott? Talán elítéltetése végett? De akkor kétségtelenül látnunk kellett volna a kötelet, melylyel a legmagasabb árbocra fogják kötni, mert köztudomású, hogy a dán igazságszolgáltatás nagyon gyors, a per, elítéltetés és kivégzés gyors egymásutánban követik egymást.

Nem sokáig maradtunk ebben a bizonytalanságban. A második hadnagy felolvasta a szabályzatot, mely korlátlan hatalommal ruházza fel a kapitányt haditörvényszék alakítására s az általa hozott ítélet végrehajtására. Kérdezte a fogolytól, nincs-e kifogása ellene, hogy dán nyelven hallgassák ki. Ennek nem volt ellene kifogása s a tárgyalás kezdetét vette. Mindenekelőtt eltávolították a lobogót, mely a holttestet takarta és e pillanatban még az is összeborzadt, ki a halálos dőfést

tette, amint az áldozat nyugodt, csak nem túlvilági arcát megpillantotta. Ezután megkezdték a legegyszerűbb módon a világon, a kihallgatást, a büntény szemmellátható s a tény eléggé be volt bizonyítva. Megvallom, hogy nekem a vér fagyott meg ereimben, amint megláttam a kést, melylyel a gyilkos borzasztó tettét végrehajtotta s észrevettem a fogoly sátáni mosolyát, midőn annak az embernek vérével befecskendve látta, akin oly kegyetlen boszút állott.

Az ügy szigorú letárgyalása után a kapitány appellált az összes jelenlevőkre s a fogoly egyhangulag vétkesnek mondatott ki. A tisztek erre feltették süvegeiket s a kapitány felolvasta az ítéletet. Minthogy én abból, amit felolvastak, semmit sem értettem, meglepetve láttam, hogy a fogoly a kapitány lábai elé veti magát s kegyelemért esedezik.

Ama szemtelenség és konok megátalkodottság után, melyet előbb elárult, nyilvánvaló volt, hogy egyrésztől nem félt a haláltól, másrésztől pedig semmi megbánást nem érzett elkövetett gaztette fölött. Mily borzasztó fenyegetések indíthatták tehát ennyire meg. Hasztalan törtem fejemet a tény megfejtésén.

De csakhamar előlépett négy ember és fel emelte a holttestet, míg más négy a foglyot ragadta meg, tiz, vagy tizenkettő pedig vastag kötelekkel közeledtek. Tüstént megértettem mindazt s nem

csodálkoztam tovább a fogoly bátortalanságán. Hátat háthoz fordítva a holttesttel kötötték össze. Orditozását szájcsutakkal fojtották el s felvitték a hajó felső fedélzetére. A hajós káplán egy pár imát mondott s azután eltemették a holtat és az élőt, a gyilkost és áldozatát.

Amint a habokba dobták a borzasztó terhet, rögtön világos fény csillogott fel az átlátszó hullámok alatt, általános borzalom fogta el az egybegyülteket; láttuk a kiéhezett cápát amint kettős zsákmányára rohan. Én éppen a gyilkos tekintetével találkoztam abban a pillanatban, amint ledobták és az a tekintet még ma is üldöz; ezerszerte borzasztóbb kínok égtek szemében, mint a minőket a legborzasztóbb halálküzdelem okozhat.

Pár pillanatig mintegy leszögezve állottunk meg ott s vérnyomokat véltünk láthatni a víz felületén. Mindenki borzadva fordult el s feledni igyekezett a gyilkos igazságos, bár borzasztó büntetését. Szerencsére szél kerekedett s gyorsan elhagytuk e rémjelenet helyét.

Búvár a tenger fenekén.

Uj-Fundland közelében hajótörést szenvedett a múlt években a „Marion“ nevű gőzhajó. Bizonyosan valamely vízalatti szirtbe ütődött s így menthetetlenül odaveszett.

Mint hogy a tenger a szerencsétlenség helyén nem nagyon mély, egy ügyes búvár, ki szemtanúja volt a hajó elsüljedésének, elhatározta, hogy leszáll utána a tenger fenekére. Megbeszélte a dolgot társaival és azok készek voltak a vállalatra. Seb-
tében megtették a kellő előkészületeket s csolnakba ülve, kiveztek hatan a tengerre. Az idő csendes és barátságos volt, délen és keleten mutatkozott ugyan egy-egy darab gyanús felhő, de ez nem ijesztette meg őket.

A víz azonban mégis oly mély volt, hogy az elsüljedt hajó árbocainak nyomát sem lehetett sehol látni. Találomra kellett tehát a leszállásra a pontot megválasztaniok s a vállalkozó és egy bátor suhanc magukra öltötték a búvárkészülékeket, lábaikra akasztották a súlyokat és leszállottak.

Elül szállott le a vállalkozó, utána fiatalabb

társa. Csakhamar elérték a talajt s midőn maguk elé tekintettek, csekély távolságra valami sötét tárgyat pillantottak meg, melyet gyakorlott szemök egy magas sziklának ismert fel. Arra tartottak mind a ketten.

Minő érzés fogja el az embert, mikor először száll le a tenger fenekére, azt lehetetlen kimondani. Ezer meg ezer dolog van ott, mi az embert ámulatba ejti, ha mindjárt százszor is megtette már azt az utat. A köröskörül elterülő vízben, a szem nem képes oly messze látni, mint fenn a levegőben; mert a víz a távolsággal egyre sűrűsödik és ködszerű sötétségben látszik elveszni. A szakadatlan bugyogáson, mit a mellszelepből kijövő víz és a csobogáson kívül, melyet az illető mozgása okoz, semmi más hang nem hallható. A bűvár különben egész könnyen mozog a tenger fenekén, mert a felvilágon oly nehézkesnek tetsző készülék odalenn a legpompásabb, a legcélszerűbb s gyakorlott viselőjének a legcsekélyebb alkalmatlanságot sem okozza.

Seregestől vették őket körül a halak, a legkülönféle alakban és nagyságban uszkáltak mindenfelé, a merre a bűvárok csak fordultak. Némelyik nyílsebesen csapott el mellettük, mások fölöttük játszadoztak, kergetődztek, üldözték egymást minden irányban.

Itt egy csoport tengeri sün nyüzsgött otromba ugrásokkal, amott tengeri rákok szálltak fölfelé,

arrébb számtalan apró hal riadt el mellettük, emitt ismét idomtalan alakú hatalmas tengeri szörnyek himbálták magukat a vízben. Egy-kettő útvonalat is állta, rájuk bámultak s mindaddig egy helyben maradtak, míg egész közelökbe nem értek, mikor aztán nyilsebesen odébb álltak.

Míg a tenger fenekén így haladtak, fejük fölött, mint sötét felhőt az égen, látták csolnakukat lassan tovasiklani a tenger felszínén. És ekkor mintegy száz rőfnyi távolságban látták maguk előtt felemelkedni a fekete szikla tornyosuló alakját. De még mindig nem tudták bizonyosan, ez-e a hely, hol a „Marion“ hajó elsülyedt, azonban nemsokára egy gömbölyű, sötét tárgyat különböztettek meg. Gyorsan haladtak előre. Pár pillanat múlva oly közel jutottak a sziklához, hogy a sötét tárgyban a hajó orrát ismerték fel, mely ott feküdt előttük.

Ekkor véletlenül feltekintve, a bűvárok tajtékzó hullámban látták a tenger egész fölületét és önkénytelenül összerementek. Veszélyes helyzetben voltak. Vihar közeledett.

Most azonban törekvésük céljához ily közel, szemben az előttük fekvő hajóval, nem akartak felszállni s továbbhaladtak a tengerben. Mogorván, borzasztóan emelkedett előttük a szikla. Oldalainak érdekességét lemarta a víz behatása s több helyütt a névtelen tengeri növények miriádjai borították. A bűvárok folytatták útjukat, felkapaszkodtak a szikla egyik kiálló csúcsára és ott feküdt előttük a hajó.

A „Marion“ függélyes állásban sülyedt a tengerbe s a sziklák közé ékelve feküdt. Gyorsan felmászta reá. A fiatalabb lesietett a hajó nagy termébe, a másik egy hágcson az ács műhelyébe. Minden üres volt, minden tele vízzel. A tenger hullámai behatoltak, játéktárgyukká téve az emberek művét. Az idősebbet egyszerre valami zörej riasztotta fel; a födélzetről jött. Egy ember súlyos lépteinek zaja üté meg füleit, mintha valaki halálos aggodalomban vagy borzasztó sietséggel futott volna a hajón végig. Szíve hangosan dobogott, mert borzasztó volt hallani a dobogást a tenger néma csendjében.

A fiatalabb bűvár volt.

Az idősebb oly gyorsan, amint készüléke megengedte, sietett fel a hajóra s ott találta társát a fedélzeten. Feléje rohant, átfogta karját, görcsösen megszorította és a hajó szobájába mutatott. Az idősebb persze be akart menni. Az ifjabb elébe vetette lábát s őt visszatartani igyekezett. A fenn lebegő csolnakra mutatott s mint egy örült oly taglejtésekkel könyörgött, hogy siessenek fel.

Borzasztó látni egy néma ember eme jeladását, melyekkel megértetni igyekszik magát, rémitők ezek az integetések, ha nem látható az arc és nem hallható a hang. De ha a másik nem látta is arczát, látta szemeit, mint tüzes szemeket égni az álarc alatt.

— Be akarok menni! — kiáltott az élteőbb bűvár és elugrott társától, ki összecsapta erre kezeit, de nem merte amazt követni. Nagy isten, mi tör-

ténhetik ott, — gondolta magában az előbbi, hogy egy kipróbált bűvárt ennyire rémületbe hoz? Saját szemeivel akarta látni.

Előre ment, elért a nagy terem előcsarnokának ajtajáig, ott nem látott semmit. Megvetést kezdett érezni fiatalabb társa iránt, gyávának mondotta magában, akit nem fog ily vállalatra többé magával vinni. De mégis borzalom szállotta meg őt is e kísérteties csendben. Végighaladt a tágas előcsarnokon s végre belépett a nagy szobába. Szent Isten!

Ha bele nem fogódzkodott volna görcsös szorítással az ajtókilincsbe, földrerogyik bizonyosan, lábai földre gyökeredztek; mert előtte állott egy csomó ember, férfiak és nők, amint a hullámok az utolsó haláltusában megragadták őket, mindegyik azon a helyen, abban az állásban, amint a halál érte.

A süllyedő hajó lökésére mindegyik felugrott helyéről s az ajtó felé siettek. De a víz gyorsabb volt mint ők. Kétségbeesésében egyik az asztalba, másik a gerendákba, vagy a szoba falaiba kapaszkodott és ottan maradtak állva.

Az ajtónál borzasztónak kellett lenni a tolokodásnak; ott egymásra halmozva feküdtek. Egyik az asztalra mászott és egy vasszögbe kapaszkodva rajta is maradt, mások a szoba falaiba fogództak s úgy maradtak állva. Egyik sem bocsátotta el, amit egyszer görcsösen megragadott; mindegyik zavarodott lélekkel meredt az ajtóra, — illetőleg

a halálrémült bűvárra. Mind ő reá meredtek ezek az aggodalommal telt, borzasztó szemek, melyekben az élet tüzét a halál jeges csillogása váltotta fel. E szemek, melyek az örültekéihez hasonlóan, kifejezéstelenül meredtek reá, úgy, hogy tekintetük alatt jégge fagyott a vér ereiben.

Ezek az eltorzult arcok, melyeken rémület, aggodalom, kétségbeesés, szóval a lélek minden vihara tükröződött vissza, borzasztó ellentétben állottak a megfagyott, elüvegesedett szemekkel. Az asztalon guggoló ember tekintete undorítóbb volt valamennyinél; a hosszú fekete haj összekuszáltan libegett válla körül s a vad körszakáll valóságos démoni kinézést kölcsönzött neki. Oh minő gyötrellem, mily kimondhatatlan halálküzdelem volt olvasható e kétségbeesett arcokon.

Fönn erősen tombol a vihar s a tenger hullámzása ott a mélységben is érezhető volt. Az elsülyedt gőzös egyszerre hirtelen lökést kapott s megrendült a hullámok csapására. A borzasztó alakok elkezdtek mindnyájan mozogni s többen a földre zuhantak. A sátánképű alak ott az asztalon egyenesen a bűvárra látszott rohanni s ez rémült futással menekült el, azt hívén, hogy mindnyájan sarkában vannak. Le akarta lábáról venni a ráakasztott súlyokat, hogy felszállhasson, de nem birt megszabadulni tőlük, bár örült erőfeszítéssel ráncigálta őket, az egyiket nagy erőfeszítéssel végre leszakította, de a másik még mindig lenn tartotta őt. A hasztalan

erőfeszítés mellett már majdnem minden erejét és reményét elvesztette s a nagy teremben látott borzasztó jelenet egész súlyával nyomta lelkét.

De hová lett a társa? E gondolat mint villám cikázta át lelkét. Bizonyosan felszállott. Két súly ott feküdt az előszobában; igen, társa eltávozott; feltekintett s látta feje felett lebegni a sajkát. Tovább nem maradhatott ott, ha mindjárt Kalifornia összes aranyát rejtette volna is magában az elsülyedt hajó. Sötét lett, — újabb borzalom szállotta meg a búvárt. A fedélzetre nyíló csapóajtó lecsukódott.

Nagy ég! Halandó kéz zárta le? Vagy valami borzasztó lény lenn a kajütből; talán az a sátán az asztalról, aki rá akart ugrani?

Rémülten sietett vissza, ott azonban nem maradhatott; távoznia kellett, felment a hágcsón s felakarta emelni az ajtót, de az ellenállott erőlködésének; nekifeszítette felsisakozott fejét, a hágcsó ropogott alatta, de az ajtó nem engedett, erős légzőcsövét az ajtó odacsípte, felragadott egy vasrudat s kifeszíteni igyekezett vele az ajtót, mely engedett ugyan egy keveset, de tovább nem mozdult. Körültekintett s néhány hasáb fát vett észre, melyekkel sikerült végre az ajtót kissé kiejebb feszíteni, hogy aztán az így nyert nyílást fenntartsa és kissé növelje is, egymásután dugdosta a hasábokat a nyílásba. A munka nagy bajjal és csak lassan haladt, hosszas fáradozás után sem volt nagyobb négy ujjnyinál a nyílás.

A tenger folyvást erősebben hullámozott. Az elsülyedt jármű is érezte hatását és megreszketett. Egyszerre felfordult s oldalra borult. A bűvár össze-vissza futkosott, hogy más kijárást keressen, de nem talált. Visszatért a csapóajtóhoz, kétségbeesetten leült előtte és várta halálát. Semmi reménye nem volt többé, hogy megszabadulhat! Végét várta.

De a gőzös a felkorbácsolt hullámok hatalma alatt még egy lökést kapott; elkezdett himbálózni és minden pillanatban várni lehetett, hogy a víz legcsekélyebb lökésére egészen felfordul.

Recsegett; ropogott és ide s tova forgott oldalán. A bűvár még egyszer felment a hágcsón és most egyetlen nyomással sikerült neki felnyitni a csapóajtót. Kiugrott s a következő percben már a tenger fenekén állott. De ideje is volt, mert a hajó kis vártatva roppant dübörgéssel egészen felfordult.

A bűvár minden erejét összeszedte, s kétségbeesetten tépte a lábán ragadt súlyt, mely végre leszakadt és ő abban a pillanatban elkezdett felfelé emelkedni, úgy hogy néhány perc múlva már a víz színén úszott. Hála Istennek. Még ott himbálódzott az erős sajka, derék vakmerő társaival, kik amint őt észrevették, hozzá eveztek és ő meg volt mentve.

Fiatalabb társa csakugyan megszökött az irtózatoss látvány elől. Sohasem volt többet rábirható, hogy alámerüljön a tengerbe, fölhagyott a buvársággal s később hajóskapitánynya lett. A „Marion“ kincseivel együtt örökre a tengerbe veszett.

Harc alligatorok közt.

— Egy angol utazó naplójából. —

Az alligator Indiában nagy mennyiségben fordul elő s számtalan apró történetet beszélnek róla, valamint a különféle hőstettekről, melyeket az ottani lakosok véghezvittek.

Az alligatorok különben Ázsia más vidékein is tartózkodnak, épp úgy, mint Indiában, bár ez utóbbi helyütt sokkal többet beszélnek róluk; mert a hinduk bizonyos vallásos előszeretettel viseltetnek irántuk, ha mindjárt nem is imádják őket, mint némely más állatokat.

Ott időről-időre a nagy tavakba költöznek át, hol aztán etetik őket a babonás braminok, miközben elkezdik a szörnyeteg fejét vakarni, beszélnek hozzájuk s általában annyira megszelidítik őket, hogy mindenki bátran fürödhet az ily tavakban, minden veszély avagy háborgattatás nélkül; mert oly bőven hízlalják a szörnyetegeket a papok, hogy nem áhitoznak emberhúsrá.

Sokszor láttam őket, amint kijöttek a tópartra s egészen illedelmesen vették el eledelüket az őket

naponként etetni szokott emberek kezéből. A folyókban azonban, hol különben tartózkodni szoktak, sokszor borzasztó vérengzéseket visznek véghez, gyakorta megtámadják a fürdőzőket vagy csolnakázókat, még gyakrabban rávetik azonban magukat a juhokra, sőt az ökrökre és lovakra is, midőn azok a folyót át akarják gázolni.

Rendszerint közel a vízszine alatt elnyúló homokszigetekre veszik magukat s ha egy ily állat közel jő hozzájuk, farkuk egyetlen csapásával leütik a lábáról, torkon ragadják hatalmas állkapcáikkal s beviszik magukkal a víz alá a folyóba. Ott rothadásba hagyják menni zsákmányukat s úgy költik el a legnagyobb élvezettel, mint az ingyenc az ő teknősbéka levesét.

Egy ily zsákmány mellett több napon át őrt áll az alligator, míg elég puha s izletes állapotba jut a hús. Semmi más alligator nem mer a féltékeny örködés alatt hozzá közeledni, különben borzasztó harc fejlődik ki köztük. Én egyszer véletlenül szemtanuja voltam ily látványnak, amelyhez foghatót sem azelőtt, sem azóta nem láttak szemeim.

Egy ráncosbőrű s hatalmas fogsorral felfegyverzett torku vén alligator egy ökröt ejtett heves küzdelem után zsákmányúl s egy kis tóba víz alá vonszolta magával. A tó mintegy kétszáz lépés hosszú és felényi széles lehetett s több helyütt sás, nád és bambusz csalit borította.

Láttam a vén szörnyeteg hosszú ormányát,

amint a víz alatt a mocsárban feküdt s mindjárt mellette nyúlt ki az ökör egyik szarva a vízből. Szerettem volna bevárni, míg megjő pompás lakomája, mihez a nap tűz gyanánt, a tó pedig forraló vizül szolgált neki.

Láttam nagy pislogó kerek szemeit, melyeket egyenesen rám szegezett s minthogy nem mertem hozzá nagyon közel menni, noha kétcsövű löfegyver lógott vállamon, tovább mentem. Másnap reggel elmondom a dolgot egyik barátomnak, Moor őrnagynak s abban állapotunk meg, hogy együtt megyünk a tóhoz s elejtjük a szörnyeteget; mert bizonyosan tudtuk, hogy még ott találjuk. Lóra ültünk, magunkhoz vettünk egy pár benszülött szolgát, kik élelmiszert, lökészetet hoztak magukkal s a kitűzött helyre siettünk.

De mily nagy lőn csodálkozásunk, midőn nemcsak a vén alligatort, de több másokat is találtunk ott, 10—16 láb hosszú szörnyeket, melyek lomhán úszkáltak a mocsáros vízben s visszaviszátértek ismételve arra a helyre, hol az ökör feküdt, melyet dühösen járt körül a vén alligator.

Végre egy nagy sötét testet, hasonlót egy hatalmas faderékhoz, láttunk arra felé a vízben közeledni. Egy óriási alligator volt, még nagyobb, mint vén ismerősünk, mely utóbbi a zajra figyelmessé lévén, fejét kissé kidugta a vízből, dacos pillantásokat lövelt szemeiből s össze-vissza forgolódott hatalmas testével, tátongott borzasztó tor-

kával s félelmesen csattogtatta állkapcáit, mintegy azt fejezve ki vele, hogy el van tökélve harcra kelni.

Eközben egészen közel ért a másik a „fővő“ ökörhöz. Ez már sok volt a mi öregünknek; borzasztóan elkezdett kattogni, böszülten csapkodott a farkával, hogy csak rengett körülötte a bambusz s csaknem féltetével emelkedett ki a vízből.

A másik ugyanazt művelte; végre összecsaptak s borzasztó sebeket ütöttek hatalmas fogaikkal egymás fején s nyakán; pataként ömlött belőlük a vér s messze kerületben pirosra festette a tavat. Mindkét fél arra látszott törekedni, hogy maga alá seperje a másikat s a legóriásabb erőfeszítést tettek e célból.

Végre úgy látszott, hogy egészen kifáradt a vén ökörörző, távozni igyekezett és a víz alá merült, ellenfele azonban követte, felkergette újra a felszínre s újabb küzdelem következett, mignem az ökör elejtője a szárazra menekült. A másik oda is követte, mire oly kétségbeesett harc fejlődött ki közöttük, aminőt ily merev állatoknál sohasem tételeztem volna fel. Ismételve hátulsó lábaikra állottak s szétmarcangolták egymást; majd az egyik, majd a másik kerekedett fölül s végre együtt gurultak vissza a tóba.

Eközben a másodrendű alligatorok is mindnyájan összekaptak egymással s részint felegyenesedve küzdöttek a vízben, részint a parton marták egy-

mást, amellet nekiesvén az ökörnek is, melynek egy-egy testrészt leszagatták.

Meddig tartott volna még a csata, nem tudom. Az őrnagy gyorsan végét szakította, midőn golyót röpített az egyik vén bős alligator szemébe, én is követtem példáját s nyakán löttem keresztül a másikat. Mindkettő vérrel boritva hanyatlott alá, csapkodtak farkukkal, rángatództak, nyögtek és kínosan fetrengtek az iszapban.

Mi gyorsan véget vetettünk halálküzdelmüknek s azután a többieket kezdtük lövöldözni, melyek aztán csakhamar el is tűntek a vízben. — Ez a jelenet örökre fog élni emlékezetemben.

Egyet-mást a krokodilról.

— Egy angol utazó elbeszélése. —

Egy angol, ki egyedül csolnakázott végig Floridában a János folyón s egy éjszakát töltött annak partján, a következő érdekes dolgokat beszéli el a krokodilokról és szokásaikról:

— Az est kissé hűvös és csendes volt. A krokodilok elkezdtek üvölteni s borzasztó tömegekben voltak láthatók a partokon és a folyóban. Én egy szabad térségen ütöttem fel tanyámat, egy nagy örökzöld cserfa tövében, mely a köröskörül mocsaras talaj legemelkedettebb pontján néhány lépésnyire csolnakomtól terjeszté ki terebélyes koronáját.

Amint elég fát összegyűjtöttem, hogy az egész éjen át tüzelhessek és füstölhessek a vadállatok és utálatos rovarok távoltartására, hozzá akartam fogni vacsorám elkészítéséhez de úgy találtam, hogy mindössze alig van valami élelmiszerem. Feltettem tehát magamban, hogy néhány nagy angolnát fogok, melyekben Florida folyói oly gazdagok.

Nem messze e helytől, ahol kikötöttem, egy tó terült el, melyet csak egy szűk torkolat kötött

össze a folyóval s mely kiválóan alkalmasnak látszott angolnafogásra. A tó partját virágzó növények és bozótok borították s számtalan vízimadár járt alá és fel a csekély vízben. Fiók csörgőkacsák úszkáltak a vizen, melyeket nem ritkán angolnák kaptak el, melyek ismét a krokodilok áldozatai lettek, amelyek észrevétlenül rohantak fel a tó fenekéről. Ily alkalmakkor a krokodilus egész teste egészen felfúvódik, farkukat magasan csóválják a levegőben, nyitott szájukból víz csurog és széles orrlyukaiból forró gőz tör elő s a föld meginog ordításuktól.

Siettem horgászni, tanyámon hagytam puskámat, mert attól tartottam, hogy ha a krokodilokkal meg kell birkóznom, elveszthetem, ehelyett egy vastag bunkót vittem magammal védelmemre s csolnakomba léptem. Az első krokodilok a kikötőhely körül félrehúzódtak, de néhány nagyobb csolnakom után úszott. Én jól vígyáztam magamra s amint csak birtam a tó bejárata felé eveztem, remélvén, hogy ott biztonságban leszek ellenségeimtől.

De mielőtt a fele útat megtehettem volt, minden oldalról megtámadtak a krokodilok, sőt némelyik csolnakomat is fel akarta fordítani. Helyzetem roppant veszélyes volt. Két igen nagy krokodil támadott meg egyszerre; borzasztóan üvöltöttek és egész vizözönt köpködtek reám. Állkapcáikat fülemhez oly közel és oly borzasztóan csattogtatták,

hogy majdnem megsiketültem. Minden pillanatban vártam, hogy kirántanak a csolnakból és felfalnak.

Bunkómat azonban derekasan használtam és sikerült az állatokat kissé visszaszorítanom.

Amint láttam, hogy a küzdelmet meg akarják újítani, a part felé eveztem, mert ez volt az egyedüli mód megmentésemre. Ha ugyanis a part mellett maradok, ellenségeim csak egy oldalról támadhatnak; míg most egészen körülvettek és aztán, ha szorúl a kapca, egy ugrással a partra menekülhetek; mert a szárazon könnyű futás által menekülni tőlük, míg a vízben villámsebessen úsznak.

Amint a tó nyílásába be akartam fordulni, több krokodil keresztbe feküdt előttem. Én mindamellett behatoltam, több angolnát fogtam rövid idő alatt s aztán szorosán a part mellett haladva, visszacsolnakáztam. Amint azonban a tóból a folyóba akartam fordulni, heves ellenállásra találtam. Különösen egy vén, mintegy húsz láb hosszú krokodil egész kikötőhelyemig üldözött, anélkül, hogy tulajdonképpen megtámadott volna, noha folyvást sarkamban volt.

A partra kilépve megfordultam, hogy csolnakomat a partra húzzam, midőn ő is csaknem a lábamig szökött ki a vízből s aztán egy kissé fekve maradva, szemem közé nézett, miközben feje és válla egészen kiállott a vízből. Puskám jól meg volt töltve, elmentem érte. Míg odajártam, a krokodil ott maradt a csolnakom mellett s úgy lát-

szott, hogy halakra les. Közeledvén hozzá, az állat lassanként visszatért a vízbe, de nemsokára visszatért és egy cseppet sem látszott tőlem félni. Fejbe-lőttem és így ráztam le nyakamról, mire elkészítettem angolnáimat. Amint ezeket közel a parthoz raktam s elkezdtem őket tisztítani, ismét egy krokodil jött felém s míg én visszahuzódtam, egy farkmozdulattal több angolnámat a folyóba csapta. Ha óvatos nem vagyok, hátúlról valószínűleg engemet is leüt lábamról és a vízbe sodor. Az állat e hihetetlen vakmerősége erősen aggasztott, mert még egy egész éjet kellett e veszélyes helyen töltenem.

Amint kissé figyelmesebben körültekintettem, újabb látvány tárult szemeim elé, mely annyira elkábitott, hogy eleinte nem is tudtam magamnak megmagyarázni, hogy mi az. A folyó egyik partjától a másikig mindenféle halakból álló egyetlen szilárd talajnak látszott, mintegy száz lépésnyi szélességben. E halak most visszatérőben voltak a tengerpartra és itt összetolultak. A krokodilok szintén oly óriási mennyiségben gyűltek itt össze a folyó egész szélességében, hogy könnyű lett volna fejükön átmenni a folyón, ha ugyan kedve lett volna az embernek hozzá. ♣

Több százezer hal veszett itt el. A krokodilok különféle halakat kaptak egyszerre szájukba, összezúzták állkapcsaik közt, mialatt farkukkal maguk körül csapkodtak. Borzasztó volt látni, mily rettenetes zajjal csattogtatták össze állkapcsaikat,

amint a halak által képezett gátat áttörve alámerültek s azután zsákmányaikkal ismét több lábnyira a víz fölé emelkedtek, egész özön vizet és vért ömlesztettek ki szájukból s gőzfelhőt orrlyukaikból. Most lett világos előttem, miért gyűlt össze itt annyi krokodil. Különös hajtóvadászatra jöttek, mely a folyó szűk voltát tekintve, nagyon jövedelmező lehetett. A krokodilok lármája miatt, alig tudtam egész éjszaka aludni.

Amint reggel felé felkeltem, minden várakozásom ellenére, csendes volt minden; csak itt-ott lehetett egy-egy krokodilt látni, amint a parton aludtak. Tovább haladtam tehát a folyón felfelé. Amint a tó előtt elhaladtam, amelyben tegnap angolnákat fogtam, ismét félelem szállott meg. A sás közül ugyanis egy óriás szörnyeteg rontott elő, borzasztó üvöltéssel felém tartott, nyilsebességgel csolnakom alá úszott, a túloldalon ismét felmerült s vizet és gőzt árasztott reám. Én azonban oly hatalmas csapásokat mértem bunkómmal fejére, hogy alámerült és visszatért a partra. Később egy másik jött utánam mintegy száz fiatal krokodil által követve, amelyek egy rendes falkát képeztek, mind egyforma nagyok, t. i. tizenöt hüvelyknyi hosszúak voltak.

Tovább folytatván utamat, egy földnyelvhez értem s nagyszámú apró halmokat, vagyis kúpokat vettem rajta észre, melyek úgy néztek ki, mint megannyi kis boglyák s egysorba voltak felállítva

a part mentében. Mintegy 15—20 lépésre eshettek a parttól, ingoványos talajon, mely körülbelül három lábbal feküdt magasabban a víz színénél.

Leírásokból tudtam már, hogy ezek az apró boglyák krokodilfészkek s noha nagy támadástól tartottam e helyen, minthogy több szörnyeteg őgyelgett e helyen a parton a fészkek körül, mégis feltettem magamban, hogy kikötök és közelebről megvizsgálom e fészkeket. A legtöbbet üresen találtam; a nagy, vastag, fehéres tojáshéjak szétzúzva és szétszórva feküdtek a földön. A fészkek négy láb magasak voltak, alapjuk 4—5 láb átmérőjű volt s iszapból, fűből és különféle növényekből állott.

A krokodilok legelőbb is egy réteg iszapot teritenek ki a földön, arra egy réteg tojást raknak, erre ismét egy réteg iszapot 7—8 hüvelyk vastagságban és így folytatják felváltva egész a csúcsig. Száz, kétszáz lúdtojás nagyságú tojás van egy ilyen fészekben, melyeket a nap heve kelt ki. A fészkek növényrészei valószínűleg erjedésbe jönnek a nap heve által és szintén elősegítik a költést.

A kikelt kicsinyeket állítólag a nőstény krokodilok vezetik, épp úgy, mint a tyúk a csibéket. A szeretet azonban alig lehet nagy irányukban; mert a nagy krokodilok sok fiatalot szoktak felfalni. Egy kifejlődött amerikai krokodil mintegy húsz láb hosszú, akkora vastag derékkal, mint a lóé. Fejük három láb hosszú s épp oly nagyra nyithatják föl

szájukat is. Ha állkapcsaikat összecsatoltatják, ez oly zajt okoz, mintha egy nehéz deszkát földhöz csaptak volna nagy erővel.

Alig lehet valami borzasztóbbat képzelni, mint az üvöltést, melyet főleg tavasszal ívás idején véghezvisznek; hasonlít ez a távoli erős mennydörgéshez. Ez üvöltés közben erősen felduzzadnak, nagyon sok vizet és levegőt szívnak magukba és ismét nagy erővel dobják ki, miközben farkukkal erősen csapkodják a vizet.

Nagyon örültem, midőn e veszélyes helyről szerencsésen távoztam.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A hajóréim.

— Uti kaland. —

Néhány év előtt kereskedelmi ügyekben Smyrnába utaztam Angolországból. Hajónk a portsmouthi kikötőből indult. A kapitány indulás előtt bement a városba, hogy még egy matrózt fogadjon fel. Másnap kora reggel érkezett is egy s batyújával együtt felvették a hajóra; azt azonban senki sem vette észre, hogy az illető kék zubbonya alatt egy nagy, fekete macskát hozott magával.

Midőn aztán már a fedélzeten volt állatjával, az egyik matróz rákiáltott: — Hé, barátom, csak nem akarsz a macskát is magaddal vinni a tengerre?

— Persze, hogy azt akarom! — mondá a jövevény dacosan. — A kandúr régi jó barátom és én sohasem válok el tőle.

— No, — hangzott a válasz, — majd meghallod a különbséget, ha a kapitány meg találja tudni; azt azonban mondhatom neked, hogy ha közel jön hozzám az állat és bot lesz a kezemben, nem állok semmiért sem jót.

— És én mondom neked, — viszonzá az új matróz, — hogy semmi vészthozó nincs abban, ha macska van a hajón, de igenis szerencsétlenséget hoz a hajóra, ha elkergetik róla a macskát.

E pillanatban az egyik matróz-suhanc meg akarta legyinteni a kandúrt, de az állat ujjába harapott úgy, hogy hangosan felsivított. — Majd megtanítlak! — mondá a matróz, — hogy békében hagyod macskámat. Nem szenved, hogy rajtam kívül más nyúljon hozzá s megharap mindenkit, jegyezzétek ezt meg magatoknak.

És valóban az állat, mely kétszer akkora volt, mint egy közönséges macska, vadnak bizonyult, mint egy tigris. Amint a kormányos a fedélzetre hívta az új matrózt, ez a hajóorrban hagyta macskáját; az állat egy sötét zúgba vetette magát, magasan felpúposította hátát és nyávogott, míg szemei égtek, mint a parázs. — Hohó! — kiáltottak fel a többiek, — ez nem megy így. Várj csak, míg a hajóra jön a kapitány, majd akkor vége lesz ennek a dolognak.

A matrózok eközben az árúcsomagok hajóra hordásával voltak elfoglalva s az egész nap munkával telt el. A kapitány estefelé a hajóra jött s egy utas volt vele, ki félénk fiatal embernek látszott s valószínűleg még sohasem utazott hajón.

Alig ért a kapitány a fedélzetre, midőn a matrózok munkájukat otthagyván, hozzászaladtak, hogy elbeszéljék neki a macska-históriát. Amint hallotta

a kapitány, hogy mi történt, haragba jött és megparancsolta az embernek, hogy a kandúrt a szárazra vigye, különben a tengerbe dobatja.

A matróz azonban, ki gonosz, mérges ember volt, azt felelte, hogy egy emberéletért meg nem válik macskájától. Most megparancsolta a kapitány, hogy fogják meg a macskát és vigyék szárazra egy csolnakban. De senki sem merte a kandúrt megfogni, mert vad és mérges volt mindenkire és egy matróz, ki mégis megpróbálta megkapni, csúnya harapással volt kénytelen hátrálni. Most maga a kormányos közeledett az állat felé s meg akarta fogni, de a macska oly erővel ugrott reá, hogy sietve visszaszaladt. A fickó jóízűen nevetett rajta s gúnyosan felhívta a matrózokat, fogják el hát macskáját.

A felbőszült kormányos dorongot ragadt kezébe, hogy agyonüsse vele a macskát, a matróz azonban az állat védelmére ugrott s egy olyan ütést kapott fejére, hogy elkábultan rogyott össze. A matrózok ekkor üzőbe vették a macskát, mely ide-oda futkosott a fedélzeten s végre az egyik árbócra mászott. A matróz-suhanc egy korbáccsal utána ugrott s a tengerbe taszította vele; a lökés azonban oly erős volt, hogy ő maga is a vízbe zuhant. A matrózok legott csolnakba ugráltak s kihalászták a fiút; a kandúrt azonban nem látták többet, mert időközben egészen besötétedett.

A matrózok aztán elkezdték egymás között

megbeszélni a dolgot s legtöbben abban a nézetben voltak, hogy nem kellett volna a macskát a tengerbe dobni, hanem a szárazra vinni; mert a matrózok nagyon babonás emberek, kik sok mindenféle dologban rossz előjelet látnak. Míg így vitatkoztak, újból parancsot kaptak, hogy szálljanak csolnakba, mert az időközben magához tért új matróz csúnyán káromkodott és esküdözött, hogy ő nem marad a hajón, hanem kimegy a szárazra és feljeleníti a kormányost s így a kapitány jónak látta, minél előbb megszabadulni tőle.

A matróz tehát hóna alá vette a batyuját s a csolnak kivitte őt a szárazra. Útközben azonban egyre káromkodott és boszút esküdött, úgy, hogy a matrózok megrémültek. Amint szárazra lépett, még egyszer visszafordult, megfenyegette öklével a hajó legénységét s kiáltá: — Egy fekete macskát dobtatok a hajótokról a tengerbe, emlékezzetek reá! Majd meglátjátok következményeit, szerencsés út! Én azonban nem szeretnék hajóton lenni, ha mindjárt nekem ajándékoznák az egészséget, mert egy fekete kandúrt dobtatok a tengerbe és sohasem fogtok a kikötőbe jutni! — Ezzel elsietett.

A matrózoknak sehogysen tetszett az egész dolog s ha a kormányos nincs velük, ki tudja, nem szöknek-e meg mindnyájan inkább, semhogy a hajóra visszatérjenek, így azonban nem gondolhattak a megugrásra. Napfelkeltekor útrakelt a hajó, mert a kapitány nem akart az elkergetett

matróz helyébe mást fogadni. Csakhamar kiérték a nyílt tengerre s nyolc nap múlva a biskayai öbölbe értünk.

Éppen a finisterrei fokot hajóztuk körül, midőn a matróz-suhanc egy reggel így szólott: — Olyan igaz, mint hogy Isten van az égben, hogy a múlt éjjel nyávogni hallottam a kandúrt, vagy legalább a szellemét! — Mindnyájan kinevették a fiút, ez azonban szigorúan megmaradt állítása mellett s esküdözött, hogy ő hallotta nyávogni s amint felébredt, azt is észrevette, hogy két villogó szem bámul reá.

— No fickó, mondám neki, te lökted a macskát a tengerbe s így nem csoda, ha körülötte kisért. — A szegény fiúnak azonban nem volt kedve nevetni, nagyon komolyan és leverten nézett ki.

Pár nap múlva panaszkodott a kapitány és a velünk utazó kereskedő, hogy az egész éjjel nem tudtak aludni bizonyos zaj miatt, melyet a hajó oldala mellett hallottak, mintha ezer ördög tombolta volna körül a hajót. A kapitány nagyon komolyan látszott és a kereskedőt oly aggodalom fogta el, hogy egész testében remegett. A legénység nevetett, mert nem hallott semmi lármát s azt hitte, csupa képzelődés az egész, főleg, miután szeretett éjszakára egy kissé erősen a pohár fenekére nézni. És aztán minden csendes is lett ismét s a legszebb időben haladtunk át a gibraltári szoroson, friss élelmiszert vásároltunk s tovább

vitórláztunk a Középtengeren. A kapitány nem panaszkodott többé s a matróz-suhanc nem látott villogó szemeket, úgy, hogy feledékenységbe ment az egész dolog.

Amit Maltával szembe értünk, megváltozott az idő, terhes felhők lógtak a fejünk fölött s minden oda mutatott, hogy heves vihar van kitörőben. S valóban oly borzasztó vihar tört ki a rákövetkező éjjel, aminőt sohasem láttam. Hajónk ideoda ingott s a tenger tombolt úgy, hogy attól tartottunk, hogy minden pillanatban alámerülünk. Éjfél körül járt az idő, midőn elkezdett szakadni az eső s valóságos orkánná nőtte ki magát a szél. Én a fedélzeten állottam, a kormányos egy matrózzal a kormányrudat tartotta s mindnyájunkat a legnagyobb félelem fogott el. Még borzasztóbb pillanatok várnak reánk, jegyzé meg a kapitány. Egy „miau“ volt rá a felelet, oly tisztán és világosan, hogy az egész hajószemélyzet hallotta, bár senki sem tudta megmondani, hogy honnan jött.

— Az Isten legyen nekünk irgalmas! Mi az? kérde a kormányos mellett álló matróz, s arca az iránytű házikójából kiható fénynél halotthalvánnyá lett.

— Miau! — hangzott le ismét az árbócról.

— A fekete kandúr! kiáltá a kapitány. — Az ég őrizzen bennünket, különben végünk van! — mondá a kormányos kezeit összecsapva. Ezzel elbocsátotta a kormánykereket s a mellette álló matróz nem birta egymagában visszatartani s a

következő pillanatban keresztülrepült a kormányos a kereken s leverte az ott álló másik matrózt is. A hajó borzasztó lökést kapott, gyorsan forogni kezdett maga köré, míg a fő- és mellék árbócok alázuhantak.

Rögtön a fedélzetre hívták az összes matrózokat, de jó két óra hosszat tartott, míg minden ismét rendbe lett hozva; mert az emberek minden bátorságukat elvesztették. Mindnyájan hallották a hajó orrában a hangos nyivákolást s azt állították, hogy egészen ott hangzott fel mellettük; a kereskedő és a matróz-suhanc megint egész testökben reszkettek. Lent a kajütben ők is hallották a nyivákolást s azt bizonyították, hogy a kajüt asztala alól jött. E közben egyre tombolt a tenger s a szél még borzasztóbban dühöngött.

Kapitányunk nem ijedt meg egykönnyen a maga árnyékától s mint a legénység ott állott egybegyűlve a fedélzeten, megjegyzé: — Ez a szél csak mindenesetre megrövidíti útunkat s ha így tart, nemsokára Smyrnába érünk!

— Sohse fogjuk mi Smyrnát látni! — mondá az egyik matróz, kinek csak úgy vacogtak a fogai. — Nem, mi, soha! — kiálták utána a többiek.

A kapitány azonban leküldte a matróz-suhancot, hogy hozza fel rumos palackját; azután mindegyik matróznak töltött belőle egy hatalmas pohárral úgy, hogy egy időre jobban érezték magukat. De mielőtt újra munkához fogtak volna, megint

felhangzott többször egymásután a végzetes macskanyávogás.

— Halljátok megint! — kiálták a matrózok; de alig volt idejük ezt kimondani, midőn egy óriási hullám csapott keresztül a hajón, mely két sajkát leszakított s a legénységet a hajó orrába sodorta. Egyuttal a hajó annyira megtelt vízzel, hogy megállott s azt lehetett hinni, hogy elsülyed. Végre balra dőlt a hajó, miközben kitakarodott belőle a víz s gyorsan tovasodorták a habok.

A matrózok ekkor elkezdtek maguk közt tanácskozni, hogy a tengerbe kell dobni a matróz-suhancot, hogy a kandúr szellemét kiengeszteljék; mert ő dobta a kandúrt a tengerbe. Amint a kapitány meghallotta, megesküdt, hogy azt, ki a fiúhoz nyúlni mer, agyonlövi. Ezzel leküldte a fiút a kajütbe, hogy valami baj ne történjék; a szegény fiú keservesen sírva vonult vissza.

Midőn végre egy aggodalomteljes éj után beköszöntött a nap, a vihar elállt s az idő is kiderült. A tenger egészen lecsendesedett s a matrózok újra visszanyerték bátorságukat, miután semmit sem hallottak többé a macskáról. A hajó farára még egy kisegítő árbócot állítottak s így könnyű szél által hajtva, vidáman haladtak tova. Most már nem voltunk messze Smyrnától és reméltük, hogy pár nap múlva elérjük, a kormányos azonban a fejét rázta s így szólott: — A dolognak még nincs vége, mert fekete kandúrral van dolgunk!

Másnap feljött a kapitány és így szólott: — A múlt éjjel úgy tetszett nekem, mintha vizet hallottam volna locsogni a hajófenékben. Utána néztél becsületesen? — Nem, én az ácsra bízom! — viszonzá a kormányos.

— Úgy, hát kérdezd meg tőle, — folytatá a kapitány. Az ács szintén nem nézett utána; hanem most szaladt le s úgy találta, hogy hat láb magasan áll a víz a hajófenékben.

— Tudtam, hogy végünk lesz! — kiáltá az egyik matróz — sohasem fogunk mi, amint megjövendölték, kikötőbe érni! — A többi matróz is mind így gondolkodott, a kapitány azonban így szólott: — Hagyjatok fel e badár beszéddel. A vihar alatt bizonyosan megsérült a hajónk, ami nem is lenne csoda, midőn a tengerbe zuhant árbócok oly erővel verődtek a hajó oldalához. Fel a szivattyúkhöz! Üritsük ki mielőbb a hajófenéket s javítsuk ki gyorsan a sérülést. A kandúrnak bizonynyal nincs ehhez semmi köze! — Minthogy a hajó fenekén legalól olyan árúk voltak, melyeknek a víz nem árthatott, eddig nem volt nagyfontosságú a dolog; de az árúk felső rétege vásznakból s más kelmékből állott, miért is derekasan hozzá kellett látni a szivattyúzáshoz, nehogy a víz azokat is elérje. Az idő szép volt, a tenger felszine sima maradt s kedvező szél fúj. De a matrózok meg voltak ijedve s elveszettnek tartották mindnyájunkat, pálinkát követeltek s nem

akartak szivattyúzni; mert úgy okoskodtak, hogy az úgy sem használ semmit, minthogy a hajó elsüllyedésre van kárhoztatva.

A kapitány nagy haragra gyúlt efölött, beszaladt kajütjébe, megtöltötte kétcsövű puskáját s esküdözött, hogy lelövi a legelsőt, ki vonakodik a szivattyúkon dolgozni. Minthogy az emberek látták, hogy komolyan beszél s mert ismerték, hogy hevesvérű ember, munkához láttak. Bár úgy vélekedtek, hogy minden fáradságuk haszontalan; mi azonban láttuk, hogy a víz jelentékenyen fogy s így remélhettük, hogy minden kár nélkül menekülünk.

Erre parancsot kapott a kormányos, hogy a hajóablakot nyissa fel, hogy a rakomány állapotát meg lehessen vizsgálni. Ez megtörtént. A vászon és a gyapotárú göngyök, amennyire ki lehetett venni, nem sérültek meg s minthogy a matrózok egész estig folyvást szivattyúztak, a víz mindinkább alásüllyedt. Hét órakor jó adag grogot adott a kapitány a matrózoknak s egy órai pihenést engedett nekik.

Szép, holdvilágos éj volt, a szélnek alig volt ereje felduzzasztani a vitorlákat; a hajó nehezen haladt, mert még mindig sok víz volt benne. A kapitány, ki egy pillanatra kajütjébe távozott, most ismét feljött és kiáltá: — Nos, emberek, lássunk megint munkához! — midőn egyszerre hangos, siránkozó nyivákolás, nyávogás hangzott fel, hogy csontunkat, velőnket átjárta hangja.

Abba az irányba tekintettünk, a honnan a hang jött és a csolnakon, mely a hajón felboritva feküdt, láttuk a fekete kandúr kisértetét a holdfény által megvilágítva. Olyan sovány volt, mint a csontváz, de fekete mint életében. Hátát felpúpositva hordta, farkát felkunkorítva s a mint így guggolt, a holdfényben, még egyszer olyan nagynak látszott, mint a minőnek az életben kinézett. A matrózok hangosan felkiáltottak, hátraszaladtak s körülfogták a kapitányt és a kormányost s arcukat eltakarva kiabáltak: — Isten legyen nekünk is irgalmas! Isten bocsássa meg a mi bűneinket! Jaj! jaj! el vagyunk veszve! S a jajgatás nem akart véget érni.

Végre bösz haragra lobbant a kapitány, körültekintett, mi a tulajdonképpeni baj s megpillantja a macska kisértetét egész borzasztóságában, amint ismétli siralmas nyávogását. — Várj! — kiáltja, leszaladva szobájába. Egy pillanat múlva már visszatért egy kettőscsövű fegyverrel kezében, célba veszi és lelövi az állatot. A kandúr még egyszer felordit s leesik a fedélzetre; a kapitány odasiet; felemeli farkánál fogva, hátraviszi a matrózokhoz és odadobja közibük: — Itt van, bolondok! A fekete kandúr maga az és nem kisértete. Akartok-e hinni saját szemeiteknek, vagy nem?

És csakugyan úgy volt! Most azután könnyen lehet mindent mindent megmagyarázni; mert amint a matrózsuhanc a tengerbe esett, sötét volt és mindnyájan annyira el voltak vele foglalva, hogy

a macskára éppen nem ügyeltek. Ez pedig azalatt felmászott a hajóra s belebújt a hajófenékbe, mivel az ablakok nyitva állottak.

Mindaz a lárma, melyet azután hallottunk, mind ő tőle származott, amint a patkányokra vadászott és úgy a matrózsuhancnak, valamint a kapitánynak és a kereskedőnek teljesen igazuk volt, midőn azt állították, hogy hallották őt éjjelenként.

Tudjuk, hogy a macska sokáig élél anélkül, hogy élelmiszert venne magához s így elég csendesen viselte magát az állat, míg minden patkányt elpusztított. Midőn aztán a vihar kitört és a szállítás, mely nem a legjobban volt elhelyezve, jobban összerázkódott, a macska, úgy látszik, itt is, ott is, a csomagok közé szorúlt s ez birta őt a nyávogásra.

Amint azonban sérülést szenvedett a hajó s az ablakokat felnyitották, hogy a rakományt megtekinthessék, a kandúr szabad kimenetet nyert s mint borzasztó csontváz ült ott. Így most az egész dolog felmerült. A matrózok ugyan még egyre állították, hogy a kandúr, ha nem is volt kísértet, mégis maga okozta az egész szerencsétlenséget, mert ha nem ijesztette volna meg a kormányost, az nem bocsátotta volna el a kormánykereket s az árbócok nem zuhantak volna le.

Annyi azonban bizonyos, hogy még nagyobb szerencsétlenséget okozott volna, ha a kapitány

agyon nem lövi; mert az embereket már nem lehetett a szivattyúkhöz hajtani. De amint felismerték, hogy csakugyan maga a kandúr és nem a kisértete van előttük, ismét serényen munkához láttak s mielőtt beesteledett, a hajó ki volt üritve és a sérülés ki volt javítva.

Másnap reggel aztán Smyrnába értünk.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Kellemetlen találkozás.

— Kaland. —

Néhány évvel ezelőtt fontos ügyben hosszabb utazást kellett tennem Indiának egyik legkevésbé civilizált részében. Ha nem csalódom, éppen egy Runpoor nevű faluban időztem, midőn egy szép reggel arra a sajnos tapasztalatra ébredtem, hogy kalauzom, ki Delhitől kezdve kísért, szépen kereket oldott. Ez még nem lett volna nagy baj, mert hát jó pénzért nem lett volna nehéz új kalauzt fogadnom, hanem az már csakugyan bántott, hogy volt vezetőm lovamat és egyik bőröndömet, melyben legértékesebb dolgaim voltak, minden engedélykérés nélkül magával vitte.

Rögtön jelentést tettem a községi birónál, ki éppen egy benszülött ember volt. Azonban e hivatalos egyéniségnek szinlelt csodálkozása, rémséges sóhajtásai, farizeusi szemjártatása azt sejtette velem, hogy a bíró úr alighanem egyetért a környék gonosztevőivel, kik valószínűleg jelentékeny jutalékot szolgáltatnak ki „keresményükből.“

Most már tisztába jöttem a helyzettel. Nagyon, de nagyon veszedelmes helyzetbe kerültem én!

Van Indiában egy, az ország egyes részeit behálózó rabló-szövetkezet. Egy vallásfelekezet, mely erénynek tartja: lopni, rabolni és ölni. Vért nem ontanak; az halálos bűn volna. Áldozataikat, hurokkal szokták megfojtani, kést és tört nem fognak kezeikbe. E vallásfelekezet tagjai „Thugg“-oknak neveztetnek. Hatalmuk több mértföldnyi területre kiterjed. Szoros összeköttetésben állnak a környék lakosságával, az ő részükön vannak a benszülött hatósági személyek is és így háborítlanul folytatják garázda üzelveiket. A legfurfangosabb módon, durva erőszakkal élnek az idegenek kifosztásánál. S a megfojtott áldozatot szépen eltemetik, egész temetőket alkotva ily módon tartózkodási helyükön.

És mint nagy okom volt gyanítani, én oly területre jutottam, ahol a thuggok, a rettegett thuggok tanyáznak!

Megvallom, hogy az első percben borzadály futott át e gondolatra testemen. De aztán higgadtan kezdtem tervezgetni.

Mitevő legyek? Hogy folytassam tovább utamat!

Kalauzt fogadhattam volna ugyan, de ez nem mutatkozott ajánlatosnak, mert nem lehettem biztos afelől, hogy vajjon nem éppen egy thuggot fogadok-e föl vezetőmül? Inkább egymagam indulok tehát útnak. Lovat nem találtam a falúban. Kénytelen voltam tehát gyalog elindulni.

A szükséges fegyvereket magamhoz véve s

hátamra vetve a volt kalauzom tolvajlása folytán jelentékenyen megapadt podgyászomat, a mintegy öt mértföldnyi távolságra levő város felé irányoztam lépteimet, hogy az ottani angol hatóságtól kérjek fegyveres védelmet és segítyt útam tovább folytatására.

Sűrű erdőn kellett áthaladnom. A keskeny ösvény majd hegyre vitt, majd völgybe vezetett. Mintegy két óráig haladtam a százados fák árnyában, midőn sajátszerű kiáltás ütötte meg füleimet.

Megálltam s védelemre készen tartottam fegyveremet. Néhány percig fojtott lélegzettel vára-koztam. Valami szívig ható panaszos nyöszörgés, elkinzott teremtésnek fájdalmas nyögései hangzottak felém a bokrok sűrűjéből.

— Mi lehet ez? — kérdezém magamban. Ah, bizonyára a ravasz thuggok törtek egy védetlen utazóra. Talán segítségére lehetek a szerencsétleneknek!

Gyorsan, de azért kellő elővigyázattal közeltem a hely felé, honnan a kiáltás hangzott; gyorsan, mert a folyton gyengülő nyögés arról tanuskodott, hogy a szerencsétlen végperce már nincs messze és óvatosan, mert attól tartottam, hogy nagyobb csoport rablóra fogok bukkanni.

Bizonyos voltam afelől, hogy a panaszos hang embertől származik. Képzeltetni tehát nagy meglepetésemet, midőn egy cserje tömött ágait lassan szétnyitva, egy tisztás helyen jól kifejlett majmot

pillantottam meg, melyet vastag, mérges kigyó gyűrűzött körül.

A szegény négykezűn már nem segíthettem. A kigyó csontzúzós szoritása már kioltotta életét. Szemei már meg voltak üvegesedve. A kigyó éppen lakomához készült, midőn a lábaim alatt ropogó szárazgalyakjövetelemre figyelmessé tették. Otromba, lapos fejét felemelte s boszús sziszegést hallatott. Azután villámgyorsasággal hagyta oda áldozatát és felém tartott.

Megvallom, nem sokszor voltam oly veszélyben, mint most, midőn magam előtt láttam az acélerejű állatot. De nem vesztettem el lélekjelenléteimet, vállhoz emeltem fegyveremet s a kigyó fejére céloztam. A golyó nyakát találta s csak kis sebet okozott, mely pusztán arra szolgált, hogy a kigyót még jobban felingerelje. Csodás mozdulatokkal, görcsösen rángatózva közeledett most felém s egy másodperc múlva lábam előtt láttam őt.

Hátraugrottam s fegyverem másik csövének tartalmát is feléje küldöttem. Most már nem hiába! A golyó darabokra zúzta a kigyó fejét.

Megkönnyebbülten lélegzettem fel s szemeimet végigjártattam a két holttesten.

De most közelgő léptek halk nesze vont a magára figyelmemet. Gyorsan megfordultam s jobb oldalról egy körülbelül ötven lépésnyi távolságban levő bokorból egy benszülöttet láttam kibontakozni.

— Ah, — kiáltott felém mosolyogva, — mily

szerencse, hogy utitársra akadok! Mondhatom, ki-tünően védekezett a szörnyeteg ellen!

Az indián — nem kis csodálkozásomra — mindezt csaknem hibátlan angol nyelven mondta. Szép, jól megtermett fickó volt, magas termetű, villogó szemű és ébenfekete hajú. Szabályos vonású, bronzszínű arcán a ravaszságnak oly éles kinyomata ült, mely önkénytelenül felkelté bizalmatlanságomat s legkevesébbé sem örültem e találkozásnak. Bár semmi fegyver sem volt nála, mégis gyanús szemmel tekintettem reá, mert jól tudtam, hogy a thuggok nem hordanak magukkal egyebet, mint egy drót vagy egy kenderhurkot, azt pedig könnyen elrejtheti ruhája alá.

— Miért rejtőztél a bokor mögött? — kérdeztem tőle hidegen.

— Oh, nagyon egyszerű okból. Már korán reggel útrakeltem s egyrészt a fáradság, másrészt a nap heve arra kényszerített, hogy megpihenjek. E bokor árnyába vonultam tehát s mély álmomból csak akkor rezzentem fel, midőn a két lövést hallottam.

— Hol tanultál angolul? — folytattam tovább a kérdezősködést.

— Madrasban, hol selyemárúkkal kereskedtem s így folytonos összeköttetésben állottam az európaiakkal.

— És honnan ismerted meg, hogy én angol vagyok?

— Öltözetéről!

Mig e kérdéseket tettem, lopva, két új töltést helyeztem el fegyverembe s most már nyugodtabb voltam. Szilárd hangon szólottam hozzá:

— Miután úgy kívánod, hogy együtt folytassuk utunkat, jól van, indulhatunk. De kijelentem, hogy neked elől kell haladnod az ösvényen. Ha becsületes ember vagy, nem lesz semmi bántódásod, de ha csak egyetlen jellel, egyetlen mozdulattal is elárulod, hogy a thuggok közé tartozol és a legcsekélyebb kísérletet teszed is arra, hogy társaidat jövetelemlről értesítsd, jaj lesz neked! Azért tartsd folyton eszedben, hogy fegyverem töltve van és ahhoz alkalmazkodjál!

Az indiai fogait csikorgatta dühében s haragtól szikrázó pillantásokat vetett rám. Majd visszafojtva boszúságát, mosolyogva szólt:

— Minek tart ön engem?

— Thuggnak — feleltem kurtán. — Azért ismétlem: előre!

— Amint tetszik! — szólalt az indián erőltetett nyugalommal. — Alávetem magamat szeszélyének.

S azzal elindult. Én mintegy tiz lépésnyi távolságban követtem őt, szorosán figyelve mozdulatára, mert, bár töltött fegyverem feléje volt irányozva, mégis attól tartottam, hogy valamiképpen jelt ad társainak közeledtemről.

Több óráig haladtunk az erdőben, mig végre

egy dús pázsittal benőtt tisztásra értünk, melyen vidám csermely futott végig. Útitársamat felszólítottam, hogy tartsunk pihenőt. Letelepedtünk a csermely partján s fegyveremet mellém helyezve, kibontottam tarisznyámat s élelmiszereket vettem elő. Megkináltam az indiait is, ki legott hálálkodva kezdett falatozni.

Azután ismét útra keltünk, természetesen az előbbi rendben. Most már gyorsabban haladtunk, mert semmi hajlandóságom nem volt az éjszakát az erdőben tölteni. A nap már aláhanyatlott s a láthatárt mindig szorosabbra vonta körülöttem a beállott szürkület. A sötétség nőttön-nőtt s egyszerre csak azt vettem észre, hogy útitársam nyomtalanul eltűnt előlem.

Nem sokat aggódtam emiatt, mert a város ahová iparkodtam, már nem volt messze s nem-sokára honfitársaim közé érkeztem . . .

Két évvel később Bareilly városba vitt útam, hol tudtomra esett, hogy a rettegett thuggok főnökét sikerült elfogni s éppen most folyik a bűnvizsgálat.

Nem állhattam ellen a kíváncsiságnak s engedélyt nyervén, felkerestem a rablót börtönében. És ugyanazon egyént ismertem fel benne, ki egykor mint hivatlan útitárs, akarata ellenére előttem volt kénytelen haladni a keskeny erdei ösvényen. Kérdéseket intéztem hozzá és ő őszintén bevallotta, hogy csak óvatosságomnak köszönhetem,

hogy még most is életben vagyok, mert együttutazásunk napján cinkostársai ott rejtőztek a sűrűben, csak egyetlen jelt várva, hogy reám rohanjanak. De a főnök, tudva, hogy fegyver van fejére irányozva, nem merte társait szólítani, annyival inkább, mert a kigyóval való kalandomból látta, hogy jól tudok bánni a fegyverrel.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

VADÁSZATOK
AZ AMERIKAI VADONBAN.

Országos Széchényi Könyvtár

ELŐSZÓ.

Roosevelt Tivadar.

A mikor 1901 szeptember havában, Mac Kinley elnök meggyilkolása után előtérbe jutott az amerikai Egyesült-Államok elnöki tisztségének betöltése, minden figyelem Rooseveltt Tivadar személyére irányult, akit az államügyek vezetésére leghivatottabbnak tartottak.

Negyvenhárom esztendő volt ekkor Roosevelt, de már rendkívül változatos s munkás élet állott mögötte. 1858. október 27-én született Newyork Cityben, fia volt egy befolyásos kereskedőnek, akinek ősei Hollandiából vándoroltak át Amerika földjére. Rooseveltt Tivadar magániskolákban nyerte első oktatását, majd 1876-ban a Havard-egyetemre iratkozott be, ahol jogot tanult s 1880-ban már be is végezte tanulmányait.

A következő évben már New-York közigazgatási hivatalába hívják meg, ahol csakhamar bebizonyította, hogy rátermett emberre tettek szert benne. Három éven át teljesített itt szolgálatot s sok reformeszmének volt a kezdeményezője. Bár

hivatalos teendői ideje nagy részét igénybevétték, irodalmi tevékenységet is kifejtett akkoriban. 1882-ben írta meg „Naval War of 1812” című munkáját, melyben az amerikai tengerészet dicső tetteit írja meg s ez a könyve nagy befolyással volt arra, hogy Amerika újból hozzáfogott flottája reorganizálásához.

1884-ben felesége halála után mélyen megrendülve visszavonult hivatalától. Hátatfordít a városi életnek s apjától örökölt pénzen farmot vásárol Wyomnigban, a kis Missouri mentén. Itt a marhatenyésztésre adja magát, megerősödik s csakhamar szenvedélyes vadász lesz belőle s bár rövidlátó, kitűnő lövő válik belőle.

Életének ezt a korszakát „Hunting Prips of a Ranehman” című művében írja meg.

Itt, a gyönyörű vidéken, a vadregényes sziklahegyek közelében éli nyugodtan napjait. Egyemeletes kis házikójából a legszebb kilátás nyílik a vidékre. Tél idején a vad hideg ellen medvé- és bölénybőrökkel védi lakását s esténként kis könyvtárának könyvei szórakoztatják. Nyáron nap-hosszat kint él a szabadban. A marhatenyésztés bár szépen jövedelmez, mégsem elégíti igényeit. Farmját 1896-ig megtartja, de 1886-ban ismét visszatér New-Yorkba, ahol a nyilvános élet forgatagába áll be újból.

New-York új mayor választása előtt áll s ekkor Rooseveltet is kandidálják. Kétszázezer sza-

vazat közül hatvanezretet kap csupán s a következő három évben ismét irodalommal foglalkozik. Kiadja négykötetes „The Wining of the West“ munkáját, amelyben az első bevándorlók történetét s a vadon első vadászainak élményeit, a fehérek és vörösbőrűek harcait írja meg rendkívül vonzóan.

1889. óta ismét a nyilvános pályán van. 1895-ben tagja, majd elnöke Washingtonban a polgári — kormányzósági — bizottságnak; New-York mayor-ja az utcai tisztántartási ügyek elnökségével kínálja meg, de amelyet — kellő szakértelem híján — nem fogad el. Ekkor New-York rendőrségének főnökévé nevezték ki s mint ilyen egészen reformálja New-York közrendészetét. Amikor Mac Kinleyst elnökké választják, 1897-ben a haditengerészethez hívják meg. Csakhamar tisztában van azzal, hogy a háború Spanyolországgal ki fog törni s minden erejét arra fordítja, hogy Amerika haditengerészetét ne érje váratlanul a háború s amikor a hadüzenés megtörténik, mint aki jól végezte dolgát, arra kéri az elnököt, hogy egy általa toborzott szabad csapat élén résztvehessen a háborúban. Cowboyokból álló csapata élére áll s mint ezredes a harcba vonul. Hiába igyekeznek lebeszélni, hogy mint polgári hivatalnok, többet használna hazájának, nem hallgat senkire s 30 nap alatt begyakorolt csapata élén Pamba-ba (Florida) indul. Hadiélményeit a „Vad-lovasokkal“ „Rough Riders“ című művében írja meg később. Ez a könyve millió

és millió példányban terjedt el Amerikában s legszébb bizonyítéka Rooseveltnépszerűségének.

Még csapatánál van, amidőn érdemei elismerésül New-York kormányzójává nevezik ki. Rendkívül energikus, de becsületszerető tevékenysége általános megalégedést kelt, 1900-ban alelnökévé választják az Egyesült-Államok s Mac Kinley meggyilkolása után elnöke lesz, mely tisztségében később nagy szótöbbséggel ismételten megválasztják.

Politikájában mindenkor arra törekedett, hogy Amerika tekintélyét kifelé is növelje s népe boldogulását elősegítse. És hogy egyéniségének mekkora értéke van immár kifelé is, elég ha a portsmouthi békekötésre utalunk. Rooseveltné intervenciójának, diplomáciai ügyességének köszönhető nagyrészt, hogy a japán-orosz béke megkötött, mely után tekintélye csak nagyobbodott mindenütt.

*

Vadásztörténetei — amelyeket átélt — nagyjában visszatükrözik egyéniségét. A szabadban való élés, a kitartó és fárasztó munka, a test megedzése, a dolgok férfias mérlegelése: ez könyvének extraktuma.

Rooseveltné, a zseniális vadász nem éri be azzal, hogy a vadászeseményeket szárazon adja elő, minden egyes esetben ott van leírásában a természet a maga nagyszerűségeivel, mint kísérője, miliője

a vadásznak. Álljon itt szerzőnek munkájához írt előszava:

*

— Több évig éltem abban a vadonban vagy őserdő területen, ahol a marhatenyésztés az egyedüli rendes foglalkozás. Ezen idő alatt sokszor űztem a vadat a hegyekben vagy a preriken részint időtöltésből, részint, hogy bőruket, szörméjüket megszerezsem ruhának és egyéb szükséglet kielégítésére, meg hogy táplálékot szerezzek.

Szerencsémre sikerült elejtenem mindazokat a nemes vadakat, amelyek Észak-Amerika égöve alatt élnek.

A vadászat, a les, a vad elejtése csak egy részét foglalta le ennek az időszaknak. A szabad, független kalandos ide-oda való kóborlás a maga vad, de erős demokratikus érzületével, a gyönyörű vadon, a vidén fenséges szépsége, az a lehetőség, hogy módomban állt az erdő állatainak életmódját s szokásait tanulmányoznom: mindez egyesült itt, hogy a vadon vadásának életét vonzóbbá tegye. A vadászat a legnépszerűbb szórakozás, növeli az erős férfiaságot, melynek hiánya semmi más tulajdonság által nem pótolható.

Csak aki végigélte mindezt, értheti meg azokat a gyönyöröket, melyeket a magányosság vadászata nyújt a vadásznak. Csak ez élvezheti igazán a jó háttalovat, a kitűnő fegyvereket s csak ezeknél

koronázza igazi siker a fáradságos és kitartó munkát. Később, ha visszagondol a napfényben fürdő pre-rikre, a végtelen s hóval fődött pusztaságra, amely elhagyottnak látszik, a búskomor mocsarakra, a vízi-örvények zúgására, az örökzöld erdő susogására, a jeges fenyvek süvitő zúgására, mikor a tél szele nyargal át rajtuk, az erdő szépségeire s a fönséges nyugalomra, — szelleme felüdül s szive hevesebben dobog az emlékek gyönyörétől.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

ELSŐ FEJEZET.

Az amerikai vadon; vadász és vad.

Az amerikai vadon különböző sajátságú területekre oszlik. Keleten az Atlanti Óceán partjaitól a Mississippi-völgyig keményfa-erdőség terül el. Végtelennek látszó erdőségek borítják ezt a területet, melyet csak a praerik és az emberi kéz által támasztott kopár területek szakítanak meg itt-ott. Észak felé lassan beleolvad ez a terület a nyirfák, majd az örökzöld tűlevelű fenyők birodalmába. Délkeletre ellenben az Atlanti Óceán forró, mocsaras partvidéke és Mexiko golfáramlata felé félig tropikus jellegű az erdő; pálmák lóbálják elágazó leveleiket s a mocsarakban hullők tartózkodnak.

A Mississippin túl, Texistól északi Dakotáig és nyugatra a Rocky Mountainsig húzódik a praeri. Ezen a vidéken ritkán esik s alacsony növésű fű borítja a földet, míg a mocsári folyók partján nyárfa borítja. Naptól kiszikkadt sivatag ez nyáron, míg tél időben jéggé dermed itt minden. A praeriken túl emelkedik a Rocky Mountains, melynek oldalát

tülevelű fenyő borítja, Észak felé sűrűbb az erdő s örökös hóval borított gleccserek nyúlnak a magasba. A hegyipatakok vize zúgva fut alá a völgybe s bőven kínálja zsákmányul a benne hemzsegő pisztrángokat.

Délnyugatra borzasztó sivatagok terülnek el, amelyeken se fű, se víz, eső is ritkán esik, de még a felhő se igen jár arrafelé! A folyók vizét feliszsza a szomjas és forró homokréteg, de a kisebb folyók az év nagy részében kiszáradnak. A sivatagon túl a kaliforniai Sierras emelkedik, virággal borított oldalával s északra ettől a part mentén a ködbe burkolt Oregon hegylánc húzódik.

A fehér vadászok, akik egymásután keresték fel ezt a tájat, ugyanolyan vadászterületekre bukkantak, mint aminőkön már máshol is üzték a vadat. A vad is ugyanaz volt itt, mint régen, amikor erőteljes barbár őseik bronz- és vasfegyvereikkel indultak a vad után.

Hisz egészen a tizenhetedik századig így vadásztak a medvére, bisonra, szarvasra és farkasra Litvánia és Livland nyugtalanvérű vadászai s kétszáz év múlva véres indiánharcok között is így folyt le a hajsza azokban az erdőségekben, melyek a Yellowstone-tó körül húzódnak.

Zoológiai tekintetben az ó- és az újvilágban igen hasonló a két világrész északi mérsékelt égöve. Vadállománya is ugyanaz sok tekintetben. Farkas, medve, bison, jávor, iramszarvas, hód, hiúz, borz

stb. csaknem egyformák a két égöv alatt. Egyes vadfajnál az amerikai erősebben fejlett, mint az európai, de nem ritka eset, hogy az európai vad előnyben van ugyanazzal az amerikai vaddal szemben.

A vapiti például csak óriásibb faja az európai szarvasnak, a csodaszép fehér antilop kecske csaknem teljesen a himalaja kecskéhez hasonlít. Mindamellett úgy a növényvilágnak, mint az állatvilágnak meg van a maga sajátos karaktere Amerikában.

A vad pulykakakas minden tekintetben királya az amerikai szárnyas vadnak. Az amerikai vadon hegyláncaiknak szakadékai egyes helyen szinte feneketlen mélységűeknek látszanak s különös fenéges benyomást keltenek.

Egymást váltja itt fel a tropikus mocsár, a komor s jéggel borított tájjal halálhozó sivatagok, vizesések, zuhatagok teszik változatossá a praerik végtelen birodalmát.

Amikor állammá alakultunk, annak a területnek, mely az Egyesült-Államok határán belül van, kilenc-tizedrésze vadon volt. Abban az időben, mely a forradalom kitörését megelőzte, merész és kalandra vágyó vadászok — a gyarmatosok előcsapata — lépik át először az Alleghany-t s bekalandozzák a veszedelmes rengetegeket.

Vad harcokat vívnak meg a benszülöttekkel s nagy pusztítást visznek végbe a vadállományban.

Amikor az első kontinentális kongresszus még együtt volt, Dániel Borne¹ az amerikai vadászok ősi típusa már Kentuckyban jár merész vadászcsapatával, ahol a fehér- és vörösbőrű harcosok elkeseredett gyűlölettel harcoltak egymás ellen.

Borne és társai voltak a civilizáció uttörői, a vadon pionirjai. Ahol felütötték sátorfaikat, városok virágoztak később s művelés alá került a föld. De csakhamar idegenül érezték magukat a vadonban, melyet meghódítottak s nyugtalan vérük tovább üzte őket a járatlan vadon belsejében. Nehéz harcot kellett megvívniuk emberrel s a természettel egyaránt.

Lépésről-lépésre terjesztették nyugat felé a gyarmatok területét s mindinkább nagyobb tért hódítottak el a vörösbőrüektől. Amikor a forradalom tetőpontját éri el, Rogers Clark György egy hatalmas vadász, csapatával a francia Illinois meghódítására indul.² Rongyokban lógó vadászzubbonban, bőrsapkával a fejükön, hosszú szarvasbőr csizmákban, tomahawokkal és skalpkéssel a gyöngyökkel diszített övben vivják meg ezek a csapatok egyik csatát a másik után, részint az indiánnokkal, részint a civilizált ellenséggel, mint Tim-

¹ Borne 1769-ben megy először Kentuckyba. Egész élete vándorlás volt; 1782-ben véres harcot vív az indiánusokkal Bluedicksnél, amelyben egyik fia el is esett, a másik megsebesült. 82 éves korában a Kansas torkolatához ment. 1820-ban halt meg.

² 1778.

bersnél,¹ a Tippecanoe-nál, Königsberg-nél és Uj-Orleans-nál.

A mult évszázad elején Louisana is birtokukba került (A franciáktól vette meg az Egyesült-Államok) s a merész vadászok és kutatók áthatolnak a Mississippivölgyén s eljutnak a Csendes Óceánig.

Igen jellemző életet élt a félelemnélküli s becsületes David Crockett², aki talán legjobb lövője volt országunknak s akinek mesteri lövéseiről legendák keringtek. Nevezetes ember volt Houston, a vadász is. Mint gyermek az indiánokhoz került s mint fiatal legény tért vissza övéihez, hogy Andrew Jackson csapatába álljon be, aki a spanyolok és amerikaiak ellen harcolt akkor.

Később visszatért szülőföldjére, megnősült s nagy tiszteletre tett szert. Egy napon azután minden ok nélkül ott hagyta hozzátartozóit s elment az indiánokhoz a Mississippin túl. Itt annyira megszerették, hogy főnökükké választották. Egy napon azután meghallotta, hogy a texasiak felkeltek s két-ségbeesett harcot vivnak a mexikóiak ellen. Nyomban lóra pattant s több éjszakán, nappalon át nyargalva, nyugatra sietett vissza. A texasiak mint Isten küldöttét fogadták s San-Jancintonál meg is verte a mexikóiakat s Santa Anna csapatával együtt fog-

¹ Itt Wayne generális az indiánusokat verte meg 1794-ben.

² A texasiak függetlenségi harcában résztvett Santa Anna ellen. Alamo hősiei védelme után 1836. március 6-án megadta magát s Santa Anna parancsára 184 társával együtt kivégezték.

ságba került. Houston, aki egykor az indiánok ellen küzdött, majd főnökük lett, most elnöke lett a köztársaságnak, majd szenátor Washingtonban s halála napjáig hű maradt az Unióhoz. Hires ember volt Carson¹, aki nemcsak mint bátor vadász harcos, de mint az emberiség igazi vezetője is emlékezetessé tette nevét. Beköborolta a vadont, a Mississippi sziklavidékét egészen a Csendes Óceánig, az Egyesült-Államoknak mint katonai és kutató expedíciók vezetője tett nagy szolgálatokat. A polgár-háborúban ezredessé nevezték ki az Unió csapataiban.

Egész sereg név következik ezek után. Nagyrésztük izig-vérig amerikai volt, de akadt közöttük francia, kreol, mexikói is. Nehéz küzdelmeken mentek át valamennyien s különösen a vörösbőrűekkel gyűlt meg a bajuk nem egyszer.

Ide-oda kőboroltak, a Colorado izzó és kopár sivatagjától elkalandoztak a felső Missouri fűvel borított síkságáig, Texas praerijeitől a Rocky Mountains északi hóhegyláncolatáig s a Puget Sund óriási fenyővel benőtt partvidékéig. Főfoglalkozásuk a vadászat volt; amely bőrt, értékes prémeket juttatott birtokukba. A prémes állatok közül leginkább a hód után vetették magukat. Azokból az indián törzsekből választották felesé-

¹ 1809-ben született s 1868-ban halt meg, úgy ösmerte az indiánok nyelvét, mint anyanyelvét s nagy tiszteletben tartották.

geiket, amelyekkel éppen békés viszonyban voltak s mint hirvivők, utmutató szolgálatot teljesítettek az Egyesült-Államok csapatainak.

A polgárháború után mint társadalmi osztály utolsó napjaikhoz jutottak el.

Legjelentékenyebb vadállat volt a bison, vagy amerikai bölény, mérhetetlen számu csordáitól szinte hemzsegett a praeri. Amikor az első vasút keresztül száguldott ezeken a területeken s a bevándorlók térfoglalása is mindinkább nagyobbodott, egyszerre rohamosan emelkedni kezdett e nemes állat bőrének értéke. Nyomban nagy hajsza indul meg ellenük. Százával-ezrével pusztítják, irtják őket a vadászok, csupán a bőrük kedvéért. Kezdetben lovon vadásznak rájuk, később gyalog óvatosan közelükbe férkőznek s messze hordó puskáikkal visznek végbe nagy pusztitást közöttük.

1883 év végén az utolsó bölénycsorda is megsemmisült. A hódot is kipusztították a folyókból s jó időre kiveszett a faja. Az indiánusokkal folytatott rettenetes harcok is véget értek s a fehérek kezdtek előzőlni az új területeket. Ezzel azután egymásután tünedeztek el a vadon régi vadászai, akiknek a vadászszákmány volt egyedüli keresetforrásuk.

Egyes területeken még ma is megmaradtak a vadon eme nomádjai, de mint külön társadalmi osztálynak rég megszűnt hivatásuk.

Ezeken a hivatásos vadászokon kívül vadászat-

tal foglalkoztak ugyancsak a farmerek is, akik a bevándorlók első uttörőinek tekinthetők. A Rocky-Mountains vidékén a bányamunkások, a síkságon pedig a cowboyok telepsznek le. Ez utóbbiak nyeregben élnek úgyszólván s naphosszat kinn vannak a szabadban s őrzik a szarvasmarhanyáját és a lovakat. Bányamunkások, cowboyok egyaránt rá vannak kényszerítve ebben az időben, hogy vadászattal is foglalkozzanak.

Amerika három leghiresebb embere, akik a polgárháboru után az indiánusok ellen küzdenek: Custer, Alliles és Crook, szintén merész és ügyes vadászok hírében állanak.

Az amerikai nemes vad között a bison — amelyet rendszeren bölénynek neveznek — volt a leghatalmasabb. Amidőn az első fehér gyarmatosok kikötnek Virginiában, a bison Alleghainestől keletre egészen a tenger partjáig elkalandozik, míg nyugat felé túlhan a Rocky Mountaines-on a kiszikkadt sivatagban is megjelenik. Észak felé a Rabszolga-tavak, délen a Chihuahua az utolsó zónája a bison tartózkodási helyének. Valódi házája azonban a praerik és a magas fensík.

Hihetetlen nagyszámu csordákban él itt ez a nemes vad; egyes helyeken száz és száz négyszögmértföldnyi területen hemzsegnek. Ez a hullámzó, félelmetes és nyüzsgő állati tömeg hihetetlen gyorsan tűnik el a gyarmatosok és vadászok térfoglalásával. Jelenleg már kihalófélben van

a bison. Két-háromszáz példánya maradt még a Yellowstone-parkban s azt állítják, hogy a téli hónapokban Athabasca sivatagjain is megjelenik egy-egy bison. A bisonbika Amerika legerősebb állata volt.

Testi nagyságra nyomban követi sorrendben a bisont a jávorszarvas, amely minden amerikai állatnál, még a legmagasabb lónál is magasabb. Különös megjelenésű állat: rövid vastag nyakkal, hatalmas fejjel, felduzzadt orral és fején hatalmas hajzattal. Tartózkodási helye a hideg, nedves fenyőerdő, amely Kanada jéggel borított területeiről egészen belenyúlik délre. Hétszáz évvel ezelőtt Massachusetts területén is előfordult. Jelenleg egészen visszahúzódott a jávorszarvas észak felé s eltűnt Michigan északi vidékéről is. Északkeleti Minnesota-ban s Idaho és Washington északi részeiben még ma is található.

A vapiti tartózkodási helye épp úgy, mint a bisoné, az Egyesült-Államok területe, bár északon Kanadában is előfordul. A vadászok hajszáitól talán még többet szenvedett, mint a bison. A XIX. század kezdetével csaknem egészen kiűzik a Mississippi területéről. Cecil Clang ezredes említette nekem, hogy még 1869-ben Pennsylvania területén sikerült neki egy vapitit elejteni. Colorado Wyoming és Montana nyugati részeiben, továbbá Idaho, Washington és Oregon egyes vidékein még ma is előfordul. A szarvasok legpompásabb faja, bár nem oly erős, mint a jávorszarvas.

Utána következik az iramszarvas. Tartózkodási helye ugyanaz, mint a jávorszarvasé. A vadász a három fajtájú szarvast a lábnyomokról is rögtön meg tudja különböztetni.

A virginiai szarvas — bár számuk tetemesen megapadt — ma is legismertebb és egyik leggyakoribb nemes vadja az amerikai vadonnak.

A közönséges hosszúfülű vagy öszvérszarvas (Blacktail) száma is nagyon megcsappant; az antilop valaha nagy számban tartózkodott a praeriken egészen a Csendes Óceánig. Egyedül a fehér kecske gyarapodott számban, mert a fehér vadászok nem nagy kedvvel vetik utána magukat. Eredeti hazája Alaska és Kanada. A puma és a farkas egykor az Egyesült-Államok egész területén tartózkodott, míg a fekete medve sohasem jött le a nagy síkságokra. A hatalmas grisly a praeriktól egészen a Csendes Óceánig elkalandozott, a kis pekari vagy a mexikói vaddisznó csak délen található.

Vadászataim területe a kis Missouri környéke volt. Rengeteg vad volt ezen a vidéken mindaddig, amíg a bevándorlók le nem telepedtek itt.

A vadonban való vadászás minden szórakozás legnemesebbje, főleg, ha hosszabb időt szentelhetünk ennek a nemes szórakozásnak . . .

MÁSODIK FEJEZET.

Vadászat a farmról.

Nem ösmerek kellemesebb életet, mint az északi farmokon őszi időben. Az idő hűvös, este a nagy kandalló tüze mellett múlik az idő. Tiszta, fényes, gyönyörű napok váltják fel egymást. Kora reggeltől késő estig nyeregben ülök.

Az alacsony, de kényelmes farm lakóházában egyszerűen élek, de — jól. Házfelügyelőm felesége kitűnő kenyeret és kalácsot süt s a kertben jóízű burgonya terem. Tej van, amennyit csak akarunk. A húst puskámmal szerzem meg. Az étkezés legizletesebb fogása a vadpecsenye, sütvé, rostont, vagy főzve, gyakran kacsá is kerül az asztalra.

Ha szarvas mutatkozik a farm közelében, azt sem kimélem meg. Igen sok szarvast és antilopot ejtettem el ezen idő alatt. Amikor a marháim veszik igénybe időmet, természetesen más szórakozásra nem igen futja az időből, de a puskámat ilyenkor is magammal viszem s mindig kerül vad a fegyverem csövé elé.

1890-ik év őszén több barátom keresett föl a farmon s egy napon a marhák elhajtásában is segítségemre voltak vendégeim. O. X., egy texasi marhakereskedő két szekeret küldött, hogy vágómarhát szállítsanak el. Embereimet küldtem el, hogy szétszórtan legelésző marháim közül válogassák ki azokat, melyeket eladtam.

Kora reggel kilovagolt egyik emberem, hogy a hátaslovakat beterelje. Mire bementünk a szérűskertbe, már ott voltak lovaink. Lasszókkal összefogdostuk azokat a lovakat, melyekre szükségünk volt s azután mindenki megnyergelte a maga lovát, ami egy kis izgalommal is járt. Nem tartottam ugyan fáradt lovakat a farmon, de az öregebbek közül többen megőrizték fiatalos rakoncátlan természetüket.

Végre nyeregbe pattantunk s átvágtattunk a folyón. Egymásután szép sorjában ügettünk hegyenvölgyön át.

Végre egy gázlóhoz jutottunk, amelynek tulsó oldalán a lovas hajcsárok ütötték fel tanyájukat. Könnyű szerrel átjutottunk a gázlón. Túlnan a folyón állott a két szekér, mellette tűz égett egy árokban, míg a lovasok és csikósok takarói szanaszét heverték. A szakács az üst körül sürgött-forgott. Félmérföldnyire tőlünk több száz lovat őrzött egy csikós, míg odább egy gulya legelészett, melyet két ügyes cowboy őrizett. A többi lovas a csorda összeterelésével volt elfoglalva. Csakhamar

hozzáláltak a lakoma elköltéséhez, amely friss húsból, rizsből és burgonyából állott.

A lovasok össze is terelték a kiválasztott marhákat s azután ők is hozzáfogtak az evéshez. Kitűnő lovasok voltak ezek egytől-egyig, feszesen, de csaknem egyenest ültek a nyeregben s nagy nemezkalapjuk vigan lobogott a gyors vágatásban. Amikor elköltötték az ebédet, ismét lóra pattantak s megkezdődött a marhák elhajtása.

Különös lármás, zűrzavaros hajsza ez, de amely oly rendben megy azért, mint a karikacsapás. A lovasok egyrésze körülnyargalja a gulyát, míg ketten hárman a marhák közt lovagolnak, hogy kiválasszák a vágómarhát s elkülönítsék azokat a teheneket, amelyeknek borjai még nincsenek megbélyegezve. Amint a cowboy kiválasztotta az állatot, elkezdi a gulyából kifelé hajtani s amikor már kikerült a többiek közül, még gyorsabban űzi lován. Addig hajtja, míg több száz méternyire nem jut, ahol egy másik pásztor veszi oltalmába a kiválasztott tehenet. Van ennek elég gondja azután, hogy a kihajtott állat ismét vissza ne szökjék a többiekhez. Lassan egész kis csorda támad ily módon. A tehenek és borjak külön csordába kerülnek, míg a vágómarha visszamarad.

Az ily módon különválasztott csordából időről időre ki-kitör egy-egy borjú vagy tehén s ilyenkor a cowboy utána vágat s csakhamar vissza is kényszeríti helyére.

Vad lármával telik meg a porral telített levegő, amelyből élesen kitör a tehenek bőgése s a lovak patáinak dübörgése, de a munka sikerül!

Amint készen vannak a különválasztással, megkezdődik a bélyeg ráütése. Gyorsan tüzet raknak s megmelegítik a bélyegző-vasakat. Azután két ügyes lasszövető nyargal a tehenek és borjúk közé s kötelet vetnek a borjúk hátulsó lábára, vagy fejére. A többiek pedig gyorsan ráütik a bélyegzőt a kötéllel leterített borjakra. Ha már erőben van a borjú, igen sokszor kemény munkával jár a bélyeg-rásütés.

Kis idő múlva visszalovagoltunk a farmra. Most más útát választottunk.

Útközben egy tehéncsordával találkoztunk, melyben egy kétéves jeltelen borjút vettünk észre.

Egyik cowboy villámgyorsan a csorda közé lovagolt, lasszójával megfogta a borjút s kivonszolta, a többiek összekötözték a lábait s néhány perc múlva már rajta is volt a bélyeg s a borjú — hitelesen is a mienk lett.

Midőn a farmhoz értünk, még korán volt, egy egész óránk volt még naplementéig. Újból kilovagoltunk, de most puskámat is magammal vittem.

Egy sziklás völgyön át indultunk, mely a farm mögött húzódott s félórai út után felkapaszkodtunk a hegylejtőn. Olyan magasan voltunk most, hogy az egész vidéket áttekinthettük. Épp akkor nyugodott le a nap s amint alábukott, egyszerre bibor-

veresre színezte az egymásra tornyosuló felhőket a láthatár alján. Az ametiszt és opál minden szín nűanszában izott az esti bibor. Apró kis lovaink fáradhatatlanul poroszkáltak előre.

Hirtelen alig száz méternyire tőlünk három blacktail szarvas ugrott fel. Rögtön leugrottam s az utolsó — mely a legerősebb is volt — céloztam. Golyóm tomporán érte, mert rögtön meglassította futását s lassan támolgott lefelé. Majd hirtelen lóra kaptam s egy kis hegycsúcs megkerülésével elébe kerültem. Itt azután közelebb értem hozzá s megadtam neki az utolsó lövést. Felvettem lovamra s azután visszatértem. Egy óra múlva már fel-tünedezett farmom körvonala az esthomályban.

Ritka eset, hogy blacktail-szarvassal ily módon találkozik a vadász. Leginkább lesen lehet csak — hosszú várakozások után — megközelíteni. Ha az ember üzi őket, igen óvatosak lesznek. Leginkább a sziklás hegyvidékben húzzák meg magukat s bajos őket kutyákkal kiűzni. Azonkívül a vizet sem keresik fel oly szívesen, mint a virginiai szarvas. Ritkán mennek ki a nagy praerikre s ha lehet, a mély erdőségeket is elkerülik, de annál inkább szeretik a sziklás hegyvidéket.

A hegyekben ritkán űztem blacktail-szarvast, mert inkább nagyobb vad után vettem magam, de farmom közelében többet ejtettem el közülök, mint egyéb vadból s vadászatuk mindig nagyon vonzott. Leginkább ősszel és tél kezdetén vadásztam

rájuk, amikor különben már az is élvezet, ha az ember a szabadban lehet. Vagy több napig tartó vadászkirándulásokat csináltunk szekéren sátorral, vagy sátor nélkül s rendesen nyolc—tíz darabbal megrakodva tértünk vissza a farmra. Ilyen kirándulást kivált akkor rendeztünk, ha fogytán volt a húsállomány a farmon.

Máskor egészen a farm közelében vadásztunk rájuk. Este összefogdostuk lovainkat s másnap egész napon át nyeregben ültünk.

Korán reggel már künn voltunk s csak késő este tértünk haza, mert a korai reggeli idő és a késői est legalkalmasabb az ilyen vadászkirándulásokra. Szeptemberben egész csordákban járnak be a hegylejtőket. Ebben a időszakban gyalog szoktam vadászatukra indulni s a lovat csak azért vezetem magammal, hogy azon vigyem haza az elejtett állatot, vagy hogy gyorsabban hazaérjek. Ha megfelelő telepre bukkanok, fára kötöm lovamat, azután odébb egy másik helyen rejtőzködöm el. Egy-egy szikla, bokor mellett húzom meg magam, ahonnan az egész környéket áttekinthetem.

Ha egyszer megpillantottam a szarvast, idő kérdése csupán, hogy mikor teríthetem le. Az ilyen les, a hűvös szeptemberi időben a legvonzóbb várakozás vadászember számára. A komor esti időben való hazatérés után a jó vacsora: vadpecsenye, tej, kenyér s a békés csend a kandalló tüze mellett, amidőn a széles medvebőrön

fekszem, vagy a hintaszékben hátradőlve pihenek, míg kinn zimankós szélvihar táncol: nem ösmerék ennél gyönyörűbb valamit. Ha a vadászidőszak még nem haladt nagyon előre s a szarvas-tehén borjúját szoptatja, nem igen mutatkoznak a szarvasok. Tavasszal és nyár kezdetén ritkán vadászunk a farmokon nemes vádra, legfeljebb antilopokra vadászunk ilyenkor. Augusztus elején azonban már ismét megkezdődik a szarvasvadászat.

Kezdetben leginkább lovon vadászunk, mert a szarvas ilyenkor meghúzza magát s csak akkor ugrik ki rejtekhelyéből, ha nagyon közel fér hozzá a vadász. Lovon nagyobb területet is bejárhatunk rövidebb idő alatt. Előfordult nem egy esetben, hogy a szarvas csak akkor ugrott ki rejtekhelyéből, mikor csak pár lépésnyire voltunk tőle. Országos Széchényi Könyvtár

Egy augusztusi nap délutánján — mivel a farmon már alig volt hús — Merrifield nevű pásztorommal együtt szarvasvadászatra indultunk. Nyugodt ponnykon indultunk el, melyek már rég hozzászoktak a lövés zajához s a vad hazacipeléséhez.

Amidőn a folyó mentén néhány mértföldnyire haladtunk előre, egy kanyarulattal lekerültünk a sziklás völgybe. Hogy könnyebben kikémleljük a vidéket, egymástól bizonyos távolságban haladtunk előre. A nap tüzesen sütött s a sziklák még perzselőbbé tették a nap hevét. Később olyan helyre

értünk, ahol egy sziklakapu mögül nagyobb tóra nyílt kilátásunk. A tó partját több helyütt szikla vette körül, de a lapályosabb részeken friss lábnyomokat vettünk észre. Társam belelovagolt a bozótba, míg én egy kis magaslaton vártam. Egy ideig vártam már lovamról leszállva, mikor társam odakiáltott, hogy nincs szarvas a bozótban, de a következő pillanatban recsegést hallottam s egy szarvas tűnt fel az egyik dombon, de csakhamar el is tűnt szemem elől. Bár rögtön lőttem, mégis célt tévesztett golyóm. Pár pillanat múlva egy másik szarvas követte az elsőt. Nyilván meghúzhatták magukat s csak akkor ugrottak ki, mikor a cowboy kiáltása hallatszott. Gyönyörű agancs volt, amint fölfelé törtetett. Céloztam s rögtön fel is bukott. Amikor hozzáértünk, még élt s különösen nyöszörgött.

Más időben már nem várták volna meg, míg olyan közel férkőzünk hozzájuk s már jóelőre eliramodtak volna előlünk. Előfordul ugyan, hogy csupa véletlenségből csaknem rálép a vadász a szarvasra, de ez, mondom, a legritkább esetek közé tartozik.

Emlékszem, hogy farmom részesével, Robert Munro Ferguson-nal egy izben csaknem kézzel fogtunk meg egy szarvast.

Októberben történt, a farmon nem volt hús s én és Ferguson kimentünk szarvashúst szerezni. Az idő igen szeles volt, zimankós hóvihar csapott arcunkba. Öt-hat mértföldnyire jártunk a farmtól.

Ilyen időben a szarvas is óvatosabb s jobban ügyel. Több szarvast láttunk ugyan, de olyan messzire jártak tőlünk, hogy hiábavaló lett volna, ha rájuk lövünk; néha közelebb jutottunk hozzájuk, de az alkalmatlan idő miatt nem igen találtak golyóink.

Végre, mikor sáros csizmáinkban nagy ügygel-bajjal igyekeztünk felkapaszkodni egy sziklás lejtőn, közvetlen közelünkben három szarvast vetünk észre. Kettő elfutott, de a harmadik alig ugrott fel, már össze is rogyott társam golyójától. Magunkkal cipeltük s lenn lovainkra tettük s úgy vittük haza a vadászzsákmányt.

Azon a vadászterületen, ahol folyton zaklatják a blacktailt, elővigyázóbb s félénkebb lesz, de ahol még nem igen hajszolták őket, néha olyan buta és bizalmas, mint a vapiti. A Rocky Mountains hegyekben gyakran csaknem bevértak, azután, ha el is futottak, újból megálltak s bámulva néztek vissza rám.

1890 őszén felügyelőmmel, Sylvane Ferris-el s egy bostoni barátommal indultunk el a hegyekbe. Alig egy órai út után egy szarvas ugrott föl, de ötven lépésnyire megállt. Húsrá volt szükségünk, le kellett lőnünk! Két évvel ezelőtt, októberben egyik rokonommal tettünk kirándulást húsz mértföldnyire a farmtól.

Egy napon lovamat vezetve, igyekeztem egy meredeken felkapaszkodni. Alig vettem észre, hogy

egy szarvas ugrik fel előttem borjújával, de körülbelül ötven lépésnyire megálltak s két-három percig bámészkodtak rám. Szerencsénkre volt bőven hús a farmon s futni hagytam a jámbor állatokat.

Egy hét múlva néhány nap alatt hét lövéssel hét szarvast teritettem le.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

HARMADIK FEJEZET.

A virginiai (Whitetail) és a kolumbiai (Blacktail) szarvas.

A virginiai szarvas az Egyesült-Államok leggyakoribb vadja, mert csaknem mindenütt előfordul, bár számuk már tetemesen csökkent. Ravasz és okos állat. Nem igen engedi magát törbe csalni s mindenféle ravasz fortéllyal kell túljárni az eszén. Én nem nagy előszeretettel vadásztam rá.

Csónakból löni rá, amikor a szerencsétlen állat nagy kinnal igyekszik a vizen átgázolni, vagy hóval borított mezőkön leteríteni, midőn tehetetlenül vergődik a süppedő hóban, a legembertelenebb cselekedet s csupán az éhinség kényszerítheti rá a vadászt.

Fáklya fénye mellett lelőni a szarvast szintén ilyen cselekedet. Van ennek azonban egy mentése is, ha a vadász azért csinálja végig az ilyen vadászatot, hogy a fáklya fényénél ismerje meg a vadont. Amikor még gyermek voltam, ilyen módon lőttem egy ízben egy egyesztendős szarvast.

Soha azután eszembe nem jutott, hogy ily módon ejtsek el egyet is közülük, de nem bántam meg ezt az éjszakát.

A kis csónak halkan siklik a fekete vizen. Az éj néma csöndje különös varázsszal van az emberre. A csónak gyorsan siklik. Már magában ez a kis jármű is különös gyönyört okoz. Épp úgy hozzátartozik a vadász életéhez, mint például a szarvas, vagy a medve. A fény, mely a csónakról a vízre esik, világos utat vág a homályban. A tárgyak mint kísértetek jelennek meg körülötte, hogy a következő pillanatban ismét elnyelje azokat a sötétség. Az evező alig okoz valami zajt, csak a víz halk csobogása hallatszik. A vadonból egy-egy bagoly kiáltása tör felénk.

— Ulov-ov-ulov-ulov . . .

Majd a távolból tompa fegyverdurranás hangja reszket át a légen . . .

A virginiai szarvasra rendszeren kutyákkal vadászunk, de egyedül is indultam gyakran a vad után. Farmom közelében sokszor ejtettem el virginiai szarvast. A kis Missouri mentén különösen a fákkal benőtt sikságokon tartózkodnak. A tüskés, sűrű bozót jó rejtekhely a szarvasnak, a kutyák sem igen szeretnek ide belekeveredni. Érdekes, hogy a virginiai szarvas, amely sohasem élt olyan nagy tömegben, mint a bison, vapiti, vagy antilop, sokkal kevesebbet szenvedett a fehér emberek terjeszkedése következtében. Természetesen ezeknek is

megapadt tetemesen a számuk, de egyes vidékeken csaknem megmaradtak.

Ha egy egész napra tartó vadászatot tervezünk, rendszeren a praerirke húzódtunk alá antilop után, vagy a sziklás vidékeket bújtuk, de ha sürgősen kellett friss húst beszerezni, akkor virginiai szarvasra indultunk.

Ilyenkor kutyákat is vittünk magunkkal. Ezek a fekete- és barnaszőrű kutyák nem olyan gyors szeműek, mint a foxok, de az orruk élesebb, nyakuk erősebb s kitűnő szimatjuk van.

Vig kedvvel indultunk ilyen kirándulásra. A kutyák csaholva ugrálnak körül, ha fegyvereinket leszedjük, fejünkbe csapjuk a széles karimájú kalapot s azután felpattanunk a nyeregbe.

Ha a ponny adja a vadlovat, még nagyobb a kedvünk. Átme gyünk a folyón, felkapasz kodunk a hegyoldalra s azután behatolunk a sűrűbe, ahol kezdődik a vadászat.

Itt elhelyezkedik mindenki a kijelölt helyen s azután az egyik lovával s a kutyákkal a bozótokba és a bokrok közé indul. A kutya nyakának megfeszítéséről rögtön észreveszi a lovas, hogy a kutya nyomra bukkant. A szarvas előreszegett nyakkal riad a kutya előtt s ha a sűrűben tartózkodott, el is tud menekülni, mielőtt észre vesszük. A fiatalabb szarvas már oktanabb, nem fut el rögtön s csak néha iramodik neki. Ha megsebesült, támolyogva bukdácsol, míg a kutyák vadul vágatnak utána.

Ha elejtettük a vadat, felteszszük valamelyik lóra s vigan térünk vissza a farmra.

A szarvasok azonban rendesen olyan irányba futnak el, amerre nem állt fel senki közülünk s így megszabadulnak golyóinktól. Magam is gyakran ejtettem el szarvast ilyen kirándulásokon, de néha órák hosszát elüldögéltem, várva a vad megjelenésére. Az ilyen vadászat idővel elkedvetleníti a vadászt.

Egyizben lovam szeszélyének köszönhettem, hogy nagyobb eseménynyé fejlődött egy ilyen kirándulásom. A félvad musztang mindig nyugtalan, ha fegyveres ember akar ráülni. 1890-ben egy „Fehér láb“ nevű vad lóra ültem. Három évvel ezelőtt került hozzám s azt hittem, hogy lassan egészen megszeliidült, de amikor felpattantam rá, horkolni kezdett. Elvesztettem fegyveremet, kalapomat; revolverem s késem is kiesett, de azért nem engedtem magamat kivetni a nyeregből. Sikerült is megfékezni, de napokon át éreztem a horzsolásokat, melyeket az első ugrándozásánál szenvedtem.

Aki futás közben akarja a vadat elejteni, annak jól kell bánni tudni a fegyverrel, mert éppenséggel nem könnyü dolog az iramodó vadat egyetlen lövéssel leteríteni. Azt tartom, hogy az a vadász, aki a feléje hajtott vadat le tudja löni, legalább nyolcvan méternyi távolságban a futó szarvast is eltalálja. Én legalább magamra vonatkoztatva, erre az eredményre jutottam. Ha golyóm olyan helyen

sebezte meg a szarvast, hogy tovább futhatott, akkor a kutyáknak kell elvégezni a többit.

Ha nagyobb távolságban s gyors iramodással menekül a szarvas, akkor természetesen nehezebb leteríteni. Ilyenkor jó szolgálatot tesz az ismétlő fegyver. A jó vadásznak számolni kell a szarvasfajok futásának különböző galoppjával is. A vapiti és jávorszarvas könnyebben elejthető, utána következik az antilop, majd a virginiai szarvas.

Megtörténik nem egyszer, hogy a vad oly gyorsan ugrik fel, vagy tűnik el, hogy üldözni is alig van időnk. Tél elején történt egyszer velem. Kocsin indultam el, hogy a vágójuhokat kiválogassuk. Nem a legkellemesebb szórakozás ez? Takarókba és vastag kendőbe burkolva, sátor nélkül a hómezőn aludni: ezzel jár az ilyen munka. Reggelre mindig akad valami kis szórakoztatás, ami a vért felmelegíti, de a kedvét az embernek ez sem hozza meg. A megdermedt lovak megdörzsölése, a juhok kiválogatása munkával jár s a munka az ilyen hideg időben bizony ránk fér.

Amikor visszatértem a farmra, egy idegen vadászt találtam ott. Széles vállú, becsületes arcú ember volt, akit az első látás után nem tartottam amerikaiinak. Bár a távol nyugaton nem igen törődik senki a más emberfia viszonyaival, mégsem állhattam meg szó nélkül s megkérdeztem felügyelőmet, hogy ki legyen az új vendég. Annál is inkább érdekelt személyisége, mert az idegen a legna-

gyobb nyugalommal elnézte farmom berendezését. Mintha évek óta ott tartózkodott volna, járt föl s alá a szobákban. Sorra nézegette könyveimet s azután leült egy karosszékbe. Felügyelőm, aki a geografiában eléggé elmaradt, közönyösen válaszolta:

— Valami német féle ember, de gyűlöli a németeket. Egy szigetről való, melyet Németország vett el az utolsó háborúban a franciáktól.

Csakhamar kitaláltam, hogy ez a „sziget“ Elzász volt. Igaz ugyan, hogy az amerikai vadonban mindenütt az amerikaiak „vezetnek“, de a bevándorolt németek fiai hamar igényt tartanak arra, hogy őket is „igazi amerikaiaknak“ tartsák s hamar letagadják az atyafiságot az otthon maradt rokonokkal. Egy ízben egy német vadászal voltam együtt s útközben valaki közölünk azt a megjegyzést tette, hogy vadásztársam is német származású.

— Igen, apám hollandi, anyám fehér volt. — Én is meglehetősen fehér vagyok — válaszolt társam tréfásan. Nagy szemeket is meresztettek rá a többiek.

Nem volt elég hús a farmon s én, egy cowboy, meg a „szigetlakó“ elzászi egy kocsin elindultunk a folyó irányában.

Szpora eső csapkodta arcunkat, amikor az első napon felütöttük sátrunkat. Aznap nem is vadászhattunk.

Estefelé már úntuk a semmitevést s mivel az

eső is szünetelt, elhatároztuk, hogy virginiai szarvasok után nézünk. A cowboy kutyával a sűrűbe indult, míg én és vadásztársam egy magasabb helyen vártuk a vadat. Két-három helyen vadjárat vezetett fel a fensíkra, melyen voltunk s azt igyekeztünk szemmel tartani. Nem sokáig kellett várnom, egy szarvast pillantottam meg, amint a fensík másik végén igyekezett felkapaszkodni. Gyorsan arrafelé siettem. A szarvas alulról jött fölfelé s engem nem vett észre; egy helyen annyira kiszélesedett a fensík pereme, hogy a szarvas eltűnt szemem előtt.

Egy helyen, amint gyorsan siettem, megcsúsztam az agyagos talajban s azt vettem észre, hogy csúszom lefelé. A szarvas ugyanazon a helyen igyekezett feljutni. Amint észrevesz, vad szökéssel ugrik vissza; felkapom puskámat, de golyóm messze jár a céltől s a szarvas eltűnt. A következő percben egy mosolygó arcú ember — az elzászi — állt előttem.

Másnap s harmadnap azután kárpótoltam magam. Négy szarvast ejtettem el két nap alatt.

Amikor visszatértünk a farmra, útközben eltört a kocsink, ami nem szokatlan dolog az ilyen úton. De a vadon és praeri lakói nem ijednek meg az ilyen kisebb bajtól s hamar segítenek magukon.

Ezek a kirándulások rendszeren négy-öt napig tartanak. Leginkább lovon teszem meg ezeket a kirán-

dulásokat, mert kocsin mindenfelé kellemetlenség érhet. A járatlan úton sok helyütt bajos kocsin menni, míg lovon könnyen, minden baj nélkül mehetek amerre kedvem tartja. A jobb lovak igen gyakran a farm körüli munkában vannak elfoglalva s megbízhatatlan lovakat nem szeretek a kocsim elé fogni.

Volt egy kitűnő kocsisom, akit csak „öreg Pompkins“-nak hívtunk, egy viharvert öreg fickó, aki volt már favágó, praeri vadász, harcolt az indiánusok ellen, volt postakocsis. „Pompkins“ a legügyesebb kocsisok egyike volt s a legszilajabb lovakkal is el tudott bánni. Azt tartotta, hogy négy-nél kevesebb lóval nem is érdemes kocsit hajtani. Akkor volt igazán elemében, mikor a sík földre juthatott. Ha szilaján vágtatott a négyes fogat s a kocsi majdnem felrepült az útról a nagy vágtatásban s minden rész mozgott rajta, Pompkinst mindez nem hozta ki sodrából. Fegyvert nem igen bízhattam rá, mert visszaélt vele. Ha vadat pillantott meg valahol, szinte odavolt az izgalomtól. Egy vadászati kirándulás után hazatérőben voltunk, kezében vitte csizmáit, mert arról panaszkodott, hogy a lába fáj.

Hirtelen egy virginiai szarvast pillantott meg, a következő percben eldobta csizmáit s szélesbesen nyargalt a vad irányában. A szarvast le is terítettük, de a lába úgy megdagadt, hogy másnap járni sem tudott.

Egy nap kocsin indultunk el. Estére lóra ültünk s a folyó felé haladtunk. Hirtelen két szarvast pillantottunk meg; egy borjú s az anyja voltak. Lehetek vagy kétszáz méternyire tőlünk, amikor észrevettek bennünket, felkapták fejüket s gyors szökélással igyekeztek elmenekülni. A következő pillanatban leugrottam a ponnyról s célba vettem a szarvasborjút. Amikor a lövés eldördült, összeesett, a golyó a nyakába fúródott.

A szarvas körülbelül háromszáz méternyire volt tőlem. Nagyon megörültem a vadászsákmánynak, mert már nem volt friss húsunk. Lovamra fektettem a szarvast, azután visszanyargaltam a többiekhez, akik szintén örömmel fogadtak s csakhamar illatos pecsenyéhez ültünk lakmározni.

A virginiai szarvas bizalma a vadász iránt attól függ, milyen mértékben zaklatják őket. Az olyan vidékeken, ahol nincsenek folytonos zaklatásnak kitéve, szelidebbek.

Az év bizonyos, szakában, amikor a farmon kívül eső munkák veszik igénybe a farmer idejét, gyakran hosszabb időre odahagyja farmját a tulajdonos. Egy őszi napon, amikor visszatértem farmomra, melyet a nyári hónapokban egészen magára hagytam, magam is elbámultam, mennyire megváltozott minden. Az erdő vadai — mint azt a sok nyom elárulta — egészen a farm épületéig kalandoztak. Magas, buja fű nőtte be az udvart, a házak istállóját is moha fődte be. A vadon állatai

bizonyára az udvaron legelésztek s már-már sajátjuknak tekintették farmomat.

Keskeny lábnyomok jelezték az utat, melyen a szarvasok vízre jártak. Este pedig mikor lefeküdtünk, egészen közel hallottuk a farkasok üvöltését. A házban patkányok ütötték föl tanyájukat, a szobában pedig egerek garázdálkodtak.

Bár a farm közelében hemzsegett a sok vad, mégsem tudtunk közülök egyet sem elejteni.

Ez éjszakákon, bár sokat szenvedtünk a moszkitóktól, kimentünk a verandára, de még mindig nem juthattunk friss húshoz. Egy reggel otthon maradtam, hintaszékben ültem a verandán s nyugodtan olvasgattam. Az égről mintha leszedték volna a felhőket, olyan tisztán világított. Hirtelen zaj ütötte meg fülemet. Könyvemből felpillantva, három szarvast vettem észre. Óvatosan besurrantam szobámba, kihoztam puskámat s visszalopóztam a verandára. Egyik szarvas ugyan kétszázötven lépésnyire volt tőlem, de könnyen célba vehettem, mert puskám csövét a veranda egyik karfájára támaszthattam.

Jól célba vettem s amikor a füst eloszlott, a szarvas a földön hevert.

NEGYEDIK FEJEZET.

A legelőkön.

Junius elején, közvetlenül a rendes tavaszi marhahajtás után, egyizben két szekeret küldtem el húsz emberrel, hogy a Missouri és a Yellowstone eddig érintetlen vidékén legelőt keressenek. Szomszédaim biztak meg ezzel, de magam is részes voltam ebben a vállalkozásban. Miután farmomon elkészültem munkálataimmal, elhatároztam, hogy felkeresem embereimet. Körülbelül 40 mértföldnyire volt találkozóhelyünk kijelölve.

A nap legnagyobb részét, melyet a farmon töltöttem, átaludtam, mert már azelőtt heteken át igénybe vett nagyon a marhahajtás, amelynél alig jut idő az alvásra. Ez különben egyetlen árnyoldala ennek a foglalkozásnak, különben vidám szórakozás s kis izgalommal is jár, de az alvásról csaknem egészen le kell mondanunk. Reggeli szürkülettől kezdve egészen késő estig nyeregben ül mindenki, amihez még a rendes éjjeli őrszolgálatok is járulnak; ha vihar támad, vagy megszökik valamelyik marha, bizony igen gyakran negyven-

nyolc óráig ül egyfolytában nyeregben az ember s alig jut idő, hogy valamit hamarjában bekapjunk.

Napfölkeltkor indultam lóháton, míg nyolc lovat, melyek közül az egyikre a szükséges tárgyakat raktam föl, magam előtt hajtottam. Egy sorban futott valamennyi, trappban vagy galoppban. Fegyveremet s lasszot is vittem magammal.

A levegő csodásan tiszta volt, a virágok javában pompáztak s a gyenge szél nehéz virágillatot hajtott felém. A lovak patáinak egyhangú kattogása felverte nyugalmukból a szarvasokat, de a pacsirták, melyek jó kedvvel trilláztak, ügyet sem vetettek rám.

Amikor a nap magasán járt már, egy pusztá terméketlen síkságra értem, melyen alacsony agyagdombok emelkedtek. Itt-ott káli festette fehérre a szikkadt talajt, különben egyforma szürke volt minden. Itt csak apró tüskés növények, csenevész fű burjánzott. A távolban táncot jártak a tárgyak a naptól izzó levegőrétegekben. Fellovagoltam egy magasabb dombra. Amerre a szem ellátott, pusztaság terült el, de ennek a kietlen sívárságnak is megvan a maga szomorú bája.

Hogy a lovakat megitathassam, fűvel benőtt kis oázist kerestem, ahol csakugyan találtam is vizet. A nyerget most másik lóra tettem, azután újból megindultam. Olyan vidékre értem, melyen már erősebb vegetáció kezdődött. A praerimadarak sokasága röppent fel minduntalan előttem, az anti-

lopok is szép számban bukkantak fel s gyors iramodással vágattak a sikságon. Egyesével, vagy csoportokban futottak tova.

Lovaim egyenletes galoppban vágattak s délben célhoz is értem. A két szekér a kijelölt forrás közelében állott, alatta mélyen aludtak az éjjeli örök, míg mellettük a szakács a vacsora elkészítésével volt elfoglalva. Kis távolságban két pásztor a lovakat őrizte s akikre az én lovaim őrizetét is rábízam azután. A lovasok már behajtották a marhákat s épp a borjúkat akarták megbélyegezni s kiválogatni azokat az állatokat, melyekre nem volt szükségünk.

Amint elkészültek ezzel a munkával, a kocsikhoz jöttek. Valamennyi izmos, merész arcú legény, elrongyolódott, széles karimájú kalapjuk jól illett barna arcukhoz. Többen bőrnadrágot viseltek, mások hosszú csizmával védték lábszárukat, a puha s bő flanelling s a lazán megkötött kendő a nyakukon poros volt. Nem igen szerették ezek az emberek a tréfálódzást, ha valamelyik közülök élcel állt elő, alig vetettek rá ügyet a többiek.

— Hogy vagy, barátom! — ezzel a kurta köszöntéssel üdvözöltek.

A vacsora után, melyet alig zavart meg, egy-egy szó, a tűz köré kuporodtunk le s a rendes megszokott tárgyakról kezdtünk beszélgetni: hogy kevés borjú van az idén, hogy a lassók közül melyik a jobb fajta. Azután nyugalomra tértünk s

takarónkba burkolózva mély álomba merültünk. Az éjjeli örök is elhelyezkedtek; szerencsémre utolsónak kerül rám a sor. Társam, akivel őrt állottam, egy gondtalan fiatal texasi legény volt...

Két óra előtt néhány perccel egyik ör rázott fel bennünket az álomból. Gyorsan megnyergeltem lovamat s azután feltápászkodtam. Gyönyörű csillagos éjszaka volt s a marhák egy mélyebben fekvő völgyben voltak összeterelve.

Megindultam társammal s amikor a csordához értünk, ellenkező irányban haladtunk s körülnyargaltuk a pihenő marhacsordát. Nem akadt különösebb dolgunk, mert az éjszaka is nyugodt s csendes volt. Viharos időben, amikor nyugtalanok a marhák, meggyűlik a bajuk a cowboyoknak. Hangos kiáltásuk vegyül a vihar bűgésába, mert a marhák nyugodtabban maradnak együtt, ha kiabálást hallanak.

Körülbelül egy óráig jártuk már körül a csordát s egyetlen szót sem szóltunk egymáshoz. Egészen be kellett gombolni kabátunkat, mert a reggel igen hűvös ezen a vidéken.

Egy praerifarkas közeledett felénk sompolyogva, megállt, hogy körültekintsen, majd futni kezdett s átszaladt a völgyön, miközben veszettül ordított.

Virradni kezdett, praeripacsirták szálltak föl s csattogtatva trilláztak a magasban, bár még félhomály volt s alig lehetett látni őket. Énekük nem

erőtéljes, de oly tiszta és üdén hat, hogy meglepi a hallgatót.

A marhák nyugtalankodni kezdtek, feltápaszkodtak s kinyújtózkodtak, míg mi körüljártuk a csordát.

Társam — akit majd elfelejtettem, hogy „bőrszij“-nak neveztek — általánosan ismert nótára gyujtott. A szekértábor felől széles, pattogó hangokat hozott a reggeli szellő. A szakács hangja volt ez, aki reggelihez hívta a cowboyokat.

Csakhamar észre is vettük őket, amint kedvtelenül egymásután felcihelődtek s a tűz mellé telepedtek.

A csikósok a lovak körül foglalatoskodtak. A marhacsorda megindult s legelni kezdett.

A cowboyok hamar elkészültek a reggelivel, mert pár perc múlva már munkához fogtak.

Összeterelték lovaikat, azután mindegyikük kiválasztotta a magáét, megnyergelte s újból megszelidítette, mert ezek a félvad lovak mindig makacszkodtak s nehezen hagyták magukat nyeregbe törni.

Az első két csikós csakhamar hozzánk vágott s felváltott bennünket, mi pedig a táborba vágattunk, nyergünket friss lovakra tettük, kihörpintettünk néhány csésze forró kávé, disznóhúst, kenyeret és babot ettünk utána, azután a többiekhez nyargaltunk, akik már türelmetlenül várták, hogy mikor kezdődik a marhahajtás.

Amint odaérkeztünk, a vezető kiadta a parancsot

s megkezdődött a tulajdonképpeni körülnyargalás, a többiek eltávoztak, hogy parancsát teljesítsék, azután felém fordulva így szólt:

— Van elég emberünk, hogy a síkságon keresztül terelhessük a csordát, de nincs már hús a táborban s nem akarok marhát vágatni ilyen kis társaságnak. Nem lőhetne ma délelőtt egy antilopot? Addig mi ott a távolban — látja azokat aombokat — ütjük fel sátorfánkat.

Természetesen örömmel fogadtam a megbizást s gyorsan elvágattam. Antilopban nem igen volt hiány, egyes részein a praeriknek lépten-nyomon találkozok vele a vadász.

De épp ez a körülmény tette bajossá az antilopvadászatot; mert rendszeren csapatostul jártak s az ilyen csapatban egyik vagy másik állat hamarabb észreveszi a vadászt, mint az egyes állat. Természetesen már az első félórában találkoztam antilopokkal, de oly messze jártak tőlem, hogy lövéseim kárbavesztek.

Dél felé járt már az idő s még egyet sem tudtam elejteni.

Később egy kisebb csoportra bukkantam; csendesen legelésztek egy hegyoldalban. Széles ívben megkerültem a legelésző antilopokat és sikerült mintegy negyedmérföldnyire közelükbe jutnom, de még mindig lovamon ültem. Óvatosan megindultam egy keskeny kis úton, mely a magaslat felé vezetett s amelyen, minthogy jóval alacsonyabban

feküdt, mint a hegytető, észre sem vehettek. Körülbelül száz méternyire voltak tőlem. Megálltam, de a következő pillanatban észrevettek s rémülten futni kezdtek. Célba vettem egy bakot s szerencsére úgy találtam, hogy nyomban felbukfencezett. Feltettem lovamra s azután megindultam a tábor felé.

Lőttem még egyet útközben, de ezt már nehezebb volt megközelítenem. Szép szál állat volt s négy apró gödolyével legelészett a völgyben. Kezdetben lehetetlennek tűnt fel előttem, hogy meg is közelíthessem őket, vagy ezer méternyire voltak tőlem s egyetlen domb sem emelkedett, mely mögött odasompolyoghattam volna. Később észrevettem, hogy egy patak medre szeli át a völgyet, amely teljesen száraz volt. Elhatároztam tehát, hogy ebben az árokban fogok közelükbe férközni.

Nehogy észrevegyenek, előbb visszamentem egy olyan helyre, ahol észrevétlenül lemehettem az árokba s azután óvatosan megindultam.

Fél mértföldnyire voltam tőlük, innét már csaknem hason csúszva kellett előre másznom. Most olyan helyre jutottam, ahol már nem volt tanácsos tovább csúszni, mert az árok egyszerre emelkedni kezdett. Szerencsére kis bokor állt a partján s ezen át szemügyre vehettem az antilopokat. Vagy százötven méternyire lehettek tőlem.

Váratlan esemény zavarta meg tervemet. Több praeri-kutya nyújtózkodott a part mentén s ami-

kor észrevettek, hangos ugatásba kezdtek s felém futottak. Az antilopok fülelni kezdtek. Kezembe vettem fegyveremet, az antilopok kíváncsisága kedvezett a pillanatnak.

Nyilván nem voltak tisztában a történetekkel, megálltak, majd felém jöttek néhány lépésnyire, aztán nyugtalanul tipegtek, mintha várnának valamit.

Végre úgy helyezkedtek el, hogy a bakot jól célba vehettem. Eldördült a lövés s a nádban szaladtak tovább, de a bak csakhamar visszamaradt s lassan baktatott utánuk. Mikor felkeltem, láttam, hogy megáll s fejét leszegve áll egy helyben.

Néhány lépést tett visszafelé s hirtelen össze-rogyott.

Nehéz állat volt, de azért feltettem lovamra, melyet most úgy vezettem kantáránál. De ezzel még nem ért véget szerencsém. Útközben oly közel jött hozzám egy antilop, hogy könnyű szerrel lepuffanhattam. Most már három állatból álló vadász-zsákmánnyal indulhattam. Szerencsémre közel voltam a táborhoz s lovamat sem kellett megerőltetni.

Az előbb a nyugat vadonjának pacsirtájáról beszéltem, amely azonban nem egészen azonos a praeri-pacsirtával. Előtte ez a két pacsirtafaj a legkedvesebb énekese a világnak, Természetesen igen sok függ a hangulattól s a körülményektől is, melyek között néha elragadónak, máskor unalmasnak találjuk a mezők dalosainak énekét.

A kis praeri-pacsirta trillázása nem olyan erős és dallamos, de kedves a csicsergése s hosszan el tudja nyújtani a hangját.

A mezei pacsirta már magasabbrendű énekes. Dala tartós, változatos, erőteljes és igen dallamos. Néha úgy hat, mintha vad szomorúság csengne ki belőle. Nem tudom, hogy másoktól milyen érdekeket váltanak ki ezek a kis dalnokok, de rám mindig különösen hatnak. Száz és száz emlék, gondolat támad daluk nyomán az emberi szivben. A virágok illata, a felszálló párázat, a tüzes lovak nyugtalansága s az egész praeri-élet — pacsirtadallal a legtisztább, de talán a legszebb gyönyörök egyike.

Aki valaha megszerette ezt az életet, nem egyhamar tud tőle szabadulni s ha el is szakad a praerikről, szive gyakran visszahívja oda . . .

Nem akarom a pacsirtákat leszólani s értéküket csökkenteni, de megvallom, hogy a poéták és az írók magasabb érdemhez juttatták őket, mint a valóság. Tény, hogy hangjuk gyönyörű, rendkívül felvidítólág hat a kedélyre, de nem elsőrendű énekesei a madárvilágnak. A fülemiléhez nem is hasonlítom a magam részéről. Csendes estéken vagy kora reggel az elhagyott praerik szomorú sivatagján hallgatni a fülemile gyönyörű trillázását úgy hat az emberre, mintha távoli esti harangszó ütné meg váratlanúl a fülét.

A rigó már értéktelenebb dalosa a vadonnak

— lehet, hogy az is csökkentette értékét, hogy hangját széltében-hosszában utánozzák, de azt hiszem, enélkül sem tarthatna igényt magasabb elismerésre. Rendesen nappal a bohócot adja, aki csak a tréfáláshoz ért, de éjszaka, ha kedve kerekedik, valósággal bravúrral füttyül.

Egy holdvilágos éjszaka ugyancsak megboszanott egy ilyen rigó. Hallgatni kezdtem s eleinte szinte mosolyogtam, milyen furfangos könnyedséggel variálja hangját s egyszerre csak azt vettem észre, hogy éjfél felé jár az idő s én még mindig fülelek az én rigómra. Amikor nyugalomra tértem s később felébredtem álmomból, még mindig füttyüresztett.

A praeriken még sok egyéb éneklő madár tartózkodik. Itt található az ugró veréb is.

Ám a praeriken ritkán jut idő a madarak hangjának élvezetére, van a praerinek ennél sokkal komolyabb dallama: a vadludak gágogása, a sas krákogása, az ölyv sivító rikkantása; a praeri igazi hangakkordjait azonban a nagy vadak „szolgáltatják.” A vapiti kiáltása, a praeri-farkas üvöltése, amely bejelenti a kisebbrendű állatoknak, hogy a praeri-farkas zsákmányra indul.

Maga a madárdal inkább csak az iskolázott fülnek kellemes. A vadon lakói, vadászok s pásztorok egyaránt alig vetnek rá ügyet s valóban alig veszik észre, hogy madarak is tartózkodnak a praeriken.

Ha különös, szokatlan színe van valamelyik madárnak, vagy az életmódjában van valami feltűnő, akkor észreveszik, de az énekével vajmi keveset törődnek. Éppen így vannak az emlős állatokkal is. A praeri-kutyát alig veszik észre, a nagy patkányokra sem vetnek itt ügyet. Egerek meg számba sem jönnek.

Veszedelmes ellensége az antilopoknak a sas, amely fenn tanyázik a Rocky Mountains hegyeiben, ilyen ellenség a kopaszfejű sas is.

Azt mondják, hogy a sasok nemcsak a kisebb antilopokat, de az antilopbakot is megtámadják. Egyik szomszédom beszélt el, hogy látott egy ilyen harcot antilop és sasok között. Télidőben történt s ő éppen kinn járt lóháton a mezőkön, amikor észrevette, hogy két sas viaskodik egy antilopbakkal. Bátran védekezett támadói ellen, a sasok szétterjesztett szárnyaikkal csapdosták, majd csőreikkel intéztek ellene támadást, hogy fején találják.

Az antilop fel-felágaskodott s úgy dőött felénk, mint a kecskék szoktak tenni, de nem sokáig bírta ki a harcot s vége is lett volna hamar, ha a farmer el nem riasztja fegyverével a sasokat.

Hallottam nem egy esetet, mikor praeri-farkasokat is megtámadtak sasok, de személyesen nem láttam ilyen eseteket. Gödölyét, borjút vagy nyulat megtámadni több ízben láttam, sőt azt is tapasztaltam, hogy vadludakra szeretnek vadászni a sasok.

Egy ízben szemtanúja voltam egy jelenetnek.

Praeri nyulat vett üldözőbe egy sas. Fenn kóválygott a magasban s a nyúl még nem is sejtette a veszedelmet. Szinte villámgyorsan suhant alá a következő pillanatban a sas, hogy a nyúlra vesse magát. Mintegy negyvenméternyi magasban maradt egy pillanatig, azután nyílt erővel csapott rá.

A hosszúfülű futásnak eredt, de a sas nyomon követte. Már-már elkapta, amikor a nyúl oldalt ugrott s megtartotta irányát. A sas átrepült fölötte. Kétszer megismételte a nyúl ezt a manővert, de azután a sas hirtelen elébe vágott s a következő pillanatban már le is terítette.

Az indiánusok sokra becsülik a sas tollzatát. Ebből állítják ki hadidíszüket s ezzel díszítik fel lovaikat is. Rendesen törrel fogják meg s gyakran napokig várnak, míg egy-egy sas hálójukba kerül...

ÖTÖDIK FEJEZET.

Fagy, tűz és szomjúság.

Mint minden amerikai vadnak, úgy a gazellának is az ember a legfélelmetesebb ellensége. Bár jobban tartotta magát, mint például a szarvas, de számuk nagyon megcsökkent s egyes vidékeken csaknem egészen elpusztult a faja. Legérdekesebb, ha agarakkal vadásznak rá, de rendszeren fegyverrel terítik le. Leginkább szabad területeken tartózkodik s a vadász kénytelen nagyobb távolságból rálőni, minélfogva vadászata biztos szemet s pontos távolságbecslést igényel. Szörnyen kíváncsi állat, mely azon a vidéken, ahol nem igen zaklatják, egészen bevárja az ellenséget s piros zászlócskával például egészen magunkhoz csalogathatjuk.

Egy időben sok gazellát lőttem. Ha a vadász hozzászokik a nagy távolságból való célzásra, néha meglepő sikert ér el. Emlékszem egy ilyen esetre. Két cowboyommal — Seawall-al és Dow-al, két igen hű és derék legénnyel — kilovagoltam egy izben, ahol antilopcsordát véltünk találni. Amikor

észrevettek bennünket, megálltak s sikerült is közülük egyet lepuffantani.

A többi elrohant, ismét lőttem, de hibáztam, amikor harmadszor lőttem, egy hatalmas bak rogyott össze, pedig volt vagy négyszáz lépésnyire tőlem. Máskor meg csodálatos ügyetlenségen kaptam magam. Egy esős napon ugyancsak a fent nevezett két cowboy-al indultam el. Váratlanul egész csorda antilopra bukkantunk. Amikor észrevettek, összevissza ugráltak. Céloztam, egyik összeesett, de a többi elfutott. Az egyik cowboy odasietett s lehajolt, hogy szemügyre vegye az állatot.

— Hová célzott? — kérdezte tőlem.

Meglepett kérdése s zavarba is hozott.

— A hátuljára.

A cowboy szárazon felelt rá:

— Pedig a fején találta.

Pedig nem is erre az antilopra céloztam, de rösteltem bevallani az igazat. Harmadnap három antilopot lőttem elég szép távolságból.

Emberen és állaton kívül ellensége az antilopnak tél idején a hóvihar. Tél idején a felső praeriken hatalmas hóföregteg szántja végig a síkságot. Fenséges, de félelmetes látvány nézni a hatalmas hótömegeket, melyeket szilaj erővel sodor árkon-bokron át a vihar. Amint vége a tiszta őszi napoknak s a nappal is rövidülni kezd, s megnyúlnak az éjszakák s szürke felhők kóvályognak az égen, összeverődnek az antilopok s védett he-

lyet keresnek, ahol dacolnak a zord tél minden nyomásával.

Néha több száz mértföldnyire elvándorolnak az antilop-csordák. Hegyen-völgyön, vizeken át mennek, csakhogy védett helyet találjanak. Rendszeresen a védettebb hegyvidékeket keresik fel, ahol azután ki is telelnek.

De nem mindegyik szereti a nagy útat megtenni s ott, ahol van, igyekezik téli tanyáját biztosítani. Lehúzódnak a völgyekbe, ahol nem olyan zord az időjárás.

Ha egyszer megfelelő helyet kerestek, nem egykönnyen hagyják el s alig lehet onnét kizavarni őket.

Egy öreg vadász jelenti egy decemberi nap, hogy felfedezett ilyen téli tanyát. Husz mértföldnyire volt farmomtól az antilopok téli szállása. A kőházikó, melyben az öreg vadász lakott, fele úton volt. Itt megállapodtam, hogy előbb áttanulmányozzam a vidéket.

Virradatkor már ébren voltam, megnyergeltem az egyik lovat s azután ismét bementem a házba, hogy meggémberedett újjaimat felmelegítsem. Reggeli után elindultam. Jól beburkolóztam farkasbőr bundámba, prémes sapkámat fejemre nyomtam, bőrnadrágomra még hosszúszerű csizmát is húztam.

Teljes szélcsend uralkodott s meglehetősen hideg idő volt. A földet hó borította s az acélkék ég alatt szinte csillogott a tiszta levegő, mintha

millió és millió apró kristály lógott volna a levegőben.

Amikor átmentem a befagyott folyón, már pirosra festette a hóval borított hegy csúcsát a felkelő nap.

Nagy praeri-madarak guggoltak a száraz ágakon s hangosan rikácsoltak.

Ahol a hó nem volt vastag, gyorsabban ügettem s délfelé a védett völgykatlanba értem, ahol póznákból és fakéregből épült „wigwam“ állott.

Kis elhagyott erdő közepén állott. Az egyik fáról megfagyott vadsült-darabok lógtak alá:

A tölcsérformájú wigwamból erős füst szállott föl s elárulta, hogy benn nagyobb tűz ég. Könnyű az ilyen wigwamot melegen tartani, de nagy füst van benne állandóan. Amikor beléptem, eltolták a bőrrel borított ajtót s a vadász öreg, ráncos képe jelent meg előttem.

Kurtán üdvözölt: — Jó lesz enni, — mondotta egykedvűen.

Viharos multja meglátszott arcán s a sok viszontagság, melyben része lehetett, meggörnyesztette hátát, de járása ruganyos és határozott volt s szemei szinte villogtak mély szemüregeiben.

Rég idők óta csavarog már a praeriken. Sok harcot küzdött egyes indiántörzsekkel, de a feleségeit mindig közülök választotta.

Amikor eltűntek a bölénycsordák s a hód, amely egykor nagy számban élt itt, szintén meg-

csökkent számarányban, a marhatenyésztők és merész csikósok jöttek az indián- és fehérbőrű gyarmatosok helyébe s ezt mind végigélte az öreg vadász. A testi ereje azonban megfogyatkozott s úgy érezte, befejezte viszontagságos múltját.

Nem érzett sok hajlandóságot ahhoz, hogy rablásra, csavargásra, lótolvajlásra, gyilkosságra adja magát, de a tétlenséget is megvetette. Nem volt egyetlen rokona sem s nem fogadott el segítséget senkitől, igaz, hogy igényei alig voltak.

Húst, ruhát s ágyat bőven szolgáltatott neki a vadon vadja: szarvas, antilop. Bőrüket s a fölösleges húst kicserélte olyan tárgyakkal, melyekre éppen szüksége volt.

Visszavonult kis wigwamjába s nyugodtan várta halálát, mely már ajtaja előtt ólálkodott . . .

Levettem lovamról a nyerget, bekötöttem egy kis kunyhóba s azután beléptem a füstös wigwamba. Bivalybőrökre ültem le s szótlánul vártam, amíg elkészült a pecsenyével és kávéval. Lisztet nem tartott. Amíg ettem, felvidúlt, majd beszélni kezdett s pontosan leírta a helyet, hol az antilopok tanyáztak.

Miután pár órát pihentem, ismét felkerekedtem a „rossz vidék“ felé. Mivel szélcsend volt, tudtam, hogy egy lovas nyomá a határtábor felé vezet, melynek kerülete kiterjedt körülbelül nyolc mértföldnyire a praeri határig. Amint az est beköszöntött, hidegebb lett; hosszú jégcsapok csüngtek alá

a lovam sörényéről. Rosszúl becsültem meg a távolságot s már homályos volt egészen, amikor elértem a nyomokat, lovam is beletalált a nyomokba s gyorsabban kezdett vágatni.

Fél óra múlva észrevettem, hogy valami megcsillant a homályon át. Lovamat a fény felé tereltem s nyerítés árulta el, hogy közel voltam a táborhoz.

Maga a tábor földbe ásott kunyhó volt, ahol igen szívesen fogadtak. A hideg után jól esett a kunyhó tűzének melege.

Másnap már korán megindultunk. Szomorú, borús nap köszöntött ránk.

Egy dombhoz érve, végre megpillantottam az antilopokat; száznál is több volt együtt s a hóval födött föld alól igyekeztek a füvet és gyökeret kilegelni.

Száz méternyire megközelítettem a csordát s azután célbavettem egy bakot. Rémulten szaladtak szét, míg a bak a földön maradt. Később még egyet ledurrantottam közülök.

Meg volt a pecsenyére való, nem volt szándékomban többet is lelőni közülük, de kíváncsi voltam, hogy milyen irányba futottak s elhatároztam, hogy követni fogom őket.

Mintegy fél mértföldnyire futottak s aztán megállt az egész csapat s mintha parancsszóra történt volna, szép sorjában álltak föl. Amikor észrevettem, ismét elfutottak előlem.

Azután felkötöttem lovamra a vadászszákmányt s visszatértem a farmba.

Késő délután, amikor kilovagoltam, olyan dolog kötötte le a figyelmemet, ami vajmi ritkán történt a praeriken ebben az időben. Egy kisebb bevándorolt csapat igyekezett nyugat felé.

Három kocsival voltak, a nők és gyermekek a kocsikban ültek, míg a férfiak komoran ballagtak mellettük.

Nemsokára alkonyodni kezdett, de nem nyugtalanított az éjszaka, mert jól ismertem a vidéket.

A farmon már jó vacsorával és meleg ruhával vártak. Amilyen kellemes s meghitt barátja a tűz tél idején a farmernek, épp oly veszedelmes ellensége ősz idején, amikor kiszárad a fű.

A praeri-tűz a legizgatóbb, de legveszedelmesebb látványok egyike. Különösen éjszaka gyönyörű a tűz, amint kigyórendben hol erre, hol arra fut végig a száraz fűben.

Egy októberi napon szemtanuja voltam ilyen praeri-tűznek. Többedmagammal lovagoltam ki a praerikre. Észrevettük, hogy nyugat felé füst száll föl, de azt hittük, hogy messziről jön a füst s nem aggódtunk miatta. Leszedtük a nyerget lovainkról, letelepedtünk a fűbe s lakmározni kezdtünk. Csakhamar más irányban szállt föl a füst. Gyorsan arrafelé siettünk, hogy eloltsuk a tüzet s meggátoljuk továbbterjedését, de nem mentünk vele semmire se. Most hirtelen, mintha csóvát ve-

tettek volna, harapódzott tovább az égés. Kigyó-szerű vonalban futott végig a fűben a láng s gyorsan menekülnünk kellett.

Egyik társam arca olyan kormos lett, mintha csak koromba esett volna. Szél kerekedett és szá-guldva üzte előre a lángoszlopokat. Társaim sietve kapkodták össze cókémókjainkat, gyorsan feldobál-ták a kocsira, míg én előrevágtattam, hogy kikém-leljem, milyen irányban menekülhetünk el legbiz-tosabban, de minden út el volt zárva előlünk. Egyetlen út maradt szabadon csupán, de ez egy szakadékba vezetett. Ijedten vettem észre, hogy a szakadékban is égni kezdenek a fák. Forró levegő égette arcomat, lebegő lángnyelvek csaptak föl s már-már arra gondoltam, hogy nincs menekülésre kilátásunk.

Mikor visszanyargaltam társaimhoz, épp azon buzgólkodtak, hogy biztonságba helyezték a ko-csít a tűz elől. Most arra törekedtünk, hogy a szakadék felől terjedő tűz össze ne érjen a hátunk mögött terjedő tűzzel.

Sikerült is, az agyagos talajon, melyen csak gyér fű nőtt, a tüzet eloltani. Ide tereltük lovainkat is, de az igazi küzdelem a tűzzel csak most kez-dődött. A praeri-tűzzel csak a szél mérkőzhet meg — ha eltereli, de az est beálltával rendesen szél-csend következik.

Mielőtt az éj alászállt volna, visszamentünk ismét a táborba, ahol egy antilopot lőttünk, mely

megrémülten keresett menekülést a tűz elől. Napnyugta után elcsendesült a szél s megindultunk újból a tűzvonal felé. Ketten lovon voltunk s egy hosszú kötélén az elejtett állat véres husát húztuk magunk után, míg a többiek vizes takarókkal és pokrócokkal jöttek. A praeri tűz pirosra festette az ég alját s a távolban hatalmas lángoszlopok kúsztak fel.

Mikor a tűzvonalhoz értünk, még javában égett. Lassan pattogva terjedt a láng, mert szél nem fújt már.

A lovasok egy része átment a tűzvonalon s maguk után húzták a véres húsdarabokat, melyeknek nyomán elaludt az alacsony láng, köröskörül meg a vizes pokrócokkal csapkodtuk az égő zsarátnokot, ily módon széles sávokat oltottunk el az égő területen. Mindaddig ismételtük meg ezt a munkát, amíg elég széles területet nem sikerült eloltani. A lovak természetesen megvadultak s nehéz küzdésbe került, míg ismét meg tudtuk nyugtatni őket.

Különösen meggyűlt a bajunk akkor, amidőn egy kisebb szakadékhöz értünk, amely megszakította a tűzvonalat. Természetesen le kellett ereszkednünk a szakadékba, hogy azon túl is folytathassuk az oltási műveletet.

A szakadékban — minthogy se fű, se fa nem nőtt ott — szinte koromsötétség uralkodott. Botorkálva, tapogatózva jutottunk le nagynehezen.

A másik oldalon még bajosabb volt felmászni.

Éjfél felé sikerült a tűz egyrészét a szakadékon túl cső részen is lokalizálni. Most ismét visszatértünk a táborba, szinte mohón ittunk a kormos, piszkos vízből és mikor elfogyasztottuk vacsoránkat, újból hozzáfogtunk a tűz oltásához.

Órák hosszat dolgoztunk megfeszített erővel, de alig mentünk valamire.

Hajnal felé fel kellett adnunk a mentési kísérletet s fáradtan tértünk vissza a táborba.

Egy kis magaslaton kimerülten ültünk le s szótlanul néztük a félelmetes színjátékot. Mintha láthatatlan lángból álló hadtestek küzdöttek volna egymással. A tűz a távolban egyre terjedt; lángoszlopok törtek föl, széles sávot vágtak a száraz fűben, majd körbe futott a láng iránya; a leégett területen itt-ott újból felcsapott a láng, ahol még martalékot talált a tűz . . .

Egész éjjel várnunk kellett s csak másnap délelőtt szabadulhattunk ki veszedelmes helyzetünkől.

HATODIK FEJEZET.

1886. év nyarán sokat vadásztam a farm közelében, hogy friss vadászpecsenyére tegyek szert. A szigorú télre, melyet átéltünk, enyhe nyár következett. Sok időt töltöttem a farmon is, mert ebben az időben szorgalmasan dolgoztam — az íróasztalom mellett, de ha elfogott a vágy a szabad levegő után, abbahagytam az írást s napokon át feléje sem mentem, inkább vadászgattam, vagy a marhák körül foglalatoskodtam. Már kora reggel kilovagoltam ilyenkor s csak sötét este tértem vissza ismét.

Sok munkát adott a borjúknak lasszóval való összefogdosása; mert sok borjút kellett akkoriban megjelölnünk.

Ha kifáradtam ebben a munkában, vizzatértem a farmra s nekiálltam az írásnak. De ekkor sem hanyagoltam el egészen a gazdasági teendőket, mindig akadt egy-egy ló, melyet nyeregbe kellett törni.

Türelmes voltam s lassú bánásmóddal sikerült is megszelidítenem a legvadabb lovat is. Nem

igy tesznek a cowboyok, akik vad akarattal fékezik meg a rakoncátlan természetű lovakat. Ezt azért sem tartom helyes módnak, mert részint veszélyes, de meg a ló igazi természetét is mesterségesen előljük.

Este ki-kimentem szarvascserkészésre. Mindig akadt vagy egy antilop, vagy egy szarvas, mely puskám elé került, de ha egész napra eltávoztam hazulról, rendszeren két, három vadat is hoztam haza.

Egy augusztusi napon hegyi juhokra indultam.

Korán reggel eltávoztam hazulról. Sót, kétszersültet, teát és cukrot vittem magammal, azonkívül hús töltényt.

Hosszú lovaglás után egy kellemes kis völgybe értem. Itt szabadjára hagytam lovamat, hogy kénye-kedve szerint legelésszen, azután kikerestem egy kisebb tisztást s fát hordtam össze, hogy tüzet rakhassak. Leheveredtem s félig szundikálva vártam, amíg a nap lenyugszik.

Amikor leszállt az est, felkeltem s megindultam a sziklákon fölfelé. Már útközben is több juhnak a lábnyomát vettem észre. A hegyi juh rendszeren csoportban legel s kitűnő hegymászó.

Gyönyörű, szép ívben hátrahajló szarva a leg-nemesebb vadak egyikévé avatta.

Miután kikémleltem a nyomokat, visszatértem a táborba. Lovam, mely ezen idő alatt jóillakott, barátságosan nézett rám okos szemével, azután

felém jött; kíváncsi volt, vajjon nem hoztam-e valamit a számára? Megsimogattam szép formájú fejét, megkináltam kétszersülttel s azután visszatértem a tisztásra. Tüzet gyújtottam, elköltöttem vacsorámat, nyúlpecsenyét s azután a takaróba burkolva elaludtam, míg lovam mellém térdelt le . . .

A reggel hűvös levegője ébresztett fel álmomból. Még félhomály borúlt a tájra, de azért gyorsan felugrottam lovamra s megindultam egy sziklacsúcs felé. Itt vártam vagy félóraig, azután tovább mentem s egy szikla mögül átkutattam az egész tájat. Néhány pillanat múlva észrevettem, hogy valami megmozdul a távolban. Három gyönyörű hegyi-juh körvonala bontakozott ki a távolból, de azután ismét eltűntek tekintetem elől.

Gyorsan leszaladtam s árkon-bokron igyekeztem közelükbe férközni. Észre is vettem őket ismét s fegyveremmel a kezemben vártam, míg közelebb jönnek hozzám. Mikor már annyira jöttek, hogy célbavehettem az egyiket, füttyentettem egyet, a következő pillanatban megállt mind a három s én lőttem.

A lövés után futni kezdtek, de amelyiket célba vettem, lassan futott utánuk s egy helyen megállt, azután lassú lépésekkel megváltoztatta irányát. Könnyű volt nyomon követni. Negyedóra múlva meg is találtam.

Délben már zsákinányommal együtt a farmon voltam.

Ritkán jár azonban ilyen gyors sikerrel az ilyen kirándulás. Gyakran napokig kell várni, míg sikerül közülök egyet elejteni, de az igazi vadász nem sajnálja a fáradságot.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

HETEDIK FEJEZET.

A fehér kecske.

Késő augusztusban indultam egy izben a Big Hole hegyekbe, Nyugat-Montanába, hogy fehér kecskére vadászak. Barátom, John Willis, akivel már többször vadásztam, szintén velem volt.

Dwiele falucskában fogatot béreltünk egy farmernél.

A kocsi elég jó karban volt, de a szerszámok rongyosak voltak, úgy, hogy kötelekkel kellett megerősítenünk. A kocsi elé két girhes ló volt fogva, amelyek olyan soványak voltak, hogy a csontjaik zörögtek, de amikor megindultunk, elég jól elbaktattak. Willis ügyesen el tudott bánni a lovakkal és így nem volt velük sok bajunk.

Két napig mentünk a Big Hole folyó mentén. Éjszakára a kocsi mellé feküdtünk le s már korán reggel útra keltünk. Tejet és kenyeret kaptunk a farmereknél, húsrá nem volt szükségünk. Ott volt a puskánk s egy-egy praeri-szárnyas mindig akadt. A praeri-szárnyasok sáskával táplálkoznak leginkább s ettől bizony nem a legizletesebb volt a

húsuk, de azért jó étvágygyal fogyasztottuk el. Ezek a szárnyas vadak az esős idő beálltával szelídebbek s csak télen nem lehet velük birni.

Végre a csatatérre értünk, hol emlék jelölte meg azt a küzdelmet, melyet Gibbon generális katonái vívtak a Nez-Perée harcosokkal. Innét a hegyekbe indultunk harmadnap. Estére megfeneklett a kocsink az iszapban, amely hasig ért a lovaknak. Két óráig tartott, míg ki tudtunk evickélni a kátyuból. Amikor kikerültünk veszedelmes helyzetünkből, védett helyet kerestünk s tüzet rakunk. A Big Hole-hegyek klimája olyan, mint az Alpeseké s bár augusztus 20-ika volt, a hőmérő — 12 C fokra szállt alá.

Reggel korán talpon voltunk s miután elköltöttük reggelinket, folytattuk útunkat. Végre felüthettük sátorfánkat egy kis folyó mellett. Aki táborozott a vadonban, nem egyhamar felejtí el ezeket az emlékeket; egészen más érzés vesz rajtunk erőt a sziklával övezett tavak mentén, a sötét és szomorú rengetegekben, a csaknem kiszáradt folyók mentén s a mély völgyekben. Rossz idő, éhség, szomjuság, fagy, napokon át tartó céltalan várás a vadra, mindez hozzájárul az ilyen táborozásokhoz.

Lovainkat kipányváltuk s azután magukra hagytuk.

Ezen a vidéken már vapiti és más fajta szarvas is akadt, azonkívül rengeteg sok szárnyas.

Egy reggel, amikor Willis a patakban mosdott,

egy fekete medve toppant elébe, de amikor észrevette, hogy már más valaki előbb lefoglalta magának a fürdés jogát, szépen visszahúzódott.

Több napig tartó cserkészés után sikerült is egy fehér kecskét elejtenünk. Nem vittünk magunkkal semmit, csak kenyeret és sót tettünk a zsebünkbe. Három napig tartó kirándulást terveztünk a hegyekbe.

Az első napon késő estig jártuk a sűrű erdőt. Láttunk néhány vadat, egy pár vapitit, de leginkább fiatal vaddal találkoztunk.

Délután lőttünk egy vadtyúkot s ez volt a vacsoránk. A hegyi lakók bolond tyúkoknak nevezik ezt a szárnyast s valóban meg is érdemlik ezt a nevet.

A vadtyúk olyan bután viselkedik, hogy az ember el se hinné.

Amikor észrevettek bennünket, alig hederítettek reánk, de azután felkapaszkodtak az ágakra. Itt guggoltak, hangosan rikácsolva s úgy kellett egyet lebunkózní, mert nem akartuk lövéseinkkel a nagyobb vadakat felzavarni.

A Rocky Mountaines csak úgy hemzseg a sok vadtyúktól. Szinte hihetetlen, hogy mennyire bizalmasak az ember iránt ezek a tyúkok, vagy azt hiszem, inkább szörnyen buták. Az ügyes hegyi lakók kődobálással is zsákmányul tudják ejteni a vadtyúkot. Amilyen gyávák rendes időben, épp oly vakmerőek a párzás idején. Ilyenkor

szembeszállanak az emberrel is és szárnycsapásaikkal igyekeznek maguktól távol tartani. Estére kelve nyársra húztuk a vadtyúkokat — mert később még többet agyonvertünk s pompás lakomát csaptunk.

Másnap reggelre is maradt még a hideg pecsenyéből. Ezen a napon kemény munkánk volt. Naphosszat másztunk felfelé a sziklákon. Itt már olyan ritka és hideg a levegő, hogy minden száz lépésnyire meg kellett állanunk, hogy lélegzetet vegyünk.

Amikor egy sziklakiugráshoz értünk, barátom hirtelen megállott:

— Látod, fehér kecske! — szólt hozzám örömmel.

Körülbelül százötven méternyire volt tőlünk egy terraszos kiugráson. Rögtön lőttem de golyóm felette repült el s a kecske menekülni akart; még kétszer lőttem rá gyors egymásutánban. A kecske lebukott, kalimpálózva csúszott alá s fenn akadt egy fatörzsében.

Hirtelen más irányba tekintettem s négy kecskét pillantottam meg, amint egy fehér sziklán akartak éppen átugrani. Amikor körülbelül harminc méternyire voltak tőlem, kétszer a legutolsóra lőttem.

Rögtön össze is esett, a másik kettő elfutott, de az egyik bambán állott meg s nem sok megéröltetésembe került lepuffantani.

Mielőtt beesteledett, leértünk a sziklák közül s kikerestünk egy védett helyet, hol csakhamar vigan lobogott a tűz. Ezen az éjszakán nem sokat aludhattunk, a hideg minden fél órában felébresztett bennünket s vigyázni kellett, hogy a tűz ki ne aludjék.

Érdekes módon lőttem egy ízben fehér kecskét. Montana közelében vadásztam akkoriban egyik vadásztársammal. Mikor felértünk a sziklák közé, egy kecskét pillantottam meg, mely bambán állt meg egyhelyen, azután — amit még nem tapasztaltam — két hátulsó lábára ült s úgy nézett rám. Célba vettem s a golyóm úgy találta, hogy alig mozdult meg, csak egy kicsit lejjebb csúszott.

A kecskevadászat nem annyira izgató, mint vonzó szórakozás. A vidék azonban, ahol tartózkodik mindig, megéri a fáradságot, hogy felkeressük.

Ellenséggel szemben igen veszedelmes a fehér kecske. A bak különösen veszedelmes ellenfél s ha valamelyik más vad megtámadja, görbe, de hegyes szarvával védekezik s úgy szúr vele, mintha késsel döfnének. Ha a hátát védheti, igen gyakran a legveszedelmesebb vaddal is megbirkózik. Bár nehézkes járásúak, de csodálatos ügyességgel tudnak mászni. Igen gyakran csupán izomerejük segítségével kapaszkodnak föl a csaknem meredek sziklákon. A hideget könnyen elviselik, de a meleget nem szenvedhetik.

Rendszeren párosával élnek s nagyobb csapatokba nem is verődnek össze.

Ha hirtelen támadja meg ellenfele: jaguár vagy farkas, csaknem tehetetlen magával. Számuk alig csökkent az utolsó ötven év óta.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

NYOLCADIK FEJEZET.

Vadászat a Selkirk-hegyekben.

1888 szeptemberében a Kortennai-tó partján táboroztam John Willis és egy Ammál nevű indiánus társaságában. A tó száz mértföld hosszan és három mértföld szélességben terjedt, partjára olyan meredeken esik a hegy, hogy sok helyen ki sem lehet kötni emiatt. Az erdő, melyben felütöttük sátorfánkat, hemzsegett a sok rikácsoló madártól.

Indiánusok jöttek a tavon különös formájú kanoékban. Néha fehérek is jöttek a tavon. Kikötöttek megfelelő helyen, elfogyasztották ebédjüket s azután mentek tovább útvonalon. Aranykeresők voltak ezek, francia kanadaiak, akiket arra kárhoztatott a sors, hogy örökké kóboroljanak s csaló ábrándokat szöttek vagyonnáról s hirtelen való meggazdagodásról.

Ezeken a jövevényeken kívül alig zavarta meg emberi lény a vadat. Túlán sűrű, hatalmas hegylánc húzódott, melyeknek felső régió hóval voltak födve.

A hegylánc és a tó között erdőségek terültek el, melyek örökké lángban álltak.

Fenségesen szép látvány volt ez, különösen éjszaka. Órákhosszat el tudtam volna nézni, amint a tűzsávok lassan kanyarogtak a rengeteg fái között. Egy-egy ősrégi fa gyakran egész nap égett, körülötte már kopár volt minden, csak egyedül ő állt még, mint egy hatalmas égő fáklya.

Egy heti eredménytelen vadászás után lejöttünk az erdőből. Két napig tétlenül hevertünk sátrainkban s harmadnap ismét elindultunk, hogy újból megkíséreljük szerencsénket. Tizennégy napra való élelmiszert vittünk magunkkal és egyéb szükséges holmikat.

Fárasztó s nehéz út volt ez a sűrű vadonban. Minden lépés veszedelemmel jár itt, de azért délig meg se álltunk. Ekkor elfogyasztottuk ebédünket s estig ismét másztuk a hegyeket.

Délután, amint lassan haladtunk előre, társam hirtelen földrevetette magát s kezével előre mutatott.

Körülbelül ötven láb távolságban egy medvét vett észre, amely apró gyümölcsöket szedegetett le az ágokról. Nagyon el volt foglalva, mert észre se vett bennünket; amikor felénk fordította fejét, eldőrdült puskám s láttam, hogy lebukik, de a levelek elfödtek s nem tudtam megállapítani, vajjon elmenekült-e, vagy összeesett? Ammál, aki észrevette tűnődésünket, elkezdett táncolni, mint azt

egyáltalában az indiánusok teszik, ha nagyobb vaddal találkoznak.

Gyorsan felkapaszkodtam egy sziklára s vártam, míg társam előre ment. A következő percben láttam, hogy a medve társam felé botorkál. Nem aggódtam miatta, a medve nyilván eltévesztette a lövés irányát s azt hihette, hogy a golyó ellenkező irányból érte s most arra akart menekülni, ahol nem sejtette ellenségét.

De amikor észrevette társamat, egyszerre megváltozott s feléje rontott. Társam, aki nem számított e váratlan támadásra, a nagy podgyász miatt, mely vállán volt, nem használhatta fegyverét. A medve felállott s ebben a pozitúrában kitűnő célul szolgált nekem. Golyóm úgy érte, hogy rögtön összeesett, mintha csak egy hatalmas fejszecsapás terítette volna le.

Az indiánus vad körtáncban lejtette körül a vadat s üvölteni kezdett, tekintetéből az izgalom fénye villant elő, míg én és társam fegyverünkre támaszkodva, néztük az elejtett medvét. Hatalmas fekete medve volt; lenyúztuk a bőrét s minthogy már alkonyodni kezdett, ott helyben le is telepedtünk éjjeli nyugalomra. Tüzet raktunk s a megszokott vacsoránkhöz ezen az este medvepecsenye is járult.

Az indiánus egyszerre komor lett s szóttalanul bámult a lángok közé . . .

Másnap korán reggel megindultunk. Két napig

tartó út választott el a hóhegyektől, de előre tudtuk, hogy utunk tovább fog tartani, mert több helyen meg kellett állanunk.

Az út innét még veszedelmesebb volt; szikláról-sziklára kellett másznunk s gyakran mély szakadékokat kellett megkerülnünk. Kárpótolt ugyan az út fáradalmiért a gyönyörű kilátás, de maga az út a legveszedelmesebb utak egyike volt, melyet életemben megtettem.

Ennivalónkkal is takarékoskodni kellett, mert a kecske húsa itt csaknem élvezhetetlen volt mósuszillata miatt. Szamóca és más bogycs gyümölcs azonban volt bőven. A húshoz szokott emberek mohóságával vágytunk egy kis friss hús után. Az éjszakák hűvösek voltak s most már felváltva kellett örködnünk a tűzre. Másnap hatalmas eső kerekedett s mi bőrig áztunk, az eső után hirtelen fagyni kezdett s ruhánkra ráfagyott az eső vize, amin természetesen csakhamar segítettünk is. Gyorsan tüzet raktunk s ennek a melegénél megolvadt a jeges kéreg ruhánkon.

Esténként az indiánus és társam kártyáztak a tűz mellett.

— Hét föl — így nevezték a kártyajátékot, mely annyira lekötötte figyelmüket, hogy engem észre se látszottak venni ilyenkor.

Társam szenvedélyes kártyás volt s nem sok fáradságába került az indiánus pénzét elnyerni, bár a vörösbőrű, amikor tehette, csalt.

En azonban nem akartam az indiánus kedvét szegni s ki is jelentettem megnyugtatóására, hogy a játék — puffra megy s a pénzét visszacapja.

Mielőtt Ammált szolgálatomba vettem, testvéreitől — mint ezt dicsekedve mesélte el — minden pénzüket elnyerte. Természetesen hamis játékkal, amit jónak látott elhallgatni.

Ammal használató ember volt, bár angolul alig tudott valamit s jelekkel, kézmozdulatokkal s egy lehetetlen nyelvzagyvalékkal értették meg egymást. Gyakran kért, hogy meséljek neki vadász-történeteket, de vajmi keveset értett meg elbeszéléseimből.

Egy este kis fiamról kezdtem beszélni előtte, szemei felcsillantak, amiből észrevettem, hogy szerető apai szív lakozik benne. Hirtelen közbevágott s gyermekéről kezdett beszélni, aki már annyira vitte, hogy segítség nélkül járni is tud.

Különösen csillogott a szeme, amikor társam eléggé rémes történetet mondott el egy ember-ről, akit mind a ketten ösmertek. Egy indiánus-ról beszélt barátom. — „Háromszoros praeri-kutya“ — így nevezték a indiánust — veszekedő természetű s kalandra vágyó ember volt, akivel társamnak is meggyűlt a baja.

— Meg kellett kopogtatni a fejét puskámmal — jegyezte meg társam tréfásan.

Egy ízben a kínaiakkal gyűlt meg a baja. A kínaiak egy bányában dolgoztak, odajöttek az in-

diánok is, hogy a „Háromszoros praeri-kutyát“ meglátogassák.

A kínaiak is nagyon szerették a kártyát, talán jobban, mint a fehérek. Játsszani kezdtek a „Háromszoros praeri-kutyával“ is, aki az utolsó fillérjét is elveszítette, de filozófiai nyugalommal tűrte veszteségét s nyugodtan nézte tovább a játékot. A ravasz kínaiak a többi indiánus pénzét is elnyerték. Erre annyira dühbe gurult Praeri-kutya, hogy az egyik kinait egy ütéssel agyoncsapta, kikapta a kezéből a pénzt s azután elmenekült.

Az elbeszélés annyira érdekelte Ammált, hogy társamnak két ízben is el kellett mondani a történetet.

Ammál egyideig teljesítette a parancsaimat, de azután makacskodni kezdett. Később meg is magyarázta, hogy miért nem akar velünk jönni a hegyekbe.

— Ott fenn apró és rossz indiánusok laknak, akik agyonütnek! — mondotta.

Megértettem, hogy a hegyi manókat gondolta a „kis indiánusok“ alatt.

Az éjszakák valóban barátságtalanok voltak ezen a vidéken. Bár sokat jártam s éltem a vadonban, de most értettem csak meg igazán, hogy a hegyi lakók miért félnek annyira a hegyi szellemektől.

Különös hangja volt itt az éjszakának. Amint a tűz mellett üldögéltem, míg társaim aludtak,

mélyen figyeltem az éj hangjára, melybe a távoli sziklák repedése, patakok zúgása s a szél süvítése vegyült, majd egy vad bőgése, ordítása csapott bele a különös éjjeli zúgásba . . .

Már attól tartottunk, hogy nem akadunk iramszarvasra. Csizmánk elrongyolódott s élelmiszereink fogytán volt, de kitartásunkat végre is siker jutalmazta. A karibut (iramszarvas) igen nehéz löni, mert nincs olyan magas hó, melyben könnyű szerrel át ne gázolna.

Másnap egészen friss karibu-nyomokat vettünk észre s fárasztó út után végre megpillantottunk három karibuszarvast. Társam leguggolt, míg én óvatosan tovább sompolyogtam s csak akkor álltam meg, amikor ötven lábnyira voltam a szarvasoktól. Olyan mohón legelészetek, hogy észre se vettek.

Egy hatalmas agancscsal ellátott szarvas állott szélről. Nyakába céloztam, úgy hogy hátrabukfencezett, mikor eltaláltam.

A másik kettő egy pillanatig állva maradt az ijedségtől, de azután magasra szegett fejjel száguldtak tovább.

Késő volt már, ott hagytuk a szarvast s csak másnap mentünk fel érte. Most már az indiánus is felvidult, különösen, mikor másnap este szarvaspecsenye került elénk.

Jobb kedve kerekedett s másnap már ő járt elől s alig győztük lélegzettel.

Négy napig tartott, míg a hegy tetejére feljutottunk, mert az utat nem ismertük. Azt hiszem, ezen a helyen előttünk még nem járt senki, mert az indiánusok egy világért sem mertek volna ide felkapaszkodni.

Visszafelé már rövidebb úton jöttünk.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

KILENCEDIK FEJEZET.

A vapiti.

Vadászaton voltam egyízben John Willis társaságában. Kifogytunk a húsból s elhatároztuk, hogy vapitire fogunk vadászni.

Bár oly magasan táboroztunk kocsinkkal, amelyen magasban kocsi még alig járt azon a helyen, mégsem lőhattunk vapitit, mert ez a vad még magasabb hegyvidéken húzta meg magát.

Reggel korán indultunk s három órai hegy-mászás után egy völgybe értünk. Itt egy vapiti borjút pillantottunk meg, amiből azt következtettük, hogy két-három anyaszarvas is van a völgyben, de amint észrevett bennünket, eltűnt.

Egy darabig követtük is a nyomukat s mikor beesteledett, éjjeli szállásra alkalmas helyet kerestünk, ahol csakhamar nyugalomra is tértünk. Felváltva kellett őrködnünk a tűzre, mert az éjszaka igen hideg volt.

Még homály borúlt a hegyekre, de mi már ébren voltunk s miután elköltöttük reggelinket, folytattuk utunkat.

Alig mentünk egy órai úton, társam hirtelen megállott. Recsegést hallottunk. Mintegy százötven lábnyira tőlünk egy tisztáson két vapiti szarvas küzdött életre-halálra, míg másik két szarvas nyugodtan nézte a tusát. Fenséges látvány volt. Leeresztett fejjel tört egymásra a két hatalmas vad s amint összeütődött agancsuk, erős recsegés támadt. Testük minden izma megfeszült s résztvett a viaskodásban. Egyforma erősnek látszott a két szarvas, de bátorságuk is egyenlő volt. Körülöttünk már egész földhányást túrtak fel lábukkal s szarvaikkal.

Végre elváltak s eltávolodtak egymástól. Orrlyukaikból szinte tódult ki a meleg pára, mely gőzzé vált a hűvös reggeli időben. Majd ismét egymásra rohantak s azon igyekezett mindegyik, hogy ellenfelét lekapja lábáról, de a széles agancs ismét összeütődött s védve volt a támadás. Ezt a harcot többször megismételték. Az egyik szemlélő egy egyéves szarvas volt, míg a másik kétévesnek látszott.

Rövid idő múlva mind a három a földön feküdt, holtan elterülve; leszedtük agancaikat s azután nagyobb darab húst vágtunk ki a fiatalabból s magunkkal vittük a táborba, ahol apró darabokra vágdalva, izletes nyársonsültet készítettünk.

Talán soha nagyobb étvágygal nem ettem, mint ekkor . . .

A vapiti a legharcibb amerikai szarvasok közé

tartozik. Vadászata nem mondható veszélyesnek, de előfordulnak esetek, amikor a megsebzett vapiti megtámadja a vadászt s ha ez nem volt elkészülve a támadásra, alaposan helyben is hagyja agancsaival.

Ismertem egy embert, akit a vapiti nyomorékká is tett ily módon.

A vadonban azonban rémülten szalad az ember elől s ugyancsak nagyon fél a grislytól is, de a farkassal és jaguárral már szembe mer szállani, különösen, ha kifejlett az agancsa.

Természetes, hogy a legelkeseredettebb harcot egymás között vívják; a legyőzött azután elmenekül, mert halálos sebet ritkán ejtenek egymáson, terebélyes agancsuk miatt, mely felfogja az ellenfél támadásait. Ha azonban oldalt éri a dőfés, igen gyakran halálos vége lehet. Szemtanúja voltam olyan esetnek is, amikor annyira összegabalyodtak agancsaikkal, hogy egymásra rogytak a kimerüléstől s alig tudtak szétválni.

A jaguár és farkas nagy pusztítást visz véghez közöttük, de gyakran meg is járják velük.

A vapiti szarvas „hívása“ a legszebb hangja a természetnek. Különösen gyönyörű ez a hívás a hideg holdvilágos éjszakákon, amikor nagyobb távolságból felelgetnek egymásnak a vetélytársak. Ezek a vad melódiák tele vannak kihívással, göggel s szinte meghatják a hallgató vadász szívét.

Egy izben egészen végighallgattam ezt a kórust.

Egy völgyben táboroztam s körülöttem sűrű erdő húzódott. Szeptemberben volt s az első hó már leesett. Az éjszakák igen hűvösek voltak, a földön csillogott a hó s a fiatal fenyők illatától szinte terhes volt a levegő.

Hallom, hogy a távolból egy szarvas hívogatni kezdi a másikat.

Megszólal rá egy másik, majd újból egy s megint egy az ellenkező irányból.

Két szarvascsorda jött be a völgy felé ellenkező irányból. Azután megálltak, jobbról és balról is elhallatszott a kihívás, míg a többiek nyugodtan vártak.

Óvatosan megindultam s mikor egyforma távolságban voltam a két csapattól, egy fenyőfa alatt húztam meg magam. A csillagok kezdtek elhalványulni, a homály sietve vette hatalmába az erdőt, míg fenn az ágak fölött szélvihar volt keletkezőben.

Az egyik csapatból most egy gyönyörű him vált ki s hangját hallatta ismét kihívólag. Odaát felelt rá a másik. Kis szünet után az egyik megindult ellenfele irányában s olyan közel jött hozzám, hogy hallottam, amint járása alatt ropogott a száraz ág.

Virradni kezdett éppen s fenn a hegyekben veres fényt vetett az égre a felkelő nap.

A him még közelebb jött s alig volt már ötven lépésnyire tőlem. Fölemeltem fegyveremet s nyugodtan vártam. A következő pillanatban szétvált a bokor s előttem állt a szarvas.

Magasra tartotta büszke agancsát, míg sörénye hóval volt borítva. Orrlyukai kitágultak s lábával türelmetlenül kezdett kapálózni. Amikor célbavettem, észrevett, de már késő volt. Golyóm mélyen testébe fúródott, úgy, hogy elvágta magát a frissen esett havon.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

TIZEDIK FEJEZET.

A bison.

Abban az időben, amikor állammá alakultunk, — 1776-ban — még járt a bison a vadonban s csak akkor kezdtek eltűnni, amikor a gyarmatosok letelepedtek.

Hatalmas csordákban legelésztek egykor Ohio, Kentueck államok területén. A 19. század elején a Missisipi tulsó oldalára szorítják vissza csordáit. Hihetetlen nagy számban éltek itt egykor. Száz-ezernél több bison is verődött össze egy-egy csordába, de azután az indiánok, a fehér vadászok és vadásztársaságok gyorsan megritkították soraikat. Számuk bár lassan apadt, de a polgárháború után már tetemesen megcsökkentek s az utolsó dőfést nem a vadászok, hanem a vasút és a prémvadászok adták meg nekik.

Amikor a polgárháború véget ért, gyorsan kezdték a síneket lerakni minden irányban. A vasutak kezdetben a vadászok igényeit szolgálták. Olcsón és gyorsan jutottak ily módon a vadászok a szükséges cikkekhez s az elejtett bison bőrét is nagyobb mennyiségben tudták elszállítani.

Valósággal mézszárlás indult meg most, amilyent a világ még nem igen látott azelőtt. Annyi állatot olyan rövid idő alatt még nem pusztítottak el sehol, mint itt.

Több millió bölény pusztult el ily módon. Tizenöt év alatt kiirtották a hatalmas csordák nagy részét. Minden valószínűség szerint összesen sincs több bison ötszáznál Amerikában, 1884-ben pedig az utolsó csorda is megszűnt.

Az Union-Pacific vonat kiegészítése adta meg az első lökést. Ezeken a területeken indult meg ellenük a tulajdonképpeni irtóhadjárat. A csordák kezdtek elhúzódni a vonal mentéről s két hatalmas csordába verődtek össze.

Az egyik észak, a másik dél felé húzódott.

A délit 1878 körül pusztították ki, míg az északit 1883-ban. Én 1883-ban vettem részt a bison-vadászatban. Két rokonom azonban a praeri területeken is űzte a bisont.

1887 első két hónapjában Elliot testvérem — akkor még tizenhét esztendőös legény — bölényvadászatra indult Texasba. Később Roosewelt John nevű rokonom és még hat kalandra vágyó vadász is csatlakozott hozzája. Testvérem volt a legfiatalabb közöttük s a legtápasztalatlanabb is, de erős szál legény volt, nagy barátja a boxolásnak, futásnak, lovaglásnak, lövésnek s már sokat vadászott nemes vadra is.

Két kocsival indultak el, melyek elé négy-négy

ló volt befogva. Azonkívül hat háts ló — apró muszlányok — volt velük. — Három-négy kutya — agárfaj — kísérte a két kocsit.

A kalandra részint a szórakozás, részint a nyereszkedési vágy készítette őket, mert amikor a kocsikat s lovakat összevásárolták, nem maradt egy garas pénzük sem.

Január 2-án indultak el a Brana folyó mentén. Az első napokban nem igen lőttek vadat, de amint beljebb hatoltak, már rá voltak kényszerítve. Antilop, szarvas került most teritékre. A lelőtt vadat eladták a farmokon, vagy egyéb élelmicikkekkel cserélték be.

A városok és a farmok akkor tele voltak elszánt marcona legényekkel, de ők sem ijedtek meg az árnyékuktól. Többször kerültek komoly összekoccanásba ezekkel az elszánt legényekkel, de komolyabb bajuk nem történt soha.

Testvérem pontos naplót vezetett mindenről. Ebben a naplóbangyakra találtam ilyen kifejezéseket:

— Nagy verekedés — vagy: Elvertük őket. Január 20-áról a következő feljegyzést találtam naplójában:

— Utban, verekedés — csaknem a fogunk is ott maradt. — Későn indulhattunk.

A bölényvadászok különösen féltékenyek voltak egymásra, mert mindegyik társaság szentül hitte, hogy egyedül neki van joga a bison üldözésére s a másik csak bitorolja ezt a jogot.

A kocsival csak lassan haladhattak előre. Az idő is gyakran változott, ami Texasban tél idején mindennapos. Eső ritkán ritkán esett s gyakran víz hiányában szenvedtek. Két ízben kellett nekik olyan sivatagon áthaladni, ahol csaknem szomjan veszték.

Január 27-én ezt írja naplójába :

— Kitünő vadászat, — semmi víz sehol, — útban az egész éjszakán.

Másnapról ezeket írja :

— Január 28. — Ma sincs víz — forróság — este hét órakor végre találunk vizet s mohón iszunk a piszkos vízből.

Egy fiatal, heves, temperamentummal bíró ifjútól nem is lehet elvárni, hogy szép sorjában leírja az utazás szenvedéseit. Rövid, hirtelenében oдавetett sorokkal gyorsan elintézi észrevételeit s a nap eseményeit, de a praeri-vadász megérti, hogy mi minden lappang ezen kifejezések mögött. Volt olyan napjuk is, hogy a lovak már csaknem ki-dőltek s alig bírták a kocsikat vonszolni, míg ők komor elszántsággal ültek apró lovaikon s hallgatagon várták, hogy mikor ér véget a sok szenvedés!

Az én vadász- és farm-életem északon folyt le, ahol van elég víz, úgy hogy sohasem jutottam ilyen helyzetbe. Egyízben harminchat óráig mentem kocsin olyan vidéken, ahol nem volt víz; de szerencsémre eső kerekedett az éjszaka beálltával,

úgy hogy csillapíthattam szomjamat lovaimmal együtt.

A társaság — mint mondám — a Brazo egyik szakadékában ütötte föl tanyáját. Az utolsó napokban valóságos paradicsomon mentek át. A tartós dagály rákényszerítette a vadakat, hogy a folyó mellé húzódnak s valósággal hemzsegett a sok vadtól ez a vidék. Antilop-csordák között vezetett útjuk, míg a fák alatt szarvasok legelésztek. A vad bizalmasabb természetű ilyen körülmények között, mert a vadászok most ügyet sem vetettek rájuk.

— Egy ízben — amikor kifogyott élelmiszerük — egy álló helyéből öt antilopot lőtt testvérem. Akkoriban, mint azt naplójából megtudtam, hemzsegett a sok farkas e vidéken. Éjnek idején ott ólálkodtak a tűz körül s hangosan ordítottak. Egy éjszaka olyan közel merészkedtek, hogy a lovakat őrizni kellett ezután. Máskor egy hatalmas farkas lopódzott a táborba, de a kutyák lefülelték, de azután addig rázta magát, míg elmenekült. De nagyobb esemény is megzavarta egyszer az estéjüket.

Épp vacsoránál ültek, amikor váratlanul egy indiánus toppant elébük, azután letelepedett a tűz mellé s kérte őket, hogy adjanak neki a peccenyéből.

A Tonkaway-k barátságos törzséhez tartozott s a vadászok meg is kínálták ennivalóval. Könnyen megértem ijedtségüket, mert akkoriban az indián törzsek rendszeren előbb kikémlelték a fe-

hér vadászok táborát s amikor ezek megindultak a bölényvadászatra, hirtelen rájuk csaptak s véres harcok támadtak közöttük.

Bátyámnak kitűnő Ballard-puskája volt, amelyet tőlem kapott s amelylyel először lőttem nemes vadat. Amikor bátyám Texasba indult, ajándékozta nekem a puskát.

Abban a hitben voltam, hogy elég lesz ez is a bison-vadászatra, de azután csakhamar más, erősebb fegyver után kellett néznie.

Vígan élhettek a táborban, mert mindennap más és más pecsenye került a lakomára. Rendszeresen korán tértek pihenőre s már hajnalban talpon voltak.

A bisonból kijutott bőven. Az első napon huszat lőttek, de a csordák folytonosan hullámzottak körülöttük. Az első napokban táborukból is észrevették őket, de másnap már egy napi útjukba került, míg bisonnal találkoztak. Nem volt nehéz a csordák tartózkodási helyét kinyomozni, hisz még ha magánosan legel is a bison, már messziről elárulja magát. Két-három állatból álló kisebb társaságra is gyakran bukkantak, mennél beljebb hatoltak a prairiken, annál nagyobb csordákkal találkoztak, de néha magános bölénnyel is találkoztak.

Ha a sik prairiken tartózkodott a csorda, nehezebb volt hozzájuk közel férközni. Minden bozótot, emelkedést fel kellett használniok a

vadászoknak, hogy észre ne vegyék őket. Ha megkezdték a tüzelést, nem kerültek elő rögtön rejtekhelyükből, mert ha a bölény nem veszi észre a vadászt, jó ideig együtt marad s tehetetlenül tekintget maga körül. A vadásznak ügyelnie kell arra, hogy ne célozzon magasra s a bal lapocka mögött a test egész magasságának harmadrész magasságába kell céloznia, hogy a golyó a tüdőt érje.

Gyakran előfordul, hogy akkor sem mozdul meg a csorda amikor, már észrevették a vadászt, ilyenkor még jobban összebújnak s bámulva nézik a füstfelhőket, de rendesen eliramodnak, amint a veszély irányát megpillantják. Ha egyszer futásban vannak, több mértföldig meg sem állanak.

Egy reggel testvérem és rokonom maradt vissza a táborban. Nyugodtan üldögéltek s a felkelő nap sugarainak melegét élvezték, amikor négy bison vont a magára figyelmüket.

Az állatok lementek a tóhoz s teleítették magukat vízzel. Ilyenkor szeretnek elsütkérezni a napon, de azután megindultak, körülöttük magasra verték a vizet lábaikkal. Rokonomat és testvéremet annyira izgatta ez a jelenet, hogy nyomban követték a négy bisont. Könnyű volt nekik a nyomokon eligazodni. Már tüzesen süttött alá a nap s nehéz izzadság hevitette a két vadászt, de azért nem tágitottak.

Végre olyan helyre értek, ahol alig nőtt fű s kopárrá égett a talaj. Itt már csak ügygyel-bajjal követhették a bison nyomait. Amint tovább haladtak, egy domboldalra értek, látták, amint a négy állat egy ötven-hatvan tagból álló csordához csatlakozik. A nagyobb csapat észre sem igen vette, hogy a négy bison hozzájuk csatlakozott.

A két vadász megállt, hogy megbeszélje a tervet, azután visszavonultak s kerülő úton igyekeztek a csorda közelébe férközni. Százötven méternyire voltak már körülbelül a csordától. Egyszerre lőttek s mindegyik lövés megsebesített egy-egy állatot, azután felugrottak helyükről s még hármat leterítették golyóikkal.

Egy ízben csaknem életüket veszítették el. Egy hatalmas, vágató csorda nyargalt feléjük s kis hijja, hogy keresztül nem gázoltak rajtuk.

A praeri-vadász jól ismeri azt a veszélyt, mely akkor fenyegeti, ha csordában élő vad vágat feléje s rendszeren el van készítve ilyen eshetőségre.

Láttam már vágató lovakat, amint oly szilaján nyargaltak, hogy fákba, sziklákba ütődve rogytak össze s észre sem vették az akadályt, mely útjokat állta, de a bison-csorda e tekintetben mindennél veszedelmesebb. S mi sem állhatja útjukat, mint egy hatalmas eleven tömeg gázolnak át minden akadályon, mely útjukba kerül.

Bátyám és rokonom, épp visszatérőben voltak, épp egy dombra jutottak föl, amikor távoli moraj

ütötte meg fülüket. A moraj félelmetesen növekedett s a két vadász gyorsan a domb végére sietett.

Amikor ideértek, az ijedtségtől csaknem megdermedve álltak meg: mintha az egész praeri megindult volna s félelmetes száguldással közeledett volna feléjük.

Később megtudták, hogy néhány mértföldnyire tőlük idegen vadászok riasztották úgy meg a csordát.

Távol állottak minden sziklás, vagy egyéb védett helytől s a vad csorda épp feléjük törtetett. Ezer és ezer megriadt bison vágatott vad félelemmel s alattuk szinte dübörgött a föld, mintha távoli mennydörgést hallottak volna. A csordát hatalmas porfelhő kísérte.

A két vadász jól tudta, hogy egyetlen módon menekülhetnek meg a biztos haláltól. Megvárták, míg a csorda egész közelükbe ér, azután torkuk szakadtából kiabálni kezdtek s nyomban megkezdték a tüzelést nehéz puskáikból. Egy pillanat alatt összeesett három négy közülök s a mellettük száguldók oldalt igyekeztek nyomni a többieket, úgy hogy egy pillanatig zavar támadt közöttük. Újra lőttek s csakhamar keskeny sáv — szabad út — támadt a hatalmas tömegben. Amikor az elől nyargalók észrevették az ellenséget, még jobban megrémültek s oldalt szoritották a többieket. A rés mindinkább szélesebb lett, de a két vadász

csaknem megfulladt a sűrű porban. Néhány perc múlva elrohant az eleven áradat s maguk voltak a praerin, de a jelenet borzasztóan kimerítette őket.

Nem tartozik a ritka esetek közé, amikor a bison közvetlenül támad a vadászra. Bátyámmal is megesett, hogy egy ízben, amikor elejtett egy bölényt, a visszamaradt csorda rátámadt.

Sem fa, sem mélyedés nem volt a földben, hogy közelükbe férközhetett volna, de mégis sikerült körülbelül hetvenöt méternyire közelükbe férközni. A bölény körött és körülte több borjú és tehén legelészett egy darabig, míg az állatok változtatják helyüket.

Első golyója a lapockáját érte a bölénynek. A kis csapat ijedten tekintgetett körül, de a megsebzett állat magasra nyújtotta fejét, a másik golyó nekiütődött a vastag törzsnek.

Most megfordult, míg a többiek elszaladtak. A praeriben, ahol nem lehet a vad elől elbújni, hiábavaló lett volna a menekülés s ilyenkor a vadász kénytelen a vadat bevárni. Amikor a bölény közelébe ért, újból célzott. Talán remegett egy kicsit a keze, vagy a bison botlott meg, célt tévesztett a golyó. Szerencséjére az állat megbotlott s mielőtt felkelhetett volna, megkapta a másik golyót s holtan rogyott össze.

Két nap múlva vad, vidám csapat kóborolt a folyó mentén. Megtámadtak egy szomszédos táborot és megöltek egy fehéret s kettőt megsebesít-

tettek s elhajtották testvérem és rokonom vadász-társaságának lovait. A megmaradt két lóval azután visszatértek. Az út leírhatatlan gyötrelmekkel járt, szenvedtek hidegtől, szomjúságtól s lábaikat összeesebezte a sok túske. Végre farmhoz értek, ahol kipihenhették magukat.

1862-ben Clarence King nyugati Kanzason ment keresztül s eközben súlyosan megsebesítette egy bölény. Hatalmas csorda húzódott akkoriban észak felé s King számítása szerint körülbelül harminc négyszög mértföldön mozgott ez a félelmetes tömeg. Természetesen nem egy tömött oszlopból állott csordájuk. Kisebb-nagyobb csoportokban nyomultak egymásután s lelegelték a praeri fűvét. King tüzes, nyugtalan lovon indult el erre a kirándulásra. Egyszer megsebzett egy bölényt, amely oly vadúl támadt rá, hogy nem volt ideje védeni magát. A bölény hatalmas fejével a nyereg felé lökött, úgy, hogy a ló rögtön összerogyott, míg King bokáját törte el. A bison hatalmas ugrással szökött át a lovon és az alája került lovason, de azután a másik oldalon összeesett.

A Rocky Mountaines szakadékos hegyvidékén és Colerado északi részében kevés számban találta bisont s ezen a vidéken hegyi- vagy erdei bölénynek nevezték. Igaz, hogy volt némi különbség közte és a praeri-bison között, amennyiben hosszabb volt a sörénye és a színe is sötétebb volt a praeri bölénynél.

Egyéb különbség nem igen van közöttük, úgy hogy a lenyúzott bőrük után már alig lehet őket megkülönböztetni.

A Jellowstone-park szelidített s félve őrzött bölénycsordája mintha a kettő közötti átmenetet mutatná.

A hegyi bison könnyebben elbujhatott s azon a vidéken nehezebben is fértek hozzá, mint a szabad praeriken.

1889 őszén tudomásomra jutott, hogy a Wisdom River forrása közelében még rejtőzködik néhány bison. Sietve kerestem föl ezt a helyet s találtam mindenféle egyéb vadat, de bisonnak már nyoma sem volt sehol. Ugyanebben az évben Idahó-ban lőttem egy bisont.

Kint táboroztunk a hegyekben s egy napon, amikor vad után jártunk, öreg vadásztársam hangos örömkialtásban tört ki. A porban alig észrevehetőleg egy kisebb bison-csapat lábnyomait fedezte föl. A lábnyomok elárulták, hogy a csapat a tó felé vette útját. Körülbelül féltucat bison lehetett a csordában, köztük egy hatalmas bölény és két borjú is volt.

Rögtön megváltoztattuk útirányunkat s követtük a csordát. Lementünk egészen a tóig, ahol a lábnyomok szétszóródtak s jelezték, hogy ott hosszabb ideig legelt csorda. Odébb ismét egy helyre csoportosultak s látszott, hogy az erdő felé vették útjokat.

Estig követtük őket s alig szóltunk egymáshoz. Társaim sasszemekkel kémlelték az erdőket s a lábnyomokat. Attól tartottunk, hogy céltalan beszédünk, mert ha a csorda észreveszi, hogy követjük, mielőtt mi megpillantanók őket, elmenekülnek.

A vén vadász izgatottan, de komoran ment elől s az erdőben sem téveszthettük szem elől a csorda irányát, mert a törpe fák között könnyen eligazodhattunk. A talajt a fenyőfa tűlevele és süpedő moha fedte, úgy, hogy zajtalanul haladtunk tovább.

Nem sok időbe tellett, hogy a fekhelyükhöz értünk. Itt ismét szétszóródtak a lábnyomok s körül látszott, hogy lelegelték a fűvet.

Most kettőzött óvatossággal haladtunk tovább. Ha tisztáson vezetett keresztül a nyomok iránya, inkább kerülőt csináltunk, csakhogy a fák között maradjunk.

Amikor egy ilyen tisztás-területhez értünk, észrevettük, hogy a másik oldalon valami mozog a fák között. Csakhamar észre is vettük, hogy három bison, egy tehén és egy borjú áll a tisztáson belül a fák között s mohón legelésztek. Nem akartam addig löni, míg a legnagyobb bölény puskám elé nem kerül.

Nyugodtan legelésztek egymás mellett s mi csaknem visszafojtott lélegzettel néztük őket. Végre megjelent. Gyönyörű példánya volt a praeri bö-

lénynek. Fejét magasra emelte s egy fához dörzsölte erős nyakát, úgy, hogy a fa mint könnyű nádszál ingott mellette.

Céloztam s mikor a lövés eldördült, villámgyorsan rohant el a kis csorda. A fiatal fenyőkön mintha csak magas fű lett volna, száguldtak át. Sűrű, kavargó porfelhő szállt fel utánuk. Az erdő szélén, körülbelül ötven méternyire megtaláltuk a megsebzett bölényt.

Büszkeség fogott el, amikor jobbról-balról megsemléltem, mert olyan vadász troféát szereztem, aminőben kevés vadásznak volt része az akkori időkben . . .

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

TIZENEGYEDIK FEJEZET.

A fekete medve.

A virginicei szarvas mellett a fekete medve Amerika legismertebb és legelterjedtebb nemes vadja.

Uj-Anglia északi részeiben az Adirondaek-ban, az Alleghanies egész vidékén előfordul, de a déli államok mocsaras bozótjaiban is meghúzza magát.

Megtaláljuk észak-Michigan erdőségeiben, Wisconsin és Minnesota, a Rocky Mountanies vidékén s a Csendes-Óceán partvidékén.

A fekete medve félelmetes, de gyáva állat s rendszeren növényi táplálékkal él, bár a juhokat, disznót és a marhát is meg meri támadni, de leginkább a gabonaneműeket és a dinnyéket szereti dézsmálni.

Pecsenyéje ízletes és bundája gyakran igen értékes. Vadászata némi izgalommal jár s gyakran veszéllyel is.

Érdekes zoológiai tény, hogy a fekete medve, amelyet könnyebben pusztítanak, mint a farkast, jobban megmaradt Amerikában; ez a tény ellenében áll az európai viszonyal, amely szerint

Európában a barna medvét a farkas előtt kipusztították, illetve fogják kiirtani.

Kelet vadonjaiban, például Maine északi területén, a felső nagy tavak közelében, Florida és a Mississippi mocsaraiban még laknak egynéhányan az ősvadászok utódjaiból. Ezek gyalog indulnak a vad üldözésére s egyetlen vérebet visznek magukkal. Medvét, szarvast lőnek, amint útjukba kerül, néha pumát és farkast is. Ma már kiveszőben vannak ezen a vadászok s nincs ki nyomdokaikba léphessen.

Ezek a vadászok ritkán hagyják el vadászterületeiket s ha az elejtett vad bőrét, bundáját vadászszerekkel és élelmiszerekkel becserélik, jönnek ki magános odúikból, ahol zárkózott életet folytatnak.

Ezek közül még sokan az előltöltő régi puskákat használják. Híres vadász volt Wilbur Waters, akit „szürke vadász“-nak neveztek társai. Ez az ősvadász leginkább egy késsel és egy kutyával indult a fekete medvére. Egész életét vadászattal töltötte s egész farkascsortát irtott ki s soha meg nem sebesült. Kapott ugyan néha egy-egy karcolást vagy karmolást, de ezt fel se vette.

A déli államokban az ültetvényesek lovon és kutyákkal üzik a fekete medvét; sokan egész farkát tartanak erre a célra. A farka nyomon követi a medvét s ha utóléri, elzárják az útját, de megtámadni ritkán van bátorságuk, bár akad közöttük

olyan kutya is, mely egymaga elbánhatna a medvével. A lovasok nyomon követik a falkát s gyakran elállják azokat az utakat, melyen a medve elmenekülhetne. Rendesen puskákkal vannak fel-fegyverkezve, de néha revolverrel is beérik, sőt vadászkéseket is visznek magukkal. Made Hanyston generális, aki egymaga több fekete medvét elejtett, mint akármelyik vadásza Amerikának, rendszeren vadászkéssel indult a fekete medvevadászatra. Volt idő, amikor harminc-negyven darabot ejtett el.

Ha kutyái körülvették az üldözött vadat, leszállt lováról s még jobban tüzelte a kutyákat s addig uszította őket, míg a medvére nem rohantak. Ekkor hirtelen közibük ugrott s lapockáját szúrta át a medvének. Ezekből a támadásokból csaknem mindig sértetlenül került ki.

Nagyszámú falkával indult el, amely előtte csaholt, ugrált, vagy néger vadászára bízta a falkát.

A falkában rendszeren negyven kutya volt. Maga mondogatta, hogy az egész falkája nem ér föl bártorságban egy jól megtermett medvével, ha nem ő vezeti őket, de ha uszítani kezdte a kutyákat, a hároméves medvét is meg merték támadni.

Körülbelül ötszáz medvét ejtett el életében s vagy háromezrésznek késével adta meg a halálos döfést. A háború előtt a Missisipi mentén vadászott s öt hónap alatt hatvannyolc medvét ejtett el. Egy izben négyet terített le egy nap alatt.

Megölt egy négyszáznyolc és négyszáztíz fontos medvét. Az elejtett medvét mindig megmérte s súlyukat pontosan feljegyezte.

A fekete medve ritkán veszedelmes ellensége az embernek.

Én csak egy embert ismertem, akit a fekete medve megsebzett. Ez egy indiánus volt, aki az erdőben került össze egy hatalmas medvével. A medve kiütötte kezéből a puskát, úgy, hogy az indiánus késéhez nyúlt s amikor birokra kelt vele, karját ragadta meg a medve. Addig birkóztak, míg a medvét sikerült letepernie s megadhatta neki a halálos döfést, de kezét egész összemarcangolta a vad.

A medvét vascsapdával is fogják s a csapdába került állat addig vergődik, míg kimerülten össze-rogy s azután könnyen elbánnak vele.

Azon a vidéken, ahol sokat vadásznak medvére, éjjeli vaddá lesz, de a vadonban egész nap kinn járnak.

A fekete medve főleg dióval, rovarokkal, hüllőkkel és bogyókkal táplálkozik, de a szarvasra is vadászik s a juh- és disznóhús kedvelt peccsenyéje. A téli álmom után, amikor kiéhezettek, a nagyobb vadat is megtámadják. Gyakran behatolnak az erdei lakokba, ha észreveszik, hogy senki sincs otthon, ilyenkor mindent felforgatnak.

Én kevés fekete medvét lőttem s rendszeren akkor kerültek utamba, amikor más vadra vadásztam s ekkor eszembe se jutott, hogy vele is törődjem.

TIZENKETTEDIK FEJEZET.

A grislymedve.

Északamerika mérsékelt égöve vadjainak királya a grislymedve, amely sokkal veszedelmesebb, mint a többi vad.

A grislyk erőben és bundájuk színezetében eltérőek. Régi vadászok sok érdekes kalandot tudnak elbeszélni a grislyról, amikor a tűz mellé telepszének, de ezek az öreg vadászok rendszeren egyoldalúak s csak a medve elejtéséhez értenek s ha az ember más kérdésre akar felvilágosítást kapni tőlük, nem igen tudnak válaszolni.

Az egyik vadász azt állítja, hogy a valódi grisly csak Kaliforniában tartózkodik, másik ilyen vadász minden nagyobb medvére ráfogja, hogy grisly. Van olyan vadász is, aki azt állítja, hogy a kaliforniai grisly az egyedül veszedelmes a grislyk között.

Tagadhatatlan azonban, hogy Amerikában a medvéknek igen sok faja van, de még ez egy fajta medve között is sok a korcs.

Kifejlődött grisly rendszeren öt-hatszáz fontot

nyom, de hallottam tizenkétszáz font súlyú medvéről is.

A grisly a hegyekben és sűrű erdőkben húzza meg magát, mert észrevette, hogy ha lehúzódik a síkvidékekre, kiszolgáltatja magát egészen a vadásznak.

Régebben a praeriken is tartózkodtak.

Most már óvatossá lett s igen ravasz tempói vannak s ennek köszönheti, hogy jobban megmaradt, mint a bison és a vapiti.

A hideg évszakokban téli álmát alussza, nagy „lyukba bujik“, amint a régi vadászok mondják. A hegyes vidékeken sziklaüregben húzza meg magát, de a síkabb területeken földi üregbe bújik, amelyet aztán ki is szélesít.

A hideg idő kezdetével nyugtalan lesz s egyszerre megindul, hogy megfelelő téli szállást keressen. Érdekes ilyenkor megfigyelni. Egyik üreget a másik után próbál meg, míg végre valamelyikben megmarad.

Ha a vadász a medve éjjeli szállására bukkan, ha teheti, észrevétlenül elmenekül, mielőtt a vadászt bánthatná, de ha hideg tél köszönt be, oly mélyen alszik, mintha az élet is elszállt volna belőle.

Északon rendszeren az év felét átaluszsza, míg délen csak az elhájasodott medve szeret soká aludni.

Ha elhagyja téli szállását, kezdetben a bá-

gyadtságtól nem igen éhes, de azután egyszerre megjön az éhsége. Ilyenkor valósággal ragadozóvá válik s nem retten vissza a merészebb vállalkozásoktól sem.

E tekintetben különösek a medvék. Némelyik állandóan gyilkolja a vadat és a szarvasmarhát, másik sebten támadja meg, míg van medve, mely csak alkalomadtán támad a vadra.

1888 tavaszán és nyarán egyetlen marhát sem ragadtak el farmomról a medvék, de a nyár végén egy hatalmas medve tűnt fel farmom közelében, amely körülbelül 12 mértföldnyire farmomtól tanyázott. Ez azonban egymásután cipelte el állataimat a folyó mellől, ahova legelészni járnak. Megtámadta a legnagyobb bikámat, a teheneket és az ökröket egyaránt. Igen ravasz módon végezte rablásait. Kikeresett egy sűrű bozótot, amelyen az állatoknak át kellett haladniuk, mikor a vízre mennek, ahonnét azután hirtelen előfutott s rájuk támadt. Bár a grisly igen nehézkes állat, de ilyenkor meglepő ügyességet tanusított. Rendesen az állat fejére ugrott s a nyakát harapta át. A farmerok hiába üldözték, a ravasz grisly mindannyiszor túl járt az eszükön. Míg végre az egyik megmérgezett hússal elpusztította.

Clarence King közölte velem, hogy szemtanuja volt Kaliforniában egy jelenetnek, mikor a grisly egy bikát támadott meg. A bika amikor észrevette támadóját, el akart menekülni, de a grisly

utólérte s hatalmas ütést mért rá s a földre terítette. A lovak közül is sok áldozatul esik ennek a hatalmas rablónak. Nincs állat, melytől a lovak annyira reszketnének, mint a grislytól. A medve természetesen sértetlenül kerül ki az ilyen támadásból, de azért ügyel, hogy az ellenfele meg ne sebezze szarvával vagy patájával. Sok ló, ha grisly támadja meg, rémületében azt se tudja, hogy védje magát, de gyakran lábaikkal rúgnak a medve felé s nem ritkán eltörik a medve csontját.

De legszivesebben juhokat és disznókat rabol el a grisly. Este a farm közelébe lopózik s azután mikor nem veszik észre, betör az akolba, vagy az ólba s könnyen végez a tehetetlen állattai. Ha háziállatra kapott, csaknem abbahagyja az erdei vadat, mert a házi állatokkal könnyebben el is bánhat.

Régebben, amikor a bison hatalmas csordákban járta be a praeriket, a grisly úgy követte ezeket a csordákat, mint a vadász. A bisont tudta legjobban megközelíteni s az eltévedt borjú, tehén játékszer volt neki, oly könnyen elbánt vele, de a bölényeket is megtámadta.

Jelenleg a vapiti esik leghamarabb a grisly áldozatául, mert a vapiti igen gyakran azt a helyet választja tartózkodási helyül, ahol a medve is lopva meghúzza magát.

Nagy kedvelője a grisly a halaknak s ha tudja, hogy valamelyik patakban vagy folyóban lazac

van, nagy szeretettel űzi a halfogást. Ilyenkor belemegy s mozdulatlanul vár, míg egy halraj közeledik feléje s azután szétcsap közöttük.

A grisly azonkívül gyökerekkel, férgekkel, dióval és mogyoróval is táplálkozik.

A grislyre többféle módon vadásznak. A farmerek rendszeren mérgezett hussal pusztítják, de nem olyan könnyen fog rajta a mérgezett hus, mint például a farkason.

Rendszeren csapdával fogják. Sok helyütt dijakat is tűznek ki egy-egy grisly fejére. Ha csapdát állítanak fel, akkor azt vastag tuskóhoz, vagy fához támasztják s vannak vidékek, ahol ily módon könnyű szerrel pusztítják a grislyt. De az öregebb grislyt nehéz ily módon törbecsalni. De ezeket a csapdákat csak olyan esetben állítják föl, amikor arról van szó, hogy a medvét ártalmatlanná tegyék. A csapdába került grislyt agyonlőni nem méltó tett vadászemberhez. Ha csapdába kerül is, nagy erőfeszítéseket tesz, hogy kiszabaduljon, ami vajmi ritkán sikerül neki s rendszeren úgy agyonzúzza magát, hogy könnyen végeznek vele azután. Rendszeren revolverlövessel végzik ki a csapdába került grislyt.

Veszedelmes ez a csapda, ha olyan helyen állítják fel, ahol emberek is járnak. Gyakran előfordul, hogy medve helyett — ember kerül bele s véresre marcangolja. Hallottam nem egy esetet, hogy a vadonba kitett csapda medvevadászt fogott

meg, aki iszonyú kínok között pusztult el sebeibe s csak napok múlva vették észre, amikor már kiszenvedett.

Sikerrel vadászszák a grislyt kutyák segítségével, de erre a célra külön bedresszirozott kutyákat tartanak. Azt mondják, hogy az apróbb fajtájú kutyákat nagyszerűen lehet erre a célra alkalmazni, de az én tapasztalataim szerint csak olyan grislyre lehet kisebb kutyákkal vadászni, amelyik még nem igen került vadász elé.

Ilyenkor úgy körülugrálják a kutyák a medvét, hogy minden erejét arra fordítja, hogy közülök egyet elkaphasson s alkalmat nyújt a vadásznak, hogy közelébe férközhessen. De ha észreveszi a vadász szándékát, hirtelen megváltoztatja szándékát. Ügyet sem vet a kutyákra s egyedül az ember ellen fordul.

Hallom, hogy az ilyen falkavadászatok ritkán járnak sikerrel, aminek oka több körülményben rejlik. A falka nehezen közelíti meg a grislyt, kivált ha sziklás vidéken történik a vadászat s ha egyszer utól is érik a medvét, nem igen képesek addig visszatartani, amíg a vadász odaér.

A nagyobb s rendesen kevert fajú kutyákból álló falka azonban félelmes ellenfele a grislynek. Volt rá példa, hogy egy kubai véreb egymaga el tudott bánni a grislyvel. Ha több ilyen véreb egyszerre támadja meg a grislyt, úgy hogy az egy időben nem védheti magát mindegyikkel szem-

ben, akkor csaknem mindig a medve adja be a derekát.

Sokat beszéltek egy mexikói juhászkutyáról, amely Farewell Woody vadászé volt egykor. Ez a kutya nemcsak erejében, de elszántságában veszedelmes ellenfele volt a vadnak, melyet megtámadott. Woody három hatalmas grislyt ejtett el kutyája segítségével. Kutyája épp oly óvatosan, mint dühösen szokott a vadra rohanni. Hirtelen, de kiszámított ugrással támadt a grislyre s harapása olyan volt, mint a vascsapda fogása.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

TIZENHARMADIK FEJEZET.

Grisly-vadászat.

Késő ősszel, vagy tavasz kezdetével könnyűszerrel követhető a grisly nyoma a hóban, de a grisly üldözésénél óvatosnak kell lenni, mert ha a grisly észreveszi a vadászt, siet elmenekülni előle. Egy ízben kora őszön nyomon követtem egy grislyt. A hó már leesett s fenn a levegőben viharfelhők úsztak. Szállást ütöttem egy kis völgyben s innét indultam a grislyre.

Két óráig másztam már egy hegyoldalon, míg végre feljutottam a csúcsára. A nap épp akkor kelt fel, amikor elindultam, de a felhők mögül alig verődött elő néhány sugara. Fenn végtelen messzeségbe elterülő síkságra esett tekintetem, körülöttem a Rocky Mountaines sziklái meredtek égnek. Itt fenn már hatalmas hóréteg borította a hegyet, csak ahonnét a szél lehordta, volt kopár a föld.

Megindultam s alig mentem néhány száz lépésnyire, grisly nyomaít vettem észre a frissen esett hóban.

A medve nyilván téli szállást keresett. Rögtön megindultam a nyomon, de bizonyos távolságokban meg-megálltam s előre tekintettem, hogy nem pillantom-e meg valahol a grislyt? A medve szél ellen ment s ez megkönnyítette üldözését, azonkívül a hó is előnyömre volt, mert egészen megtompította lépteim zaját.

Végre megpillantottam a medvét, egy hatalmas ezüstszürke bundájú grislyt. Épp egy szikla mellett állt s a havat kaparta félre, hogy ennivalót keressen. Szerencsémre sikerült közelébe férköznöm s körülbelül hetven méternyire jutottam hozzá. Halkan, röviden füttyentettem, mire a grisly megállott s nyomban céloztam is rá. A lövés után futni kezdett, de távolról is láttam, hogy vér csepeg utána a hóban s kis távolságban meg is találtam holtan.

1889 őszén Idahoban vadásztam Griffeth, vagy Griffin nevű hegyilakó társaságában. Becsületes, komoly, de ügyes vadász volt, de a rheuma már nagyon megviselte az öreg csontjait, de különös, jóízű humorát öreg napjaira is megtartotta. Egy napon, amikor egyedül hagytam a táborban, felfedezte pálinkás üvegemet s mire visszatértem, egész tartalmát kiürítette s holt részegen feküdt a földön. Emiatt — amikor kijózanodott — komolyan össze is koccantam vele s elváltam tőle s elhatároztam, hogy egyedül teszem meg az útát. A szükséges tárgyakat magamhoz vettem s egy kis musztangra ültem; patronokat, kést dugtam az

övembe s azután megindultam. Az út nagy részét gyalog tettem meg, míg a musztang nyomon követett, mint a kutya. Estére tábort ütöttem s kikötöttem lovamat, míg én puskával a kezemben megindultam, hogy valami szárnyas vadat lőjek vacsorára.

Mielőtt visszatértem éjjeli szállásomra, felmáshoztam egy kis magaslatra s körültekintettem.

Egy fekete tömeget pillantottam meg, amint lassú lépésekkel igyekezett lejutni. Grisly volt. Célba vettem s meg is sebeztem, de amint később rájöttem, a golyó a tüdő előtt fúródott testébe.

Hangos, panaszos bömbölést hallatott s gyors galoppban futott tovább, míg én felszaladtam a csúcsra, hogy útját álltam. Mintegy száz lépésnyire egy cserjéshez ért, mely harminc méter hosszú és két-három méter széles volt. Itt meghúzódott. Én a bozót szélére álltam s vártam, mert a homályban veszedelmes lett volna a sűrű bokrok közé mennem.

Hallottam, amint benn a bokrok között félelmetesen nyöszörgött. Most a cserjés szélén mentem végig s óvatosan tekintettem magam körül, hogy nem fedezem-e fel valahol?

Amikor a legkeskenyebb részéhez értem, hirtelen kilépett a bokrok közül s ellenkező irányban igyekezett elmenekülni. Tajtékzó véres hab lógott le róla s szemei vadul villogtak.

Most szügyére céloztam, golyóm a szív alsó részét járhatta s nehéz sebet ejtett rajta.

Hirtelen megfordult s egyenesen felém jött, úgy, hogy célba sem vehettem a bokrok miatt, melyek közöttem és a medve között álltak, de azért újból feléje röpittem egy golyót. Egy pillanatig azon tünődtem, vajjon megsebesíttem-e, de nem volt sok időm, mert a következő pillanatban már előttem állott. Most homlokába löttem, de mélyen érte a golyó s a nyakába fúródott.

Amikor kilöttem a golyót, nyomban félre is ugrottam s amikor a füst eloszlott, láttam, hogy támadása közben hatalmas ütést mért egyenes irányban, de a támadás magával rántotta, úgy, hogy előre bukott, azután újra lábra állt s visszafordult, mialatt én gyorsan hét patront dugtam puskámba, mert fegyveremben csak négy volt s mind a négyet kilöttem. Az újabb támadásnál hirtelen elerőtlenedett, támolyogva állt meg s összeesett. Megvertem, három golyóm halálosan sebesítette meg.

Már egészen besötétedett s gyorsan visszasiettem éjjeli szállásomra. Másnap reggel lenyúztam a grisly bőrét s lakásomba a többi vadásztroféák közé került.

Ez volt az egyedüli eset, hogy grisly komolyan megtámadott. Manapság már határozottan túlbecsülik azt a veszedelmet, mely a grisly-vadászattal jár.

A XIX. század kezdetén, amikor a fehér vadászok először kerültek össze a grislyvel, kétségen

kivül félelmetes ellensége volt a vadásznak, különösen azoknak, akik egyedül vadásztak rájuk elültető puskáikkal.

Most rikán támad már s ha megsebzik is, inkább igyekszik elmenekülni. Igaz ugyan, hogy ha hirtelen meglepik s felbőszítik, ma is komoly ellenfele a vadásznak. Az első lövés, amelyet nagyobb távolságból tesznek, rendszeren megfélemlíti s menekülésre kényszeríti, de a megsebzett grislyt a bozótban is nyomon követni olyan vállalkozás, amelynél nagy ügyesség és elszántság kívánatos s mindamellett veszedelmes.

A „nagy medvék“ rendszeren száz méternél kisebb távolságból is megtámadják a vadászt, ha egyszer megsebeztek, de ez az állítás nem általános.

1890 őszén Archibald Rogers barátom Wyoming-ban vadászott, Yellowstone parktól délre s hét medvét ejtett el. Egyik medvét nyílt területen találta s gyökereket keresett éppen. Rogers egy magaslatról nézte előbb a medvét, azután mintegy háromszáz méternyire lopózott hozzá. Várt vagy két óráig, hogy a medve közelebb megy hozzá, végre megunt a várakozást s ekkor célbavette a grislyt, melyet meg is sebezett. A medve, amint megpillantotta, feléje szaladt s ügyet sem vetett a veszedelemre; a második lövéssel se törődött. Rogers húsz méternyi távolságban harmadszor lőtt rá s a golyó szétzúzta a grisly koponyáját.

A grisly bátorság és elszántság tekintetében

annyira különbözik egymástól, mint az ember. Az egyiknek alig van bátorsága támadást kezdeni, a másik utolsó leheletéig veszedelmes ellenfél, innét van azután, hogy minden vadász más és más véleménynyel van a grislyről.

Ösmertem egy öreg vadászt, aki azt állította, hogy húsz medve közül — melyeket elejtett — egy sem támadta, míg dr. James C. Merill azt beszélte, hogy húsz medve közül három csaknem a vesztét okozta.

Az öreg Tarewell Woody harminc év alatt, amelyet mint vadász a Rocky Mountainesben töltött, igen sok grislyt lőtt, de mindig nagy óvatosságot tanusított s rendszeren — ha lehetett, természetesen — fa mellé állt s onnét célzott a grislyre.

Egy ízben azonban csaknem megjárta. Egyik társával vadászott a hegyekben. Társa egy völgyben állott, míg ő magasabban. Társa fel is hajtott egy grislyt s célba vette, de golyója nem sebezte halálra a medvét, amely most Woody felé futott. Nem vette észre idején s amikor löni akart, már mellette állott a grisly s megkapta Woody puskája csövét. A vadász ki akarta szabadítani, de a medve nem hagyta, mire Woody elsütötte fegyverét. A medve megtántorodott s első lábával Woody felé csapott, úgy, hogy az lebukott a szikláról. Szerencséjére nem zúzta össze magát, mert vastag hóréteg fődte a hegyet s fennakadt a hóban. A medve elfutott s nem is találták meg.

Egy ízben különös kalandja akadt egy grislyvel. Ő és társa indiánus wigwamban táboroztak, amely előtt kinn a szabadban farakás lángolt. A földet hó borította. Amikor lefeküdtek, egy grisly egészen a wigwam közelébe ment. Kutyájuk észrevette a medvét s hangosan ugatott, de a medve elűzte a kutyát s még közelebb ment, azután a házikó fala mellé lopózott, felfalta az ott talált hús-maradékot s fel és alá járkált a wigwam előtt. A két vadász az ajtóban állott s várta, hogy mi fog történni. Végre Woody egészen közélről célbavette s meg is sebezte, de a grisly elmenekült. Másnap nyomon követték s egy negyed mérföldnyire rá is találtak, egészen beásta magát a hóba, úgy, hogy Woody társa csaknem rálépett.

Woody állítása szerint négy embert ismert, akiken a medve fogainak nyomai erősebben megmaradtak. Egyikük, George Dow különös körülmények között került össze a medvével.

Málhával megrakott lovát egy keskeny úton vezette az erdőn át, amikor egy anyamedvét vett észre, amint a bocsokkal játszadozott. A vadász hangosan rájuk kiabált, mire a medvék eltűntek, de néhány perc múlva újból megjelent az anyamedve fiai nélkül. Annyi ideje sem volt, hogy védhesse magát, hirtelen elhatározással fel akart mászni egy fára, de a medve gyorsabb volt s épp amikor a legalsó ágba kapaszkodott, beleharapott a combjába, azután még kétszer-háromszor meg-

csapta első lábaival a menekülőt, mire otthagya s visszatért elrejtett fiaihoz.

Woody beszélt el ugyancsak, hogy egyszer, amidőn mint matróz vett részt a Puget Sound kikötőben, szemtanuja volt egy jelenetnek, melynél az egyik matrózt megölte egy grisly. Hajójuk Alaskába ment, ahol a grisly nagy számban található. Egy napon kikötöttek két csónakon s a legénység szétszóródott a parton. Egy francia matróz a vízben maradt s kagylók után halászott. Hirtelen egy medve jelent meg, mire a legénység ijedten menekült. A medve — Woody szerint — éppen a franciát szemelte ki s utána futott a vízbe. Megragadta s vad erővel tépte szét. Az egyik matróz agyon is lőtte a grislyt, de társuk akkorra már kiszervedett.

Úgy áll a dolog a valóságban, hogy a grisly kerüli a támadást s gyakran gyávának tűnik fel, de sohasem tanácsos vele szemben kihívóan viselkedni.

Amikor a határ felé vadásztam, sok vadászszal kerültem össze, akiknek testén borzasztó nyomokat hagyott a grisly, akadt közöttük nyomorék is, sőt olyan eseteket is tudok, melyeknél a medve megölte ellenfelét. A grisly támadás közben rendszeren a hátsó lábait vagy éles fogait használja. Sohasem tapasztaltam, hogy átölelte volna ellenfelét támadás közben. Megtörténik, hogy átöleli ugyan, ha teheti, ellenfelét, de ezzel csak magához húzza,

hogy így könnyebben elbánhasson vele. Ha lovasvadászt támad meg, akkor hátulsó lábára támaszkodik.

1882-ben ily módon ölte meg egyik ismerősömet, egy indiánust, akit farmomtól nem messze támadott meg.

A grislyt egy csapat indiánus zavarta ki a bokrokból. Velük volt egy fehér ember is, akivel üzleti ügyeiket bonyolították le. Egy indiánus anyyira elragadtatta magát, hogy belovagolt a bokrok közé. A grisly villámgyorsan támadt rá, felemelkedett hátulsó lábára s egyetlen ütéssel földre terítette az indiánust és lovát, azután a földre zuhant emberre rohant s darabokra tépte szét; mire az indiánusok odaértek, társuk már halott volt.

Ha hirtelen lepik meg rejtekhelyén, szintén hátulsó lábaival védekeznek s ha kutyák rohannak rá, jobbra-balra osztja ütéseit.

Azon a vidéken, ahol gyakrabban vadásznak rá, épp úgy, mint a többi vad, óvatosabb s minden támadásra el van készülve. Ha lövés éri, rendszeren gyors futással igyekezik elmenekülni, de megtörténik, hogy egyenesen a vadász felé rohan s ha a vadász nincs elkészülve erre a támadásra, egyetlen ütéssel sújtja a grislyt, amely halálos is lehet, de nem igen áll meg azután s szalad tovább.

Hofer nevű vadászsal történt meg az a különös eset, hogy vadászat közben egy fához kötötte

lovát s amikor egy grislyre lőtt, a megsebzett vad lova felé futott s egyetlen ütéssel agyoncsapta.

A támadásuk is különböző. Van olyan grisly, mely villámgyorsan fut a vadász felé s alig hallatja hangját, a másik meg fogát vicsorgatva, bömbölve támad.

Egy általánosan ismert, híres medvevadász, akinek a nevét sohasem tudtam meg, mert az ismerősei csak „öreg Izsáknak“ nevezték, különös módon lelte halálát 1886-ban. Kitünő lövő hírében állott s vagy száz medvét ejtett el; bár sokszor forgott veszélyben, komolyabb baj nem érte. Azon a napon két aranykeresővel találkozott s velük együtt folytatta útját, amikor egy grisly került eléjük.

Az öreg vadász nyomban üldözőbe vette s utána futott, míg a grisly lassan szaladt előtte s csak néha-néha fordította vissza fejét. A grisly most egy bozótba ért s amikor a vadász is odaért, a grisli hirtelen kiugrott s rátámadt.

Gyorsan tüzelt is rá, de a lövés nem volt halálos s mire az aranykeresők odaértek, a grisly széttátott szájjal hempergette a földön.

A két aranykereső célba is vette a grislyt, mire az befutott a bokrok közé, de az öreg vadászt teljesen összemarcangolta, úgy hogy a tüdeje is kitágult.

Előfordul az is, hogy a grisly előbb földre teríti ellenfelét, ráül s csak azután harapja agyon.

Ha ilyenkor egyedül van a vadász, van egy mód, amelylyel néha ki tudják játszani a grislyt. Ha a vadásznak van annyi lélekjelenléte és erélye, hogy úgy tesz, mintha meghalt volna s eltűri a kínokat, akkor a medve abban a hitben, hogy már végzett ellenségével, gyakran ott hagyja áldozatát.

Igen ritkán sikerül azonban vadászkéssel kiállani a grislyvel szemben s az a vadász, aki a kérésre marad a támadásban, el is van készülve a halálra.

Ismertem egy vadászt, akit a medve a szó igaz értelmében megskalpolt, egynek pedig a homlokáról és arca egy részéről húzta le a bőrt.

Az ilyen sebesülések rendszeren akkor esnek meg, ha a vadász bozótba, bokrok közé is követi a megsebzett grislyt.

1874-ben feleségem nagybátyja, Moore Alexander kapitány és Balei kapitány a 2. és 3. lovaszred több emberének társaságában felderítő szolgálatot végeztek Wyomingban a Preezcout hegy közelében.

Egy napon egy grislyvel találkoztak a praerin s nyomban üldözőbe is vették. A grisly egy folyó felé menekült, amelynek szélén sűrű bozót állott. Épp amikor a bokrok között eltűnt, két lövés érte, mely első lábait zúzta össze, de hátulsó lábain azért tovább csúszott s benn a bozótban el is tűnt csakhamar. A katonák egy része a bokrok közé indult.

Egyik, egy Miller nevű erős legény, ért oda elsőnek. Rögtön leugrott lováról s a medve után indult.

Csakhamar odaérkezett Moore, Balei is és Buffalo Bil, aki Moorenak hosszú időn volt kísérője, továbbá California Joe, Custer hű társa.

California Joe csaknem egész életét az indiánusokkal folytatott harcban töltötte s amikor látta, hogy a katona a medve után megy, hangosan rákiáltott, hogy várja be őket, de a hetyke legény vigan kiáltotta vissza, hogy: — Egy nyomorék medvétől csak nem ijedek meg!

California Joe nem is igyekezett azután visszatartani. Nyugodtan szólt társaihoz, amikor a katona eltűnt a bokrok között:

— Jól van, jól fiam, csak menj utána, de többé ki nem jössz onnét!

Miller alig tett három lépést a bokrok között, amikor szemben találta magát a medvével, mely hátulsó lábain állva, iszonyúan bömbölt.

Millernek annyi ideje sem volt, hogy fegyverét használhatta volna.

A medve ráugrott s Millernek sikerült a medve fejét megragadni, iszonyú erejű ember volt s a grisly nem is tudott az arcába harapni, de a karját és a vállát összeharapdálta egészen. Épp akkor ért oda egyik társa, aki golyót röpített a medvébe. A szerencsétlen embert annyira összemarcangolta a grisly, hogy mire hordágyra fektették, kiszenvedett.

Buffalo Bill megtartotta magának a medve bőrt s azt hiszem, még most is nála van.

Ha a grislyre a kopár hegyekben, vagy a szabad erdőségekben vadásznak, sokkal kisebb a veszedelem, mely a vadászra hárul. Száz és száz medvét ejtenek el anélkül, hogy a vadásznak baja esnék. Az igazi izgalom azonban, mely a vadásznak nagy kedvére van, csak a cserkészéssel jár, mert már magában az a körülmény, hogy a grisly igen óvatos vad és nem igen engedi magához közel férközni a vadászt, rendkívül vonzóvá teszi a grisly-vadászatot.

A nem vadász emberek vajmi ritkán esnek a grisly áldozatául, mert ha fegyver nélkül találkozik valaki a grislyvel, a medve nem igen támadja meg. Előfordul ugyan, hogy a védetlen emberre is rátámad, de inkább félelemből, mint dühből teszi ezt a grisly. Egy ilyen halálos kimenetelű eset történt farmom közelében.

Épp a folyón akart áthaladni emberem, amikor váratlanul egy grislyvel találta magát szemben, mely azt hívén, hogy az ember meg fogja támadni, egyetlen ütéssel összezúzta az ember koponyáját.

Különösen viselkednek az anyamedvék.

1882-ben különös kalandja akadt Whitney Gáspárnak egy anyamedvével. Rio Arriba kerület egyik farmjába indult, Uj-Mexikóba. Whitney merész vadász hírében állott, aki nagy elősze-

retettel vadászott pumára, medvére és vapitire. Útközben egy medvebocscsal találkozott s amikor meg akarta fogni, egyszerre váratlanul ott termett előtte a bocs anyja. Volt annyi ideje, hogy rálőhetett, de a medve dühösen rohant rá. Whitney hirtelen felkapaszkodott egy ágra, a medve a fa alá állt s megrázta a fa törzsét, amikor Whitney egy másik golyót rőpített a medvébe. A grisly most elkezdett forogni, mintha szemén találta volna golyó, azután ismét vissza szaladt a fához, de Whitney golyója ezuttal leterítette.

A bocs egy helyen ülve nézte végig a jelene-
tet s amikor Whitney leszállt a fáról, hogy meg-
fogja, a bocs feléje ütött lábával s azután be-
futott a bokrok közé.

1889-ben a cowboyoknak volt egy érdekes kalandjuk egy anyamedvével. Cowboyaim a Mis-
souri mentén haladtak a szabad praeriken, ami-
kor egy anyamedvét pillantottak meg, amint fiaival játszott. A nyolc cowboy — ennyien voltak —
nyomban utánavágtatott s bekerítette a medvét. Természetesen rögtön kéznél volt a lasszo, melyet
kezükben lóbálva, igyekeztek a medve közelébe jutni.

A medve fenyegető állásba helyezkedett, de
amikor a cowboyok hangos kiabálásba törtek ki,
megszeppent s eliramodott, míg a bocsot ma-
gára hagyta.

A cowboyok utána vágtattak s a medve egy
helyen egy kisebb szakadékba zuhant alá.

Az egyik cowboy, aki a szakadék szélére ért, revolverével közvetlen közélről lőtte agyon a grislyt, míg ezalatt a többiek a lasszóval megfogták a fiát.

Egyik cowboyommal esett meg, hogy egyízben, amint a folyó mellett nyugodtan poroszkált, lova hirtelen félreugrott s azután gyors vágatással futott tovább.

A cowboy visszafordulva, látta, hogy a medve nyomon követi őket. A ló azonban gyorsabb volt s a medve fel is adta a versenyt s visszakullogott a bozótba.

Öreg vadászok és hegyilakók azt állítják, hogy a grisly néha a fekhelyén is meglepi a vadászt, vagy nyomon követi s megöli. Ezek azonban kieszelt mesék, amelyekben nem hiszek.

Két cowboy mondotta el nekem a következőket. Egy ízben kinn lovagoltak a marhalegelőn, amikor egy grislyt pillantottak meg. Az egyik nyomban feléje vágatott s oly gyorsan, hogy a grisly a porfelhőben észre se vette, hogy miféle ellenség közeledik felé. A cowboy megsarkantyúzta lovát s egészen a medve közelébe jutott. A grisly, amikor észrevette a cowboyt, futni kezdett, de a cowboy mellette vágatott el s 44 kaliberes Colt-revolveréből három golyót röpitett a medvébe, mely később bele is pusztult.

Egy cowboy-al történt a következő eset is:
A cowboy — egy erős texasi legény — tüzes

kis ponyján lovagolt ki, hogy a marhacsordát rendben tartsa. A pony úgy ugrált, hogy hátáról lehetetlennek látszott valamely vadat célba venni. Szétnézett a dombok mellett, hogy nem talál-e valahol marhát, mely elhagyva a csordát, leheverészt a fűben. Amint így léptet, egyszerre lova megbokrosodik, csaknem belebotlott egy medvébe, mely az egyik domb mögött falatozott éppen. A medve felugrott s fogait vicsoritva a cowboyra támadt, de ez sem volt rest s megsarkantyúzta lovát, mely gyors szökeléssel futott a veszedelemtől. Amikor veszélyen kívül érezte magát a lovas, visszafordította lovát s félkörben megkerülte a grislyt.

A medve újabb támadást intézett ellene, de a cowboy revolveréből lőtt rá s a golyó a tüdő alatt hatolt be a testébe. A medve most még elszántabb lett s orditva ugrott a cowboy felé, aki azonban egy rántással eltérítette lovát. A medve megállott egy percig s várt. A cowboy újból körülvágatott s kétszer lőtt a medvére. A ponynak, úgylátszik, tetszett ez a szórakozás, mert már a harmadik lövés után szeliden engedelmeskedett gazdájának s úgy vágatott a hepe-hupás talajon, mintha sik földön nyargalt volna s már nem félt a grislytől.

A cowboy azonban éppen emiatt nem tudta jól célba venni a grislyt; a pony tüzesen vágatott s ha meg is állt egy pillanatra, hogy a lovas könnyebben célozzon, villámgyorsan csapott át

rögtön a galoppba. A ló néha egészen a medve közelébe vitte gazdáját, majd odébb száguldott vele.

A cowboy sok tétényt használt már el, többször el is találta a medvét, de egyszer sem halálosan.

A grisly dühösen, de tehetetlenül védte magát, oly hangosan ordított, hogy hangja messze elhallatszott. Azután feladta a harcot s bömbölve visszahúzódott egy cserjés felé. A cowboy nyomon követte s többször lőtt rá, ilyenkor a grisly mindig visszafordult s támadást intézett a cowboy ellen.

A cowboy egyszer csak azt vette észre, hogy egyetlen téténye sem maradt. Nyugodtan követte most a grislyt, mely behúzódott a bokrok közé. A lovas látta, hogy a grisly a bozót közepén megállott, de nem mert utána menni. Néhány perc múlva több cowboy érkezett oda, akiket a folytonos lövöldözés tett figyelmezzé. Belövöldöztek a bokrok közé s amikor meggyőződtek, hogy a grisly nem jön ki, óvatosan bementek,

A medve a bokrok között feküdt, holtan elterülve.

Semmi sem okoz a cowboyoknak akkora örömet, mintha sík területen találkoznak valamely vaddal s lasszóval a kezükben hatalmukba kerithetik a vadat.

Izgató gyönyörrel élvezik ilyenkor a szilaj hajszát, amint a vad körül vágatva s hangosan kurjongatva vetik feléje lasszójukat.

A medve sem hagyja azonban egykönnyen meg-

fogni magát. Gyakran egyetlen mozdulattal leveti magáról a hurkot s sikerül is elmenekülnie. A cowboyoknak lovaikkal is igen meggyűlik a bajuk ilyenkor, mert ezek az apró lovak jobban félnek a grislytól, mint akármelyik vadtól.

Ha sikerül a lasszót úgy a medve körül vetnie valamelyieknek, hogy a vad nem tudja magáról lerázni, akkor gyorsan egymásután több lasszót vetnek feléje s rövid pár perc alatt tehetetlenül vergődik a grisly.

Arhibald Rogers cowboyai igen sok grislit fogtak ily módon.

Barátom, a „veres“ Jackson, egy ízben olyan hőstettet vitt végbe, mely a lasszóvetőket is megszégyenítette. Jackson generális, aki később a konföderáció egyik legkitünőbb lovasa lett, a polgárháború előtt a délen tett szolgálatokat. Az indiánusok ellen vonult fel kis csapatával, de szigorúan ki volt adva a parancs, hogy semmiféle vadra nem szabad lőni, nehogy a lövések zajával magukra vonják az ellenség figyelmét. Egy tüzes Kentucky lovon ült, mely azonban egyik szemére vak volt. Amint előre haladnak, egy grislyt pillantott meg. Jackson habozás nélkül utána vágatott s csakhamar utól is érte. Most úgy vágatott a medve mellé, hogy a ló vak szemével került a medve oldalára. A grisly felágaskodott, de Jackson kirántotta kardját s egyetlen hatalmas suhintással ketté hasította a grisly koponyáját.

TIZENNEGYEDIK FEJEZET.

A puma.

Nincs vad, melyet cserkészés közben olyan nehéz elejteni, mint a kugar, — melyet a keleten párducnak, nyugaton hegyi oroszlánnak, délnyugaton mexikói oroszlánnak és a déli sziklás vidéken oroszlánnak és pumának neveznek.

Kutya nélkül úgyszólván nem is érdemes rá vadászni. Rendesen éjjel és a sötétben szeret ólálkodni, míg nappal valamelyik bozótban vagy barlangban húzza meg magát.

Vérszomjas ragadozó, bársonyos pofabőre miatt alig hallatszik fogainak csattogása. Rejtekhelyét csak ritkán hagyja el. Mozdulatai óvatosak s csendesek s bőrének színe miatt nehezen vehető észre. Ha észre nem veszik, gyakran mozdulatlanul fekszik rejtekhelyén s inkább megvárja, míg a veszedelem elmúlik. Mint említettem, kutyák nélkül csaknem céltalan rá vadászni.

Ezek az én tapasztalataim. Bár ritkán, de mégis előfordul, hogy egészen a farmom közelébe jönnek. Tíz éven át itt-ott vadászgattam erre a ragadozó állatra, de csaknem mindig sikertelenül.

Egy decemberi napon egy hatalmas puma farmomtól nem messze sűrű erdőségben húzta meg magát. Csak akkor vettem észre, amidőn farkasra mentem vadászni s ekkor tudtam meg, hogy miatta hagyták el a farkasok az erdőt. Hó esett, de a zimankós idő már elmúlt s előre tudtam, hogy a következő napon kedvezőek lesznek vadászati kirándulásaimra.

Kora reggel elindultam s hamar meg is találtam a vad lábnyomait, de rejtekhelyén már nem találtam, valószínűleg már kora hajnalban hagyta el. Én egész nap nyomon követtem, de kárba veszett minden fáradságom s fáradtan értem haza.

Másnap, amikor kimentem, észrevettem, hogy a puma előtte való napon, amidőn én abbahagytam a vadászatot, valahol észrevette a lábaim nyomát s azon csaknem farmomig követett.

Két izben láttam a vadonban pumát, mind a két esetben egészen véletlen körülmények között.

Egyszer váratlanul lepte meg egy puma egyik emberemet, Merrifieldet, máskor meg én leptem meg egyet, amint épp lakmározott, de oly gyorsan eliramodott, hogy nem kaphattam puskám elé.

Igaz, egy izben szerencsésebb körülmények között találtam rá.

A Rocky Mountainesben vadászgattam; épp fogytán voltunk az élelmiszernek s szarvasra indultam. Fenyővel borított hegyoldalban jártam s a nagy fatörzsek mögött húztam meg magam. Vagy

egy óráig vártam egy helyen s hallgattam a fenyves zúgását s a távolból hallatszó vadak bőgését.

Hirtelen egy puma jelent meg előttem.

Halkan, nesztelenül lépkedett s megjelenése különösen hatott rám. Megvártam, míg néhány lépést tesz, azután célba vettem. Amikor a lövés eldőrdült, egyet ugrott s futni kezdett, de alig szaladt pár méternyi távolságra, összeesett.

Mint említettem, ilyen körülmények között vajmi ritkán sikerül elejteni s csak kutyák kíséretében érdemes rá vadászni.

Ha kutyákkal felhajtják, sokkal izgatóbb is a vad üldözése s a kutyákat nem is kell külön célra bedresszirozni, mert nem kell attól tartani, hogy félnek a vadtól, mint például a medve- vagy farkasvadászatnál.

Ha a kutyák üzőbe veszik egyszer s utólérik, rendesen az útját zárják el s a gyávább természetű vad nagynehezen tud kiszabadulni, de akad közöttük olyan is, amely csak a legerősebb kutyákkal szemben adja fel a harcot. Az ilyen hajszában gyakran sok kutya elpusztul s ha a vad éhes, vakmerően támad üldözőire. Előfordul az is, hogy a farkas vadász beavatkozása nélkül maga végez a vaddal. Werde Hampton, aki a leghíresebb lovon vadászó Nimródok közé tartozott, mondotta nekem, hogy azalatt az ötven év alatt, melyet Dél-Karolinában töltött, körülbelül tizennyolc pumát ejtett el.

A pumára mindig kutyákkal vadászott s a falka rendesen addig űzte a vadat, míg egy fára nem hajszolta föl, vagy sűrű bozótok közé menekült a vad, melyet azután egészen körülfogott a falka.

Hampton azt állítja, hogy ezek az állatok csaknem kivétel nélkül veszedelmesebb ellenségnek bizonyultak, mint a fekete medve.

Ő maga lovon követte a falkát, de ha kutyák segítségével vadásznak a pumára, gyalog is történhetik a vadászat.

Cecil Clay ezredes nyugat Virginiában rendesen két-három véreb társaságában gyalog szokott a pumára vadászni. A kutyák, amint észrevették a vad nyomát, megindultak azon, míg a vadász gyalog követte kutyáit s ha a vadat észrevették a kutyák, gyakran a vadász is kénytelen volt kutyáival együtt szaladni, hogy kellő időben odaérjen. A kutyák addig hajtották, míg a vad valamelyik fára menekült föl s a fa alól nem tágitottak addig, míg a vadász oda nem érkezett.

Ha golyó érte, alázuhant s a kutyák villámgyorsan rohantak rá, mert előfordult az is, hogy a vad igyekezett elmenekülni, ha a golyó nem sebezte halálra.

Különös vadászkalandot mondott el nekem Willis nevű vadászbarátom. Fiatal korában ismert egy „szegény fehéret“ a Missouri mentén, aki szívesen vadászott mosómedvére.

Rendesen éjjel indult el nagy fejszével a kezében s hatalmas kutyája kíséretében. Egy éjjel pumát hajtott fel kutyája. A vad hirtelen fenn termett egy fán s a lombok között húzta meg magát.

A vadász most a fát igyekezett ledönteni s fejszéjével kezdte körülvágni a fa törzsét. Egyszer csak azt látja, hogy egy nehéz test zuhan alá s kutyája villámgyorsan veti rá magát, de a következő pillanatban leteperi a kutyát a vad. A vadász hirtelen ott terem s egy suhintásra szétvágja a vad koponyáját. Nagy volt azonban a meglepetése, amikor észrevette, hogy pumát ütött agyon s szomszédjai alig akarták elhinni, hogy ily módon végzett a vaddal.

Woody barátom harminc év alatt csak egyetlenegy pumát tudott elejteni.

Éjjeli szállása mellett történt, hogy a kutyák egy pumát hajtottak fel a legközelebbi fára. Gyorsan odaszaladt s revolveréből lőtt a vadra. A golyó szügyében érte s a puma levetette magát, de a kutyák megragadták. Sikerült azonban kiszakítani magát s egy másik fára menekült, ahonnét azonban pár perc múlva lezuhant és meghalt.

Ha cowboyok nyílt sikságon találkoznak vele, minden habozás nélkül rögtön utána nyargalnak s lasszóikkal igyekeznek a vadat megfogni. Sok pumát fognak ily módon a cowboyok s előfordul az is, hogy elevenen viszik magukkal lasszóikkal.

Ha felbőszítik, veszedelmessé is válhat. A puma

nagy területeket bekalandoz, de gyakran hónapokon át megmarad egy helyben. A grisly és a bölény kivételével minden állatot megtámad, de a grisly-borjúkat és a bölény-borjút is megtámadja, szembeszáll a farkassal is és gyakran darabokra tépi.

De tél idején, mikor a farkascsdordák kiéhezeten kóborolnak, félve bújik előlük a puma. A vapiti és az iramszarvas, ha jól kifejlett agancsaiban bizik, szembe mer szállani vele.

Támadásait nem nyiltan és elszántan végzi; lopózva, bújva közelíti meg a vadat, melyet zsákmányúl akar ejteni s ha ráveti magát, fogaival s lábaival fojtja meg.

Bár jobb szereti az erdőségeket, de a praerikre is lehúzódik. Magában szeret kóborolni s ritkán látni együtt több pumát. A kölykök hamar fejlődnek s már az első év végén meg merik támadni a nagy vadat.

A puma kölykeit aránylag könnyűszerrel el lehet rabolni.

A vadászt, ki a pumát üldözi, aránylag nem fenyegeti nagyobb veszély. Az üldözőbe vett vad minden erejéből igyekezik elmenekülni s akkor is ritkán támad üldözőjére, ha az egészen közel férközik hozzá. Előfordul ugyan, hogy támadólag lép fel üldözőjével szemben, de ez a legritkább esetek közé tartozik. Farmom közelében egy izben alaposan helybenhagyta egyik ismerősömet egy puma.

Sokféle kalandot tudnak a puma- vadászatról is, de az igazi vadászok, akik közelebbről ismerik ennek a vadászatnak minden sajátosságát, nem adnak sok hitelt az ilyen mende-mondáknak.

A puma nagyság tekintetében nagyon eltérő. Régebben, amikor a vadak sokkal veszedelmesebbek voltak a vadászokra nézve, mint most, a puma is jóval veszedelmesebb ellensége volt a vadásznak.

Missoulában ismertem két embert, akik különös körülmények között kerültek össze e vaddal. Januárban történt s ők egy nagyobb kirándulásról tértek haza. Az egyik előbbre ment, hogy a hóval borított földön az utat kikémlélje. Társa, aki mögötte járt, hangos segélykiáltást hallott egyszerre. Amint előbbre szalad, látja, hogy társa arccal a hóban fekszik s a hátán levő szarvashúsból egy puma akar éppen kiharapni egy darabot. A puma ugyanis váratlanul támadt rá, földhözvágta s lakmározni akart a vadpecsenyéből. Nem vette azonban észre, hogy a vadásznak társa is van, aki mögötte maradt. Pár pillanat alatt egy másik puma is ott termett.

A másik nyomban célbavette az egyik vadat s golyója le is terítette. A másik puma erre elmenekült.

Az elejtett vad alig egyéves volt, nyilvánvaló tehát, hogy az éhség készítette őket a vakmerőségre. A szarvashús nyers szaga annyira felingerel-

hette őket, hogy nem is gondoltak a kockázattal járó veszedelemre, különben sem láthatták jól a vadászt, mert testét csaknem egészen elfödte a hátán függő szarvashús.

1886-ban a Flathead-tó mentén egy indiánust öltek meg e vadak. Két indiánus lóháton vadászott, amikor pumával találkoztak. Az egyik rálőtt a vadra, amely össze is esett, a másik gyorsan odafutott az elejtett vadhoz, amely hirtelen felugrott s vad erővel harapott az indiánus torkába, úgy hogy egy órán belül ki is szenvedett. A vad azután a másik indiánusra vetette magát s meg is harapta. Később gyakran találkoztam ezzel az indiánussal, de nem szerette a szomorú kalandot előhozni s váltig erősítgette, hogy nem is vadállat, hanem ördög ölte meg társát.

TIZENÖTÖDIK FEJEZET.

Pekari-vadászat.

Az Egyesült-Államokban csak Texas déli részeiben tartózkodik a pekari. 1892 április havában John Moore nevű texasi barátommal kalandoztam ezen a vidéken. Nem maradt sok időm erre az útra s csak két napot szánhattam a kirándulásra.

A Frio mentén egy farmon szálltunk meg első izben. Nagy szárazság uralkodott akkoriban ezen a vidéken. A Frio medre csaknem egészen kiszáradt. Amikor a farmra értünk, vagy ezer marhából álló csordát hajtottak össze, melyeknek egy részét észak felé hajtották el.

A cowboyok itt is lasszókkal fogdosták össze azokat az állatokat, melyeket különválasztottak, de ezek ügyesebbek voltak a lasszóvetésben, mint az északi cowboyok.

A folyó mentén fekvő bokrokban és sűrűben szarvasmarhák legeltek, de ezek olyan vadak voltak, mint akár a szarvasok. Ezeknek a bekerítése és lasszóval való megfogása valóban izgalmas látványt nyújtott. A cowboyok, akik ezt a feladatot

magukra vállalták, nemcsak elszánt legények, de ügyes lovasok is voltak s bámulatos ügyességet tanusítottak a lasszóvetésben. Bármelyik cowboy egyetlen lasszóvetésre hatalmába tudta keríteni a legvadabb bikát is.

Mielőtt a farmot felkerestem, igen sok pekari tartózkodott azon a vidéken. 1886 végéig nem igen háborgatták ezeket az apró vaddisznókat s nagyon elszaporodtak a Rio Grande tüskés bozótjaiban, de egyszerre nagyon megdrágult a bőrük, úgy hogy a következő esztendőben már nagyban kezdték pusztítani.

Könnyebben elejtették, mint a szarvast s így történt azután, hogy egyes vidékeken csakhamar megcsappant a számuk. A Frio mentén, mielőtt oda mentem, egy évvel előbb pusztították ki az utolsó csordát.

Két cowboy, akik kutyákkal indultak el hazulról, találkozott ezzel a csordával egy reggel s nem sok fáradságukba került őket megölni. Sok anekdotát hallottam a pekari-vadászatról. Régebben, mikor még csordákban jártak be a vidéket, húsz-harminc pekari járt egy ilyen csordában. Ezek a csordák, amikor legelésztek, rendszeren őrt állítottak ki s ha ezt lelőtték, újabb őrt küldtek ki maguk közül.

Moore barátom beszélte el, hogy egy izben, amikor egyik cowboyával kilovagolt, találkozott egy ilyen csordával, mely szembe is mert velük

szállani. Az apró állatok egészen körülfogták őket s a lovak lábait kezdték harapdálni, sőt fel is ugráltak a lovasokig. Ezek kirántották revolvereiket s jobbra-balra lötték le a tolakodó vaddisznókat, de a csorda nem akart tágitani s vagy kétszáz méternyire futottak a két lovas után. Egyszer meg a farm könyvelőjét szalasztotta meg egy pekari s a megrémült ember egy fára mászott fel, de a vaddisznó nem tágitott s két óráig ült a fa alatt, míg egy arra vágató cowboy agyon nem lötte.

Két napig vadásztam a farm közelében, de pekarinak nyomát sem láttam sehol.

Már kedvetlenül arra határoztam magam, hogy végleg ott hagyom a vidéket, amikor egy marhakereskedő tudtomra adta, hogy harminc mértföldnyire a farmtól a Nucees-folyó mentén még található pekari.

Másnap már útban is voltam Moore-val. Hat órán át kopár praeriken vezetett át útunk s a száraz füvet egészen lelegelték a vadak. Útközben nagyobb marhacsordákkal találkoztunk, melyek únottan lelegéltek, vagy egy csomóban heverték. Itt-ott cowboyokkal is találkoztunk, akik részben mexikóiak, részben texasiak voltak.

Útunk vége felé termékeny vidékre értünk, ahol csodaszép virágos mezők terültek el. A virágos mezők hosszú sávokban húzódtak s amint a sok tarka szín összeolvadt, gyönyörű látványt nyújtottak a szemnek. Mintha csak egy hatalmas szín-

pompájú szőnyeget húztak volna végig ezen a vidéken.

Estefelé végre elértük a Nuceest, amelynek mentén nádas huzódott, míg odébb hatalmas fák állottak s az egész vidéknek valami különös, tropikus jellege volt.

Csakhamar egy farmhoz értünk, amelyben szíves vendéglátásban volt részünk.

A farmer fia, egy erős fiatal legény, elmondta, hogy a folyó mentén még van pekari s hogy két nappal ezelőtt lőtt egyet közülök. Kijelentette, hogy szívesen csatlakozik hozzánk s két kutyát is hoz magával.

Másnap korán reggel ébren voltunk s kilovagoltunk a két kutyával. Az egyik jól meghizott, hatalmas állat volt, míg a másik csupa csont és bőr volt, de oly gyorsan szaladt, mint a szél.

Meleg és száraz nap köszöntött ránk. A kutyák neki iramodtak egy-egy nyomon, de azután ismét visszatértek hozzánk. Estefelé végre észrevettünk egy kisebb csoportot. Amint megpillantottak bennünket, eliramodtak, de a kutyák utánuk szaladtak, míg mi lovainkon követtük őket.

A pekari néhány száz méternyire igen nagy kitartással szalad, de azután hamar kifárad s eláll a lélegzete. Moore előrevágtatott s az egyik pekari rávette magát, de Moore észre se látszott venni, mert egy másik vaddisznót szemelt ki. Gyorsan arrafelé vágtattam s agyon is lőttem

ezt a vadat. Moore is elejtett egyet. Két pekari elmenekült, míg egyet a kutyák vettek üldözőbe. Én most a kutyák után vágtattam. Amint a pekari menekült, a fogai úgy csattogtak, mintha castagnettával csattogtattak volna. Nemsokára utól is értem s épp lapockájába furódott golyóm, melyet utána röpittem.

Ha kutyákkal vadásznak rá, gyakran gyalog indulnak a vadászok pekari-vadászatra. Nem mondható körülményesnek a pekari-vadászat, mert, mint említettem, hamar kifáradnak s a kutyák szembe mernek szállani a pekarival. Ha nagyon feldühösítik őket, összehúzzák magukat s utolsó erejükkel is védekeznek.

Az emberre nézve nem veszedelmesek, de vadászat közben igen sok kutyát megöltek már.

Nagyobb fajta s jól begyakorolt vadászkutya azonban el tud bántani egymaga is egy pekarival.

A farm közelében is csaknem egészen kipusztultak s így kettős örömet okozott nekem ez a kirándulás.

TIZENHATODIK FEJEZET.

Hajtó- és parforcevadászat.

Amerikában több módja van a hajtóvadászatnak. Az igazi vadászok s azok a férfiak, akik a régebbi időkben az indiánusok által lakott vidéken magános életet éltek, de az utódjaik is, vajmi ritkán használtak falkát vagy egyáltalában kutyát vadászataiknál. Kelet erdőségeiben volt ugyan minden vadásznak egy-két kutyája, amelyek a megsebzett vad üldözésénél kitűnő szolgálatokat tettek. A Rocky Mountainesben ma is igen sok vadász használja a megsebzett vad üzésére a kutyát.

Az Alleghanies vadászai csaknem kizárólag szarvasvadászatnál használják a kutyákat.

Amint azonban a régi vadászok kezdenek kevesbedni, utódaik, a vad gyarmatosok, a praerivadászok kezdik a kutyát nagyobb mértékben használni vadászataiknál.

Négy-öt kutyát tart egy-egy ilyen vadász, amelyek részben arra valók, hogy a ragadozókat távol tartsák a nyájaktól, csordától, de medve- és szarvasvadászatoknál is jó szolgálatokat tesznek a kutyák.

Sok déli ültetvényes egész falkát tart, amelyet nemcsak a szürke és veres róka vadászatánál, hanem szarvas, medve és vadmacska elejtésénél is használnak.

A rókának a falka mondja a halalit, amikor megfojtják, de a szarvas-, medvevadászatnál más-ként áll a dolog. A vadászok gyors lovaikon követik a falkát s azon igyekeznek, hogy lőtávolságba kerüljenek. Az ilyen falkavadászat nagy élvezetekkel jár.

A felhajtott vadat olyan helyen elejteni, ahol a vadász kényelmesen bevárhatja, míg feléje fut, igen kicsinyes vadásztempó. Ily módon űzik keleten a szarvas, északon így ejtik el a veres rókát.

Az utolsó húsz év alatt a rókakutyától eltérő kutyatípus lett kedveltté az amerikai vadászok előtt.

Ez az agár, a simaszőrű és borzasszőrű skót kutya. Fél évszázadon át tartottak maguk mellett agarakat azok a tiszték, akik nyugaton teljesítettek szolgálatot, amelyekkel azután farkasokra, antilopra, szarvasokra vadásztak.

Sokan közülök igazi vadászszenvédéllyel űzték a vadászatot. Ezek közé tartozott Ausler generális, akinek a kutyáival még én is vadásztam.

A hetvenes évek kezdetén a farmerek is agárral kezdenek vadászni a nagy síkságokon s ez a sport csakhamar általánossá is lesz. Manapság a már nem csupán a nyúl vadászatnál, de nagyobb vad űzésénél is általánosan kedvelt az agár. A farmerek egész falkákat tartanak.

Ahol módjukban áll a vadászoknak szabad sikságon üzni a szarvast, ott általánosan kedvelt a falkavadászat.

A vadászok arra törekszenek, hogy kora reggel lepjék meg a vadat, amikor lejön a praerikre legelészni.

Magam is több ízben résztvettem ilyen vadászatokon.

A falkában mindig volt egy gyors és erős agár, aminek meg volt a maga jelentősége. Ha ez az egy kutya előreiramodott, a többiek se akartak mögötte maradni.

A kis Missouri mentén gyakran vadásztam így. A falkavadászat igen egyszerűen folyt le. Lovainkra ültünk s ha kedvező területre értünk, egymástól bizonyos távolságban lovagoltunk tovább.

Nem voltunk ilyenkor válogatósak, akár antilop, akár róka, vagy praeri-farkas került útunkba, üzöbe vettük.

A vad természetesen gyors iramodással igyekezett elmenekülni. A róka azonban nem tudott olyan gyorsan futni, mint például a praeri-farkas.

Egy ízben kolumbiai szarvast hajsoltak fel kutyáink egy bozótból.

A terület, melyen nyargaltunk, elég sík volt s kutyáink oly közelről hajtották fel a vadat, hogy csakhamar utól is érték s mielőtt odaértünk, már végeztek is vele.

Több virginiai szarvast és antilopot ejtettünk

el falkavadászatok alkalmával, bár az antilopok igen gyakran elmenekültek.

A szarvasbak sok esetben nem egykönnyen adja meg magát, de ha ügyes kutya támadta meg, mielőtt védekezhetett volna a vad, már a földön feküdt. A kitanult kutyák rendszeren szügyön kapják a vadat.

A nagyobbfajta agarak, vagy skót kutyák minden körülmény között veszedelmes ellenfelei a vadnak, melyet űznek.

Rendszeren úgy történik a hajtóvadászat, hogy a vadászok kocsin indulnak el s a kocsikon vannak a kutyák is, melyeket mindaddig visznek, amíg kedvező területre nem érnek. Ily módon a kutyák friss kedvvel s nagyobb erővel hajthatták a vadat, különösen az antilop űzésénél célszerű ez az eljárás.

Ösmertem vadászokat, akik ritkán használták fegyvereiket a vadűzésnél. Ilyen régi vadász volt Cowley, aki a Missouri mentén lakott. Cowley tipusa volt a régi ősvadászoknak, aki élete nagy részét a magányban töltötte s aki nemcsak a vadászatban tanusított nagy ügyességet, de a politikai események idején is megmutatta rátermettségét.

Amikor vadászatra indult kora reggel, felpattant lovára, hosszú vászonkabátot öltött magára, nadrágját térden felül felhúzta s kezébe hatalmas fütyköst vett. Nem volt válogatós egy cseppet

sem, de puskáját ritkán használta s rendesen kutyáira bízta a vadat. Az ilyen hajszák annyira felingerelték s tűzbe hozták, hogy csaknem megbomlott. Nagy előszeretettel üzte a praerifarkast, rókát, nyulat, szarvast.

Részemről — mint említettem — az antilopot tartom a legnehezebben utólérhető vadnak. Megerősíti ezt a véleményemet Roger O. Williams ezredes is Kentuckyból, aki a leghivatottabb falkavadásza volt Amerikának. Kitünő telivér lovakat lovagolt s vagy negyedszázadon át vadászott a Rocky Mountaines vidékén. Ezen idő alatt igen gyakran falkával ment a vadra s külön falkát nevelt fel magának. Kutyái tele voltak sebhelyforradásokkal, melyek nem egy veszedelmes hajszáról tettek tanúságot.

Különös fortélylyal tudta falkáját kihasználni. Rendesen vapiszarvasra indította falkáját s amikor kutyái már belemelegedtek a hajzába, medvére, vagy pumára uszította őket.

A szarvasok néhány száz méterre győzték lélegzettel s gyorsasággal, de ha nagyobb területen indult meg a hajszá, rendesen hamarabb kifáradtak, mint például az antilopok.

Williams ezredes azt tartotta, hogy nincs olyan vad, melyet telivér paripáján utól ne érne s igen gyakran utól is érte lovával a vadat, amelyet még a kutyák sem sebesítettek meg. Igaz ugyan, hogy egy ilyen lovaglás egy izben egyik lovának

az életébe került, de sikerült neki az űzött vadat utólélni.

Ez a hajsza különösen a praeriken sok izgalommal és gyönyörrel jár.

Az akadályok, melyek váratlanul a vadász elé kerülnek, a vágató falka, a menekülő vad futása, mindez olyan izgalom, amely minden vadászra nagy vonzerővel hat.

Közülünk azoknak, akiknek ereiben a déli lakók vére csergedez, mondhatnám előjoga van az ilyen hajszákra, mert őseink Virginiában, Georgiában, Carolinában hat generáción át űzték a rókát lóháton. Az északi államokban már nem volt olyan kedvelt sport a hajtó- és falkavadászat, de azért egyes vidéken itt is otthonossá lett a vadászatnak ez a férfias módja. Wadsworth volt az első, aki angol kutyákat hozott az amerikai falkák közé. Az amerikai vadászkutyák ugyanis nagyon szófogadatlan és dacos természetük miatt nem voltak tökéletesek. Mindegyik kutya egyénileg akart érvényesülni a falkában. De ha valamelyik megtalálta a vad nyomát, éjjel-nappal követni akarta azt.

Wadsworth azután az amerikai és angol kutyák keresztezésével egy csaknem tökéletes fajt nevelt.

Egyik legszebb napom az volt, amikor Wadsworth falkája mögött űztem a vadat. Cabot Lodge bostoni szenátorral voltam akkoriban Wadsworthnál. Házától körülbelül tizenkét mérföld távolság-

ban gyűltünk össze. Huszonöt lovas volt együtt s én egy fiatal, erőscsontú, tüzes lovon ültem, Lodge egy barna lóra került, mely nemcsak futni, de ugorni is kitünően tudott.

Két-három vadásztársam New-Yorkból, többen Bostonból és Buffalóból jöttek fel a vadászatra. Azonkívül több farmer vett részt a vadászatban, valamennyien kora ifjuságuktól megszokták a lovas sportokat.

Igazán demokratikus társaság verődött össze. Mindegyikünknek az volt a célja, hogy kiélvezze ezt a ritka alkalmat, de senki sem törődött holmi ruhakérdésekkel. A huszonöt vadász csaknem mind más és más ruhában, kalapban jelent meg.

Sűrű erdőben eresztették el a falkát. Csaknem minden lépésnyire uj és uj nyomot fedeztek fel s nyugtalan szimatolással iramodtak előre.

Mi pedig vad galoppban nyargaltunk mögöttük hegyen-völgyön át. Egy folyóhoz értünk, amelyen túl magaslat emelkedett.

A lovasok nagy része balra fordult, hogy megfelelő átjárót keressenek, mi — vagy nyolcan lehetünk — egyenes irányban követtük a falkát. Egyik közülünk lovastól együtt bukott a vízbe.

Alig vergődtünk át a folyón, kis erdőn kellett átvágtatnunk. Itt ismét lebukott az egyik lovas. De az igazi akadályok sorozata csak ezután várt ránk.

De ezeket is legyőztük, szerencsére átgázoltunk s átugrattunk minden akadályon. Nemsokára

összekerültünk a többiekkel is s újabb galoppot kezdtünk.

Csakhamar kezdtek elmaradni a lovasok a gyors galoppban.

Lodge mellettem vágatott, amikor egy keskeny útra értünk, melyet magas farakás zárt el. Meglassítottuk lovaink lépteit, de amikor a farakás közelébe értünk, lovaink már tudták, hogy mi vár rájuk s maguktól kezdtek el gyorsabb tempóban vágatni. Különös élvezet volt, amint a két ló könnyedén, de rendkívül óvatosan ugrott át a farakáson.

Végre megtaláltuk a rókát, melyet üztünk.

Egy izben Meadowbrock-kutyákkal vadásztam Long-Izland északi részeiben.

Nagyon sok róka volt azon a vidéken, szürke és veres egyaránt, mivel azonban az erdőségek igen kiterjedtek voltak, nem igen vadásztak rá, bár hetenkint átlag egyszer rendeztek parforce-vadászatot, hogy a kutyákat állandóan tréningben tartsák s még jobban begyakorolják. A vadászat csaknem mindig izgalmakkal járt, mert igen sok sövényt kellett átugrani s maga a hajsza is gyors tempóban folyt le. Több izben kísérleteztek ír és angol vadászlovakkal s később be is vált ez a kísérlet; ezek a lovak kitűnően ugranak, de sokat botlanak. Az amerikai vadászok jobb szerették mégis az amerikai lovakat. Angliában több izben vadásztam lovon Pytebelyben, Essexben s északi

Warwirkshireben s azt a tapasztalatot merittem, hogy itt a fűvel benőtt területeken jobbak az angol telivérek, mint a mi Long-Island lovaink, mert gyorsabban futnak és kitartóbbak, azonkívül nagyobb terhet elbirnak. Nálunk azonban, ahol a lovaglás körülményesebb s nem olyan egyenletes, nem olyan célszerűek ezek az angol lovak, bármilyen nagy összegeket fizetnek is értük.

A legnagyobb magasság, melyet amerikai ló átugrott, hét láb és két hüvelyk volt. Ezt a magasságot Filemater nevű amerikai ló érte el ugrás közben. Lovagoltam is rajta Sagmore Hillban.

Amikor a Meadownál a rókavadászatokon résztvettem, a róka-tanyától tizenkét mérföldnyire gyülekeztünk. Farmingdaleban, Woodburgban, Socust Walleyben, Syossetben találkoztunk rendszeren, vagy valamelyik long-islandi falucskában. Ezeket a vadászatokat leginkább délután rendezték. A városból érkező üzletemberek rendszeren korábban jöttek ki a vadászatra.

Ha nagy társaság verődött össze, megfigyeltem: csaknem minden egyes tagja a társaságnak más és más formájú kocsin jött.

A négyfogatú kocsitól a legkülönbözőbb sportkocsikig a kocsik minden fajtát lehetett itt együtt látni. Volt olyan jó módú vadász is, akinek a trabberjein nagyobb értékű arany diszlett, mint amennyit egy jó vadász-ló megér. Ha egész napon át tartott a vadászat, valamelyik majorban megreggeliztünk.

Sagmore Hillben egy vadászat után űzött a kíváncsiság, hogy megtudjam, milyen magas akadályokon ugrottam át, mert igen bajos az átugrattott magasságot pontosan mérlegelni, ha együtt vágtat az ember többi vadásztársaival. Ezen a vadászúton tíz mérföldet lovagoltunk s csak kétszer álltunk meg szünetet tartani. Vagy hatvan akadályon vágtattunk át, melyeknek nagy része barriere volt, míg a többi akadály sövényből állt.

Tíz vagy tizenkettő volt alacsonyabb négy lábánál. Átlag négy és fél láb magasak voltak az akadályok.

Volt több kettős sövény is. Amikor a kutyákat eleresztették, körülbelül negyven vadász indult el, de mikor az első nagyobb akadályhoz értünk, melyről kevesen tudtak, nagyrészüket megállt. Huszonhat ló ugrott át, melyek közül egyen hölgy ült.

Egy mértfölddel odébb egy négy láb és öt hüvelyk magas akadály elé kerültünk. Egyenkint ugrattunk át rajta s huszonöt ló meg is csinálta az ugrást, csak egy járt szerencsétlenül.

A későbbi akadályoknál már többen elbuktak. A vadászat vezetője térdficamodást kapott, egy másik vadásznak két bordája törött össze és egy másiknak, — aki e sorokat írja — a karja. De azért valamennyien végigcsináltuk a hajszát s kellő időben értünk a halalihoz.

Hogy a karomat törtem, annak köszönhettem, hogy lovam egy kitünő ugró, de kissé nehézkes

állat volt ahhoz, hogy a többi telivérrel egyenletesen vágtasson.

Járása olyan nyugodt volt amellet, hogy a vadászat végéig egyenletesen kitartott. Ezzel a lóval több kalandot mértem.

Volt egyszer egy Sagmore nevű kitűnő paripám. Gyors futása s kitűnő ugróképessége gyakran ámulatba ejtett, amellet kitartó és ügyes volt, úgy tudott ugrani, mint egy macska. Soha nem buktam le róla.

Téves volna azonban ezt a sportot veszedelmesnek tartani, mert néha szerencsétlenséggel is jár.

Olyan vadász, aki érti a lovaglás mesterségét, aki azonban félti az életét, akár saját személye, akár családjá miatt, minden aggodás nélkül mehet ilyen vadászatra, ha jó ló kerül alája s nem akarja magát kitüntetni azáltal, hogy mindenáron első akar lenni.

Legtöbb baleset és szerencsétlenség a fiatal és vad lovakkal történik, vagy ha a ló nagyon kifáradt futás közben s akkor ér akadály elé.

Legtöbb esetben azonban, ha el is bukik a ló, sem neki, sem lovasának baja nem történik s ha a ló talpra tud állani, megrázza magát s újra folytathatja a futást.

Az ilyen parforce-vadászatot „megtanulni“, értem alatta a lovagláshoz szokni, nem nagy feladat annak, akinek van hozzá bátorsága; a természettől fogva gyáva természetű embernek nincs sok keresni-
valója az ilyen hajszákon.

Tökéletes parforcevadász, aki szívét, eszét, akaratát s fejét egyaránt uralja, ritka. Nem nehéz ellenben a könnyed s gyors lovaglást elsajátítani s aki ehhez már hozzászokott, hamar megtanulja azt is, mint kell a rohanó falka után vágatni.

A rókavadászat szép, de kissé dőre sport. Szerintem rókára azért vadász az ember, mert nem talál ugyanott nagyobb vadat.

Amíg szarvas, farkas és antilop akad, az igazi vadász nem hanyagolja el ezeket a róka kedvéért. Rókára azért vadásznak, mert a nagyobb vad pusztulófélben van.

Angliában az utolsó két évszázad alatt fejlődött ki a rókavadászat; amíg szarvas is bőven akadt, nem igen üzték a rókát.

Exmoorban, ahol még ma is van szarvas, inkább erre vadásznak, mint rókára.

A rókavadászat igazi értelme nem magában a vadászatban van. A lovaglás, az ugratás s hogy órákon át a szabad levegőn mozgunk: ez a rókavadászat tulajdonképpen élvezete.

Hogy azután a rókavadászatoknál különös babonás szokások fejlődnek ki, könnyen érthető. Ismerek vadászokat, akik égre-földre meg mernének esküdni, hogy a virginiai vörös rókának nincs párja az egész föld kerekéségén, ami természetesen túlzás.

Hogy az ilyen parforce-vadászatok gyakran elnyúlnak, annak oka a talaj tulajdonságaiban és a róka tempóiban keresendő. Ha a róka már kez-

detben előnyben van s azután fordulatokkal s mindenféle csalafintasággal igyekszik előnyt nyerni, rendesen hosszadalmasabb a vadászat.

Érdekes tanulságot merithet az igazi vadász, ha megfigyeli az olyan vadászok véleményét, akik egy nemét a vadászatnak jobban kultiválják a többinél. A régi iskola francia vadászai, akik szarvast s nyulat űztek falkákkal, megvetőleg nyilatkoznak a rókavadászatról, míg az átlagos része az angol vadászoknak szentül hiszi, hogy nincs élvezetesebb sport a világon, mint a rókavadászat.

A Missourin túl találkoztam egy hazájából elbújdosott német báróval, aki a vad vidék szokásaiba nehezen tudott beletörődni.

Kis, piszkos kunyhóban lakott, amelyben alig volt bútor, de a kunyhó fala tele volt európai őzbak szarvaival. Ez volt az egyetlen vagyona, melyet hozott s ha beléptem hozzá, rögtön vadász-kalandjairól kezdett beszélni s görbelábú dakszlijait emlegette.

Körülötte hemzsegett a szarvas, antilop, de rájuk se hederített.

Ösmertem egy francia urat is, aki kiváló farmer és egyébként derék ember volt; nemes vadra azonban soha nem vadászott, de naphosszat kereste az erdei nyulat.

Ámde az amerikaiak között is akadnak ilyen vadászok. Sok olyan vadászszal kerültem már össze, akik hozzá voltak szokva, hogy a délvidék erdő-

ségeiben szarvasra kiskaliberű puskával vadásztak, de ha egyszer lekerültek azután a praerikre, vagy a Rocky Mountaines vidékére, jó magukkal is tehetetlenek voltak.

Igy vagyunk különben a lovaglással is. Szinte közismert kicsinyléssel néz le a cowboy minden más lovaglást, mely nem hasonló az övéhez. Igaz ugyan, hogy az ilyen egyoldalú emberek a maguk nemében páratlan eredményeket érnek el, de más-hoz vajmi keveset értenek s zavarba jönnek, ha kizökkennek megszokott tempóikból.

Amikor Buffalo Bill Európába vitte először cowboyait s bejárták Angliát, Francia- és Németországot, Olaszországot, minden lovat, mely kezük alá került, az ő módszerük szerint akartak megszelidíteni és lovagolni.

Gyakran kerültek olyan helyekre, ahol zabolátlan lovassági katonák lovait vezették hozzájuk s amíg az európai katonák sehogy sem tudtak ezekkel a lovakkal elbánni, Buffalo Bill cowboyai a legrövidebb idő alatt nyeregbe törték őket.

Vad lovakat megfékezni s megülni, ebben versenyen kívül állanak a cowboyok, de azt hiszem, póruljárnának, ha olyan lovasbravurokat kellene bemutatniok, melyet eddig nem ismertek. Telivér lovakkal akadályokat alig tudnának átugratni.

Amikor Buffalo Bill csapata visszatért Amerikába, hallottam, hogy Angliában parforce-vadászattal is megpróbálkoztak s szép ügyességre is

tettek szert, mert jobban megcsinálták, mint az angol rókavadászok; de ne vegyék rossz néven — nem bizom ennek az állításnak a valódiságában.

Akkoriban Angliában tartózkodtam s résztvettem több rókafalka vadászon, de sehol senkitől nem hallottam, hogy ilyen sikereik lettek volna Buffalo Bill embereinek, sőt arról sem tudok, hogy résztvettek volna falkavadászatokon. Lehet, hogy azóta már elsajátították ezt a sportot, miután többször jártak Európában, de akkoriban még nem igen értettek a falkavadászathoz. Olyan esetekről is hallottam, hogy európai lovasok, akik Amerikába kerültek, jobban megülték a musztangot, mint az amerikaiak.

Érdekes volna különben Ausztrália gulyásait a mi cowboyainkkal összehasonlítani lovaglás és az állattal való bánásmód tekintetében. Az ausztráliaiak egészen más módon ülnek a lovon s a lasszó használata előttük ismeretlen. Két évvel ezelőtt Carver, az ismert amerikai céllövő, két cowboyt vitt magával Ausztráliába s az ausztráliaiak, mint hallom, szerették volna a lasszódobást a cowboyoktól elsajátítani.

Egy A. Sage nevű melbournei ismerősömnél tudakozódtam is eziránt, de igen óvatosan válaszolt levelében s nem adott határozott feleletet.

Tény azonban, hogy az ausztráliai és amerikai vadlovasoknak nincs párjuk a föld kerekiségén.

TIZENHATODIK FEJEZET.

Farkasok.

A farkas az állati rablók legismertebbje. Az Egyesült-Államok vad vidékein szórványosan fordul elő, de a civilizáció csaknem mindenütt visszaszorította.

A farkasok nagyság, szín, fizikai sajátosságuk tekintetében nagyon eltérőek egymástól, de külön tulajdonságot egyiknél sem lehet megállapítani. A Missisippitől nyugatra két különböző farkas-típust ösmernek. Az egyik a tulajdonképpeni „nagy“ farkas, ez a nyugati államok farkasaihoz áll közel. A másik a „kis“ farkas, a praerifarkas, vagy coyote.

A két faj a Rio Grandetől a felső Missouri völgyétől csaknem mindenütt előfordul. Dr. Hout Merriam állítása szerint a coyote Dél-Kaliforniában nagyon el van terjedve. A coyote sok tekintetben teljesen különbözik a nagy farkastól. Türelme-sebb az emberrel szemben s bizalmasabb is, sok helyütt egészen a nagy városok közelében élnek.

A „nagy“ farkasok egymás között is eltérőek, különösen szinezés tekintetében.

Láttam fehér, fekete, veres, sárga, barna és szürkebőrű farkast. A szürke és barnabőrű farkasnak olyan a bőre, mint a coyoté. A coyote lábai sokkal gyengébbek, mint a nagy farkasé.

Régebben egyes vidékeken valósággal csordákban éltek, különösen a praeriken, ahol bölényfarkasoknak nevezték el őket s a nagy bisoncsordák nyomában jártak mindenütt.

Régebben a vadászok bőrükért vadásztak rájuk, melyeket a vadásztársaságoknak adtak el, ma azonban már alig van terület, melyen nagyobb számban előfordulnának.

A hivatásos farkasvadászok, akik, hogy könnyűszerrel szerezzék meg a farkas bőrét és a pásztorok, akik viszont azért mérgezték meg a farkasokat, hogy megkíméljék pusztításaiktól csordáikat, lassan egész vidéken kiirtották ily módon a farkast.

A hetvenes és nyolcvanas évek elején Montanában, északi Wyomingban és nyugoti Dakotában még sok ezer farkast pusztítottak ki a farkasvadászok.

Ma már a praeriken is aránylag kevés farkas tartózkodik s ritkán esik meg, hogy a vadászt vagy az utazókat meg mernék támadni.

Előfordul, hogy a praeri-vadász hónapokon át eljárákál a praeriken s egyetlen coyote sem kerül útjába. Pusztításukat még ma is folytatják a farkasvadászok s onnét van azután, hogy a far-

kasok egyes helyről hirtelen elvonódnak s másutt tűnnek fel.

Ebben az esztendőben (1892—93.) például igen sok farkas tartózkodik farmom közelében, úgy, hogy tiz év óta sem láttam annyit. Természetesen nagy pusztításokat visznek véghez a csordákban, én azonban, amennyiben kitellik, sarkamra állok s megvédem állataimat.

A cowboyok valósággal irtó hadjáratot indítottak ellenük. Egy részüket mérgezett hússal pusztítják s egy részüket lasszóikkal fogják meg; amikor a farkas telezabálta magát s neheze esik a futás, könnyebben utólérhető s embereim ilyenkor naphosszat lasszókkal üldözik a farkasokat.

Az emberi pusztítás azonban nem vezet újtjára annak a ténynek, hogy egyes helyeken mily nagy mérvben pusztult ki a farkas. A farkas, véleményem szerint, a legvadabb és legnehezebben elejthető állat. Megközelíteni is nehéz s kutyákkal sem lehet mindig sikerrel vadászni a farkasra.

Szerintem veszettség volt az oka annak, hogy a farkascsordák egyes vidékeken kipusztultak. Érdekes, hogy míg Amerikában a farkas hamarabb pusztulásnak indult, mint a medve, Európában éppen megfordítva történt. Itt ugyanis a medve gyorsabban pusztult, míg a farkas jobban tartotta magát.

Vannak bizonyos jelenségek az állattan világában, melyeknek nyitját vajmi körülményes meg-

állapítani. Senki sem tudja például, hogy az európai szarvas miért maradt csaknem törpének az amerikai vapiti mellett s miért erősebb és félelmetesebb a litvániai és kaukázusi bölény, mint az amerikai?

Nem tudják azt sem, hogy a skandináviai és az északoroszoszági farkas miért erősebb és veszedelmesebb, mint a Rocky Mountaines vidék farkasa?

A Rocky Mountaines északi hegláncában élő nagy farkas minden tekintetben veszedelmesebb, mint a praerik bölényfarkasa.

A Rocky Mountaines kifejlett farkasa kivételesen harminckét hüvely magasra is megnő s 130 fontot is nyomhat, míg egy „nagy“ bison farkas a felső Missouri vidékéről legfeljebb harminc hüvely magasságot ér el s súlya nem nagyobb 110 fontnál, a texasi farkas súlya átlagosan 80 font.

A déli sikságokon a farkas nem olyan veszedelmes ellensége a nagyobb állatnak s még akkor, amidőn egész csordákban éltek, sem voltak olyan veszedelmesek.

Ritkán támadják meg a vadász lovát s a ló sem igen fél tőlük. Előfordul igen gyakran, hogy farkasok széttépték a lassót, melylyel a vadász lova ki volt kötve, de a lovat nem merték megtámadni. Rendszeren a gyöngébb, fiatalabb s beteges állatok között keresik táplálékukat. A kifej-

lődött tehenet vagy bikát, különösen a bivalyt ritkán támadják meg. A felső Missouri mentén elterülő praeiken veszedelmesebb volt a farkas, míg az északi Rocky Mountaines mentén már rettegett ellensége a farkas az állatoknak.

Farmom közelében is sokat garázdálkodtak a szarvasmarhák között, de rendszeren a borjúkat és a beteg állatokat szokták megtámadni, télvíz idején azonban a bikákkal is ki mertek kezdeni.

Éjszaka még a falvakba is be merészeltek menni.

1892 tavaszán több kétesztendő bikát hozattam keletről. Éjszakára az udvarban hagytam kinn az állatokat, másnap reggelre az egyik darabokra volt szaggatva s a farkas, mely megtámadta, egész nyugodtan lakmározhatott belőle.

Az északi Rocky Mountains „nagy“ farkasa mindenféle négy lábú állatot meg mer támadni. Nem érik be azzal, hogy űzőbe veszik a szarvast, disznót és juhot rabolnak el a farmokról, de ha az éhség elcsigázza őket, kisebb csordákba verődnek s a medvét, párducot is megtámadják.

Ha vapitiszarvással vagy iramszarvással kerülnek össze, már kétesebb kimenetelű a harc a két vad között.

Nagyobb vadra rendszeren csoportosan támadnak, az egyik ilyenkor a megtámadott állat fejére ugrik, míg a többiek oldalt s a hasa alatt támadják.

Egyetlen „nagy“ farkas egymaga el tud bánni egy lóval.

Egy ismerősöm, aki lovakat szállított Creuz d'Aleues-be, beszélt el, hogy szemtanúja volt egy ilyen esetnek.

Egy hegyoldalban haladt át egyik útja alkalmával, amikor a völgyben egy magára maradt lovat pillantott meg, melyet eleresztett valaki szabadjára, mert beteg vagy kimerült volt teljesen a szegény pára.

Egyszerre félelmetes nyerítést hall s látja, hogy egy farkas jelenik meg a ló mellett. A farkas egy darabig körülólkodik, azután a lóra veti magát. A ló kétségbeesetten igyekszik elmenekülni, de a farkas néhány ugrással utóléri s ráugrik. A szegény állat most olyan kétségbeesetten kezdett újból nyeríteni, hogy barátomnak megesett a szive rajta, de messzire volt a lótól s nem segíthetett rajta. A farkas most a ló hasa alá kúszott s feltépte a ló hasát, úgy hogy az a földre zuhant.

A veszedelmet kiállott lovak azonban nem egyhamar adják meg magukat s nem egy esetet tudok, mikor a lónak sikerült a farkastól megmenekülni. Az ilyen ló rendszeren az első lábaival védekezik támadója ellen, de van olyan ló is, mely „kirúg“ a hátulsó lábaival s ily módon sebesíti meg a farkast.

A farkas igen óvatos és ravasz módon támad; ha nem tudja áldozatát megközelíteni, igyekszik azt ugrással elérni. Szemtanúja voltam egyizben egy harcnak, mely egy fiatal szarvas és egy farkas között folyt le.

A farkas vérszemet kapott s elszántan rohant a szarvasra. Ez se volt rest s első lábaival rúgott támadója felé. Azután, mint a kis kutyák szokták tenni, leheveredett a hóban s hemperegni kezdett, majd hirtelen felugrott s futásnak eredt, a farkas nyomában s utól is érte s hamar elbánt volna vele, ha a farmerek észre nem veszik s el nem zavarják.

Ahol nem tartanak háziállatot, az egértől kezdve a vapitiig minden állatot megtámad a farkas. Rettegett ellensége a rókának is. Ha az éhség nagyon felbőszíti, a „nagy“ farkas rátámad az coyotra is s darabokra tépi, bár különben békés egyetértésben él vele.

A kutyákat is megtámadják, különösen télviz idején. Ilyenkor hamar elbánnak a kutyával.

Tudok egy rendkívül érdekes esetet, amikor egy farkas a legjobb egyetértésben élt egy kutyával s több napokon át együtt kóboroltak s űzték a vadat. Ez Montana-ban a Thompson folyó mentén történt.

A farkas egyedül, párosával, vagy családjával él. Rendesen egy bizonyos területen tartózkodik, de gyakran nagy utakat tesznek, ha a vad kipusztul körülöttük.

Csak a nagyon hideg időben verődnek csordákba. Rendkívül kitartók a vad űzésében s a szarvast is utólérik.

A praeri farkas már nem olyan merész. Ezek

is belopóznak ugyan az istállókba, ahonnét bárányt s az ólaktól tyúkokat rabolnak el, de a macskákat is elcsipik.

Bár határozottan nem tudtam megállapítani azt az állítást, hogy a farkasok embert is megtámadnak, de hallottam, hogy az észak zordabb vidékein egészen az éjjeli táborozók közelébe lopóznak, úgy hogy csak a tűz lobogásával tudják őket távoltartani.

Egy ízben — ősz idején — folyó mellett táboroztam a hegyeken. Alig sötétedett be, négy-öt farkas lopózott közelembé s hangosan üvöltöttek. Olyan közel jöttek néhányszor, hogy fogaik csatogtatását is tisztán kivehettem. A friss pecsenye illata csaknem vakmerővé tette őket.

Később eltávoztak, de alig oltottam el a tüzet, lárma zavart fel. Hallottam, amint a vizen át törtet valami nagyobb vad.

Újból tüzet raktam s láttam, hogy egy farkas ólalkodik körülöttem, de azután elszaladt s nem is háborgatták éjjeli nyugalمامat.

Öt vagy hat ízben lőttem a farkasra a praerin és farmom közelében, sajnos — kénytelen vagyok beismerni — egyszer sem találtam. Igaz ugyan, hogy nagy távolságban lőttem rájuk, de azért boszantott, hogy elkerülték a golyómat, máskor — a hegyekben — mégis sikerült egy farkast elejtenem.

Farkasra csak kutyák segítségével lehet siker-

rel vadászni. A legtöbb kutya azonban nem nagy örömmel indul az ilyen vadászatra, mert jól tudja, hogy a farkas veszedelmes ellenség.

A farkas gyors „harapásokkal“ szét tudja szórni a falkát, míg maga esetleg sértetlen is marad; a nagyobb fajú kutyák is csak akkor érnek valamit, ha be vannak tanítva farkasvadászatra. Hallottam, hogy egy farkas egyetlen harapással megölt egy buldoggot, míg egy másik farkas Montanában egy farmon tépett össze két kutyát.

A farkas vadsága s az a körülmény, hogy örökös harcban él ellenségeivel, olyan előnyökkel ruházták fel, amelyek igen veszedelmes ellenfelévé váltak a kutyával szemben.

Egy kifejlett buldogg, amely kellőleg ki van tanítva, egyenértékű — a támadásnál — a rendes nagyságú, de fejletlenebb texasi farkassal; de nem láttam olyan kutyát, amely egymaga meg mert volna mérkőzni a hatalmas erdei farkassal. A leg-erősebb kutyának is sokkal gyengébbek a fogai s állkapcsa sohasem fejlődhetik ki annyira, mint a nagy farkasé.

Egyetlenegy kutyáról tudok, mely meg mert támadni egy farkast s meg is ölte. Ez egy nagy fekete kutya volt, melyet „Egy farmervadász kalandjai“ című munkában meg is irtam.

Marey generális az Egyesült-Államok csapatából közölte velem, hogy egyszer üzöbe vett egy

„nagy“ farkast. Azt hiszem Wisconsiban történt. Húsz vagy harminc kutyából álló falkájával üldözte s mivel nem voltak a farkasvadászathoz szokva, nem bírták a megsebzett állatot leteríteni. A kutyák nagy része meg sem merte támadni, úgy hogy a farkas egymásután harapdálta össze a kutyákat.

Wade Hampton generális beszélt el, hogy azon ötven év alatt, melyet a Missisippi környékén töltött el, többször vadászott róka-falka kutyákkal farkasra, de a falka mindig csak nagy nógatásra mert a farkas nyomán elindulni. Amint észrevették a farkas nyomát, morogva húzódtak vissza, körük felbomlódtott s a farkukat hasuk alá húzva húzódtak vissza.

Egy ízben egyik kutyája rátámadt a farkasra, de életével is fizetett vakmerőségeért. Később mégis annyira vitte, hogy kutyái kezdtek hozzászokni a farkas üzéséhez s felemelt fejjel indultak el a nyomon.

Leginkább agarakkal vadásznak a praeriken a farkasra. Nem ismerek izgalmasabb szórakozást az ilyen vadászatnál. Az sem baj, ha az agarak nem tiszta fajú kutyák. Olyan agár, mely elég régi „családfával bir“ s díjazva lett, nem igen felel meg erre a célra.

Ha azonban a farmer gondos kiválogatással olyan falkát állít össze, mely részben simaszőrű agarakból, részben borzasszőrűekből, skót szarvasvadászkutyákból áll, kitűnő falkára tehet szert.

Legtökéletesebb az agár és buldogg keresztezéséből származott agár.

Ha az agár kezd hozzászokni a farkasvadászathoz s erejét s ügyességét érvényesíteni tudja, veszedelmes ellenségévé válik a farkasnak.

Szerencsémre én is résztvehettem ilyen kutyákból álló falkával való vadászon az északi Rocky-Mountains vidékén. Egy marhatenyésztő tanyáján voltam, akit Yaney Stumpnak hívtak. Yaney Stump igazi demokrata volt s büszkén emlegette, hogy résztvett a konföderáció küzdelmeiben.

Velünk volt egy szomszédos farmer is, az „öreg Prindle“. Yaney Stumpnak kitűnő falkája volt s az „öreg Prindle“ is hozott magával kutyákat.

A szerencse kedvezett is. Két farkas az előtte való napon összetépett egy borjút s a bokrok közé cipelték, amelyben meghúzhatták magukat. Korán reggel lóra kaptunk s megindultunk a sűrű bokrok irányában. Velünk volt még egy cowboy is, aki revolverrel jelent meg a vadászon, míg az öregnek csak egy fekete ostora volt s hangoosan erősítgette, hogy az ő kutyái majd el fognak bánni a farkasokkal. Csak bízzák ő rá.

Borzasszörű kis ponyjaink gyorsan ügettek a praerin. A két véreb gazdája után futott s nem keveredett Yaney barátom falkája közé.

Végre elértük a völgyet, melyben a bokrok voltak. Nappal a farkasok rendesen behúzódtak a bokrok közé s nem igen hagyták el rejtekhelyüket.

Biztosra vettük, hogy a két farkast is ott találjuk, mert vizük s ennivalójuk bőven volt. A völgy kétszáz méter széles s háromszor olyan hosszú volt. Stump átadta a cowboynak puskáját s két kutyát állított mellé, míg az „öreg Prindle“ az ellenkező oldalon állott fel kutyáival. Én pedig a másik oldalra mentem át. Yaney pedig egyenesen belovagolt a sűrűbe. Elöl mentek a kopók s utánuk a buldogg-agarak. Kis szünet állott be. Két percig álltunk így érthető nyugtalansággal, mert nem tudtuk, hogy a farkas hol fog kitörni. A kutyák keresztül-kasúl futottak a sűrűben s hallottuk csa-holásukon, hogy helyes nyomra találtak.

A farkasok egy ideig meghúzták magukat, de azután jónak látták a menekülést s kitörtek a sűrűből a cowboy irányában.

A cowboy felemelte puskáját, míg a kutyák eszeveszetten ugráltak körülötte s oly izgatottak voltak, hogy egy pillanatig össze-vissza futottak. Gyorsan oda lovagoltam, ahol a cowboy állott s láttam, amint a két farkas a hegyoldal felé iramodik.

Észrevettem rögtön, hogy az egyik lassabban fut, a cowboy golyója úgy látszik, megsebezte. A két agár szélesebesen nyargalt utána. Ebben a pillanatban rohantak ki a bokrok közül a többi kutyák is s amikor megérezték a farkas nyomát, hangos üvöltéssel száguldtak a vad után. A farkas már alig győzte a futást. Egy percbe sem tellett,

már utól is érte az egyik kutya s elébe ugrott s a torkába igyekezett harapni. Mielőtt a farkas támadhatott volna, már az egész falka körülötte volt s egy pillanat alatt rávetették magukat, úgy hogy egészen eltűnt a kutyák alatt.

De még nem adta meg magát. Csakhamar kétségbeesett üvöltést hallottunk s az egyik kutya erősen megsebesülve jött ki a falka közül. Vad tusakodás támadt most, a farkas utolsó erejével is védte magát, de azután mégis elbántak vele. Mire odaértünk, már nem volt benne élet, de a kutyák még akkor is fojtogatták.

Yaney most a menekülő farkas után uszította a falkát. Az öreg Prindle kutyái szerencsére nem vették észre a megsebzett farkast, mely elmaradt a másiktól s nem is vettek részt a harcban, hanem a menekülő vad után vetették magukat.

Megsarkantyúztuk lovainkat s hangos ostorcsattogtatás között mi is üzöbe vettük a farkast.

A két kutya, mely először futott utána, már közelébe jutott. Utól is érték s az egyik elébe ugrott s torkonragadta a menekülő farkast, a következő pillanatban eleresztette s versenyt futott a farkassal s megvárta, míg a másik kutya is utólérte. Csakhamar a mi kutyáink közül is sikerült kettőnek a másik két kutyához csatlakozni s most már négyen üldözték a farkast. Az egyik agár most rávetette magát s földre rántotta. A következő pillanatban mind a négy kutya rávetette

magát. A farkas egy erős lökéssel lerázta magáról támadóit s az egyik agárnak le is harapta a fél fülét.

Azután két hátulsó lábára ült, míg a kutyák körülötte ugrándoztak s egészen elzárták útját, bár megtámadni egyik sem mert. De kis idő múlva az öreg két kutyája, mintha csak megértették volna egymást, egyszerre rohantak rá, a farkas most felugrott, hogy harcképtelenné tegye ellenfeleit, de azok bámulatos ügyességgel ugrándoztak körülötte, mintha gummilabdákat kötöttek volna lábaik végére, oly csodálatos könnyedséggel ugrottak fel a levegőbe, ha a farkas utánuk kapott. Az egyik kutyának sikerült is a farkast megragadni, míg a másik ugyanakkor a farkas hátára vetette magát. A következő pillanatban együtt henteregtek a földön.

Most már a többiek is kezdtek beleavatkozni. Egyik hátulsó lábánál kapta el a farkast, mire az hirtelen mozdulattal hátra akart kapni, de a következő pillanatban nyakára ugrott egy agár. Olyan mozgás s rövid ugatás kísérte ezt a birkózást, hogy szinte félelmetes volt hallgatni is, de nemsokára véget ért ez is s a farkas holtan terült el a földön.

A farkas nagyobb volt, mint a kutyák közül akármelyik.

Láttam már veszedelmesebb birkózást kutyák és farkas között, de ez volt az egyedüli eset, amikor kutyák minden beavatkozás nélkül végeztek „nagy“ farkassal.

Mites tábornoknak is híres falkája volt, mely-

lyel sokat vadászott indián territóriumokon. Volt a falkájában egy hatalmas véreb, amely különös módon tudott a farkassal elbánni. Ha farkast hajtott föl falkája, két-három mérföld után rendesen utólérték az agarak, míg a hatalmas termetű véreb rendesen elmaradt. Ezalatt az agarak egészen körülfogták a farkast s megvárták míg a véreb odaér. Amint ez a farkashoz ért, hirtelen rávetette magát s egy pillanat alatt már mind a ketten a földön hemperegtek, a következő pillanatban azután a többiek is közbe vetették magukat s rendesen néhány perc alatt végeztek is a farkassal.

Az utolsó évtized alatt Colorado, Wyommig és Montaud farmerjei már kitűnő falkákra tettek szert, úgy, hogy ezek a falkák maguk is el tudnak bánni a farkassal.

Nyugat egyik leghiresebb falkája a Sim-River vadászkutya-klub falkája volt. A kutyákat a farmerek nevelték föl s szoktatták rá a farkas hajtasására, de azután a klub dresszirozta be őket véglegesen.

1886-ban 146 farkast fogtak el ezzel a falkával. Igen gyakran a falka maga bánt el a farkassal, természetesen nem egy kutya mély sebek árán szerezte meg azt a dicsőséget, hogy résztvett a farkas megfojtásában.

Williams ezredes kutyái is sok bravuros vadászatot vittek véghez. Az ezredes 1875. év telét Pilach Hills-ben töltötte, ahol akkoriban még nem

lakott betelepedett gyarmatos s a vadtól szinte hemzsegett az egész vidék.

Különösen a farkasok voltak nagyon elszaporodva. Ezen a vidéken már óvatosabban kellett a farkával bánni, mert a farkas igen vad és merész volt. A vadászok azért rendszeren közvetlen a farka mögött vágattak, úgy, hogy amikor a kutyák a vadra vetették magukat, már ők is beleavatkozhattak a harcba.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

TIZENHETEDIK FEJEZET.

A cowboyok között.

Olyan emberek között, akik a vadonban élnek, az élet a maga egyszerű módjában folyik le. A hegyek zord vadászainak s a síkság vad lovasainak kedélye és szenvedélye sokkal egyszerűbb, de hevesebb mint a bonyolult társadalmi életet élő embereké. Ezeknek az embereknek a társadalmi morálhoz és törvényhez való közösségük még nem olyan szabatos, mint a társadalomban élőké. Bizonyos nyersebb erényeket azonban nagy tiszteletben tartanak s sok jó tulajdonsággal bírnak ezek a hegyvidéki és síkságon élő nomádok.

Azok az emberek, akikkel a vadonban és nagy síkságokon összekerültem, többnyire derék, munkához szokott, határozott jellemű és figyelmes emberek voltak. A körülmények — igaz — néha olyan cselekvésre készítették őket, melyek a városi ember szemében egyszerűen borzasztóak s nem igen törődnek mások ethikai felfogásával. Sokan egészen vad életmódot folytatnak közülök. Gyakran előfordult közöttük, hogy szükség esetén gyilkoltak,

amikor például árulás szerepelt mint motívum a gyilkolás elkövetésénél, sőt rablásra is vetemednek ezek az emberek, de arról nem tudok, hogy közülök csak egy is csavargó vagy útonálló lett volna. Rablók vezéreül sem szegődött közülök soha senki. Szomszédjaik iránt türelmesek, múltjukról nem igen beszéltek s ha valaki múltjuk után tudakozódik, nem felelnek neki, de ha valaki baráti viszonyban van velük, igen érdekes dolgokkal ismertetik meg s akkor beszélések is vele szemben.

Egy tavaszi napon — éppen tíz évvel ezelőtt — elindultam, hogy több eltévedt lovamat összetereljem. Három hónappal azelőtt széledtek el a legelőről s megállapítottuk azt is, hogy egy dombos hegyoldalban legelésznek, ott, ahol Broghy farmja állott, körülbelül tizenöt mérföldnyire az én farmomtól. Amikor lovaim keresésére indultam, enyhe idő volt, de másnapra hó kerekedett. Szerencsémre jókor elértem a farmot, ahol egy hódvadászszal és egy fiatal cowboyjal találkoztam, aki egy texasi társasághoz tartozott. Egyébként mind a kettőt jól ösmertem. Benn csakhamar átmelegedhettem a tűznél, azután megkínáltak kenyérrrel, burgonyával, vadpecsenyével és teával.

Két társam kedélyes beszélgetést folytatott, miközben kurta pipájukból sűrű füstöt eregettek.

A szobában két ágy volt, egyik a másik fölött. Én felkúsztam a legfelsőre, míg társaim lenn maradtak s egy padra ültek. Azután kalandok elbe-

szélésébe kezdtek. A cowboy a lovak után kérdezősködött, különösen egy vad pony érdekelt, melyet én is ösmertem. A másikat a kérdezősködés régebbi történetekre emlékeztette.

— Igen, a ponyt lopták — kezdte elbeszélését. — Amikor a Three-Bár-társasággal útban voltam, nyeregbe kellett törnöm, jól viselte magát úgy, hogy a Lasy B. tanyánál már szabadjára hagytam, de amikor visszatértem érte, senkit sem találtam a farmon. Egyik juhász, aki a farm közelében legeltette a nyáját, azt a felvilágosítást adta, hogy két nappal ezelőtt egy farkasbőr bundába burkolt alak, aki lovon ült, vezette el ponyját.

Meg is indultam, hogy nyomára bukkanjak, ami nem is került sok fáradságomba. A farmerek mindenütt útbaigazitottak s megjelölték az irányt, melyben a tolvajt eltűnni látták.

Cedartown városkán kívül elveszett előlem az utolsó nyom, de biztosra vettem, hogy a tolvaj a városon kívül tartózkodik.

A városkában nyüzsgő élet uralkodott s két szállodája volt.

— Hol a békebíró? — kérdeztem az egyik szálloda pincéjétől.

— Nincs békebíró. A békebírókat agyonlőtték.

— Hol van a rendőrség megbizottja?

— Épp az a baj, hogy ez lőtte agyon a békebírókat s azután elnyargalt egy sereg lóval.

— Hát semmiféle embere nincs itt a törvénynek?

— Dehogy nincs, de az pincér a másik szalodában, az „Utolsó remény“-ben.

Elmentem az „Utolsó remény“-be.

— Jó reggelt! — szóltam a pincérhez.

— Jó reggelt! — mondotta kurtán.

— Maga a hatóság embere?

— Igen! Mit akar?

— Igazságot.

— Milyen igazságot?

— Majd megtudja.

— Miről van szó?

— Egy lopott lóról.

— Akkor meg fogja kapni. Ki lopta el a lovat?

— Egy ember, aki kinn lakik a városon kívül.

— Helyes. És honnét jön maga ide?

— Medoryból.

Egyszerre lelohadt az érdeklődése.

Cedartowni bíró nem akasztat föl cedartowni embert, amiért egy Medory-beli embertől lovat lopott.

— De hát mit csináljak a lovammal?

— Amit akar. Tudja, hogy hol lakik a tolvaj. Hát lesse meg, mikor este hazatér és lője agyon, de azután nézze, hogy odébb kerüljön mielőbb.

— Jól van. Így fogok cselekedni.

Kimentem kunyhójához s elbujtam a fák mögé s vártam. Nem volt otthon, csak egy asszony foglalatoskodott a kunyhóban, vártam tovább s már bealkonyodott, azután morfondirozni kezdtem.

— Itt bujkálsz, hogy agyonlődd a tolvajt, aki a

lovadat lopta el, de ebből baj támadhat, mert az első embert, aki meg fog jelenni, le fogod löni abban a feltevésben, hogy a tolvajt lőtted agyon. Lehet, hogy egy egészen ártatlan embert fogsz megölni.

Azután lóra ültem s otthagytam a kunyhót s hazajöttem — fejezte be elbeszélését a cowboy.

A város, melyben a fentemlitett bíró lakott, egy piszkos kis városka volt, olyan mint az a száz és száz városka, mely a vadon mellett gombamódra támad. Volt olyan város is ezek között, mely úgyszólván egy éjszaka alatt támadt, de ezek a városi lakók örökös nyugtalanságban s kóborlási vágyban éltek.

Ezekben a ponyvasátoros, nyomorúságos városokban álmództak kincsekről, hirtelen való meggazdagodásról az örökké kóborló lakók.

Ösmertem egy ilyen várost, mely huszonnégy óra alatt épült föl, de volt benne hat nyilvános szórakozásra berendezett helyiség, „operaház“ és egy „bírószáki épület“. Harmadnapra hatalmas forgószél támadt s elsöpörte az egész várost. Napok mulva „szedték“ össze a város részeit s újból felépítették, aminek örömére azután nagy dáridót csaptak. Néhány nap mulva panaszt tett a város „előkelősége“, hogy „a bírószáki épületet a praericowboyok — nadrág céljaira felhasználták“. A derék cowboyok hosszuszárú csizmájuk szárát a bírószáki épület ponyvafalából hasították ki ugyanis.

Volt egy nagyrabecsült barátom a hegyekben,

egy kitünő vadász, ki a konvencionális kötelességeket különös módon lebecsülte, egyébként határozott és elszánt jellemű ember volt. Volt még egy jó tulajdonsága is — ki tudta mondani az igazságot is. Olyannak tekintette a dolgokat, amilyenek valóban voltak s még ha fontos okok készítették is valaminek az elhallgatására, mindig igazat mondott. Az előítéleteket nem ösmerte.

Nem tartotta különösnek, hogy életének különböző korszakaiban csavargó, majd hamis játékos és rabló volt. Abban az időben, amikor megismertem, már jólétnek örvendett s a körülmények közé is bele tudott illeszkedni.

Nem beszélt multjáról, de nem is kért soha bocsánatot, amiért ilyen irányban minden felvilágosítást megtagadott.

De ha mégis beszélni kezdett múltjáról, oly természetes egyszerűséggel mondotta el élményeit, mintha nem is ő róla lett volna szó.

Ezen tulajdonságai kellemes társsá és érdekes elbeszélővé tették.

Elbeszéléseinek egészen más volt az érdekessége, mint ő hitte, sokkal érdekesebbnek tartottam történetében azokat a részleteket, melyek egyéniségére és környezetére világítottak.

Egy izben együtt vadásztunk s egy medvét lőttünk s azután megfürödtünk egy patak vizében. Észrevettem, hogy lábán sebhely forradása van. Megkérdeztem tőle, hogy mikor kapta.

— Ah, ez itt! Semmi az egész. Egy ember lőtt rám, hogy megtáncoltasson.

Kiváncsivá tett az ügy.

— A dolog így történt, — kezdte. — Egyszer egy mulatóhelyen voltam Uj-Mexikóban. Egy Fowler nevű ember is éppen benn volt, akinek három-ezer dollárt tűztek a fejére.

— Az állam?

— Nem, a felesége.

— Várj csak! Azt mondod, hogy a felesége tűzte ki e díjat.

— Igen, a felesége. Volt nekik egy játékbankjuk s összevesztek; az ember otthagya az asszonyt s pénzét is elvitte. Az asszony háromezer dollárt tűzött ki fejére.

— Bocsáss meg, azt akarod mondani, hogy ezt az összeget hivatalosan tűzték a fejére?

Barátom arca megnyúlt, boszantotta, hogy minduntalan félbeszakitom.

— Nem nyilvánosan. Az asszony hat, vagy hét barátjával közölte az ügyet.

— Folytasd, szóltam csodálkozva a hallottakfelett.

— Hét ember jött hozzám, hogy kölcsön kérjék fegyveremet. Gyönyörű Colt-féle puska volt. Akkoriban új volt egészen s csak nekem volt ilyen puskám az egész városban. Amint mondom, hozzám jöttek s így szóltak:

— Simpson, kölcsön kérjük a puskádat, agyon akarjuk löni vele a Fowlert.

— Várjatok egy pillanatig. Odaadom a fegyvert, de tudni sem akarok róla, hogy milyen célból kértétek kölcsön.

Barátom arca egyszerre felvidúlt az emlékek hatása alatt.

— Gondolhatod, hogy mennyire meglepett, amikor másnap Fowler beállit hozzám s ezekkel a szavakkal adja vissza puskámat:

— Simpson, itt a puskád! — Ebből megértettem azt is, hogy Fowler agyonlőtte őket.

— Jól van, Fowler — szóltam hozzá — ha tudtam volna, hogy milyen szándékkal vannak irántad, nem kölcsönöztem volna nekik a puskámat. — Természetesen elhallgattam, hogy igenis volt tudomásom a két ember szándékáról.

Mosolyogtam s Simpson nyugodtan folytatta, míg szemeierősenfénylettekavisszaemlékezés hatása alatt.

— Fowler eltávozott s beállitott a békebíróhoz. A békebíró török ember volt.

— Mit értesz ez alatt, Simpson?

— Törökországból származott — szolt Simpson.

Én csodálkozásomat fejeztem ki Simpson előtt s majd áttereltem a beszélgetést arra, hogy mennyi szedett-vedett népség jön át Közép-Európából Uj-Mexikóba s hogy ezek között még békebíró is akad. Simpson mosolygott s tovább folytatta:

— Ez a Fowler egy különös víg fickó volt. A török elfogatta Fowlert, de az agyonütötte a törököt s így ismét megszabadult.

— Ez törvénytértés volt, Simpson — vetettem közbe.

— Igaz, a török nem halt meg, bár Fowler azt hitte, hogy agyonütötte, de a töröknek sem volt nyugta, mert attól tartott, hogy Fowler tényleg agyon fogja egyszer ütni. Eljött tehát hozzám s huszonöt dollárt ajánlott fel naponta, hogy védjem meg Fowlertől; én pedig elmentem Fowlerhez s így szóltam:

— Fowler a török huszonöt dollárt ajánlott fel minden napra, hogy védjem meg előled. Én azonban huszonöt dollárért nem teszem ki magam ilyen veszélynek s ha meg akarsz ölni a békebíró, csak szólj s végezz velem. De ha nem akarsz megölni, nem áll semmi utamban, hogy a huszonöt dollárt fel ne vegyem.

Fowler pedig így szólt:

— Hozzá se fogok érni. Menj csak és véd meg. Így védi meg Simpson a békebíró naponta huszonöt dollárért körülbelül egy hétig. Egy este találkozott Fowlerrel.

— Tudtam, hogy rosszban töri a fejét, — folytatta Simpson — mert a lábaimra kezdett lövöldözni, ami elég alávaló dolog.

Nem volt nálam puska s meg kellett állanom, de azután én is hazafutottam, hogy elhozzam puskámat, mert feltett szándékom volt, hogy agyonlövöm. De ezt a szándékomat törvényes úton akartam megvalósítani. Elmentem tehát a polgár-

mesterhez, aki éppen kártyázott s így szóltam hozzá:

— Polgármester úr, agyon akarom löni Fowlert.

A polgármester felugrott. Megragadta kezemet s ezt mondta:

— Simpson úr, ha ön ezt meg fogja tenni, segítségére leszek és a bíró is azt mondotta, hogy pártolni fogja elhatározásomat.

A törvényes biztatásra Simpson rögtön hozzá is fogott tervéhez.

Eközben Fowler ismét agyonlőtt egy tekintélyes polgárt s börtönbe is került s annak rendje és módja szerint fel is akasztották.

Barátom fantáziája csodálatos módon kitágult, amikor erről a jelenetről beszélt.

Fowler megjelent a török előtt s halálra ítélte.

Simpson szemhunyorgatás között mondogatta:

— Tudod, barátom, ez a török alapjában véve egy jóízű fickó volt. Amikor Fowlert fel akarták húzni, odakiáltott embereinek:

— Várjatok még egy pillanatig — s azután egy csókot dobott Fowler felé . . .

A vad vidékeken és a civilizációtól távolabb eső területeken, csaknem minden egyes embernek meg van a gúnyneve. A cowboyok és vadászok, akikkel érintkeztem, csaknem kivétel nélkül olyan elnevezéssel bírtak, melyek úgy ragadtak rájuk, míg a tulajdonképpeni nevüket senki sem tudta. Rendesen olyan neveket kapnak ezek az emberek,

melyek foglalkozásukkal állanak szoros összefüggésben. Van ilyen név is „Fraueid“, „Hollandi“, „Texas Jakab“, „Só-Vilmos“, „Medve-József“, „Veres Jakab“ . . . A foglalkozás mellett tehát nemzetiségét is alapul veszik az illetőnek, amikor ilyen neveket adományoznak neki.

Ösmertem egy igen csinos, takaros cowboyt akit épp tisztasága miatt „a piszkos Vilmos“-nak nevezték el.

Egy ilyen elnevezés történetét mondja el az alábbi levél, melyet egy öreg barátomtól kaptam, aki nagyon érdeklődött egy határszéli huta iránt, melynek mintáját a chicagói kiállításon is bemutatták.

1893. február 16.

Tisztelt Uram!

Olvastam a lapokban, hogy klubja, a Dániel Born és Dávid Crookit klub, a chicagói kiállításon egy huta mintáját akarja felállítani s országunk egyik uttörőjét is meg akarják nyerni a vállalkozásban.

Nagyon örülnénk, ha tervük sikerülne, egész életemen át a határon éltem s ismerem ennek az életnek minden tulajdonságát, szokását. Ajánlanék önöknek egy embert, „Májfaló Johnsont“, akit a vidékünkön mindenki ismer s igen derék ember hírében áll. Ez a Johnson sokat harcolt az indiánusokkal. Egy ilyen küzdelemben kifogyott a municiója s késsel ment össze ellenfelével. Sikerült

is ellenfelét legyőzni s késével felhasította az indiánus hasát, úgy hogy a mája is kiesett. Johnson azt állította, hogy szándékosan tette ezt a metszést, mert fel akarta falni az indiánus máját. Rajta is maradt a „Májfaló“ név. Hive . . .

Hallottam egy asszonyról, aki férjhez ment egy hegyi lakóhoz, bár ez még fogságban volt. Amikor kérdezősködtem ennek a különös esetnek a történetéről, így adták meg a magyarázatát:

— Az öreg Péter (az asszony volt férje) elköltözött az országból (meghalt) s Robert Evans (a fogságban levő ember) megtudta, hogy az asszony özvegyen maradt, a börtönből izent az asszonynak, hogy várja meg, míg kiszabadul, mert feleségül akarja venni. Az asszony meg is várta.

Különös közönyösséggel beszélnek ezek az emberek olyan esetekről, amidőn valamelyik társuk szerencsétlenül jár s a szerencsétlenség oka — ló.

Múlt évben a Phree Seven — egyik lovasa járt szerencsétlenül, amikor Belfield mellett a lovakat összeterelte.

— Egy egészen szelid s ártatlan lóra ült, — kezdte mondani egyik cowboyom.

A ló kissé szeszélyes természetű volt s amikor a lovas felült rá, még nem ismerte erről a tulajdonságáról a lovat. Amint a szelid és ártatlan lóra felül, a ló hatalmasat ugrik s a lovasa földre zuhan. Föl se kelt többé, pedig mondom, igen szelid jószág volt ez a ló.

Ilyen szerencsétlenségek különben gyakran előfordulnak a vadonban. A cowboyok egykedvűen vesznek róla tudomást s szinte rendeltetésnek tekintik a sorstól, hogy gyakran érje őket ilyen szomorú végű szerencsétlenség.

Két évvel ezelőtt négy emberről tudott, akik szomszédjaim voltak s hivatásuknak estek áldozatul.

Legszerencsétlenebbül járt egy Hamilton nevű cowboy.

Ösmerte az egész praerit, minden zeg-zugát, dombját tudta, hogy merre van. Tél idején másik két emberrel, akik nem ismerték a vidéket, marhák összehajtására indult. Zord, havas nap volt, amikor elmentek s estig folytatták útjukat, de ekkor Hamilton lova egészen kifáradt. Erősen kezdett havazni s meghagyta két társának, hogy induljanak el haladéktalanul, nehogy baj érje őket. Megjelölte pontosan útirányukat, amelyet szigorúan be is tartottak. Másnap szerencsésen el is jutottak az első farmig, de őt senki se látta többé.

Két hónap mulva megtalálták a ló csontjait és a nyeret s csak öt hónap mulva bukkantak a szerencsétlenül járt ember csontjaira, lovától mintegy mértföldnyi távolságban.

Arccal a föld felé volt fordulva s a fejét a térdére hajthatta, mert ilyen helyzetben találták meg.

Kisebb jelentőségű balesetek csaknem mindennaposak. Lábtörés, kartörés, kificamodás, erősebb sérülés napirenden van.

Régebben egészen más jellegű s komoly veszedelem is fenyegette lépten-nyomon ezeknek az embereknek az életét. A vadak és az indiánok: ezek voltak legveszedelmesebb ellenfeleik, Az öregebb vadászok kötetekre való történeteket tudnak ezekről a küzdelmekről elbeszélni.

Parewell Wordy barátom igen sok és érdekes ilyen kalandon vett részt.

Hallgatag természetű, csaknem mogorva ember volt s igen nagy megerőltetésembe került, míg egyet-mást ki tudtam belőle venni múltjára vonatkozólag.

Egy vapiti vadászaton, amikor már több vadat elejtettünk, egyszerre bőbeszédű lett s elmondta a következő történetet:

— 1875 tavaszán történt. Woody és két barátja a Yellowstone partján vadászgattak. A sioux indiánok nagyon dühösek voltak akkoriban a fehérekre s sok aranykeresőt s cowboyt tettek el láb alól.

A három ember egy tucat lovat hajtott s a folyó mentén egy sűrű bozót mellett ütötték fel sátorfájukat. Amikor egyik este Wordy visszatért a táborba, közölte társaival, hogy indiánusok nyomára bukkant s annak a véleményének adott kifejezést, hogy a lábnyomok szerint sioux-indiánusok kóborolnak a vidéken.

Két társa az arcába kacagott s azt állították, hogy egészen jelentéktelen indián törzs kóborolhat a vidéken, de semmiesetre sem siouxok.

Kora reggel egyik társa a folyóhoz ment, míg Wordy a lovak után nézett, a harmadik ember pedig a reggeli elkészítéséhez látott. Hirtelen két lövés dördült el a folyó mentén s a következő pillanatban egy indiánus vágatott lovaik felé. Wordy is lőtt, de golyója nem talált, úgy, hogy az indiánus villámgyorsan a lovaknál termett, őt lovat elhajtott, míg Wordy hetet meg tudott menteni. Alig történt ez meg, társuk, aki a folyóhoz ment, lélekszakadva futott vissza a táborba s csak úgy tudott üldözői elől menekülni, hogy bokorról-bokorra bujkált.

Az indiánusok előörsei voltak egy nagyobb csapatnak s amikor a nap felkelt, a távolban egész sereg indiánust vettek észre.

Ha észrevették volna a három fehéret, egy pillanat alatt megsemmisítették volna őket, de az indiánok ilyen esetben nem igen szoktak támadni.

A három ember elérkezni látta utolsó óráját, de olyan emberek voltak, akiknek élete kemény harcok között telt el s elhatározták, hogy nem adják meg magukat egyikönnyen.

A hét lovat gyorsan egy szakadékba vezették, míg ők egy kis domb mögött húzták meg magukat s vártak.

Kis idő múlva az indián csapat értesülván, hogy fehérek tartózkodnak közelükben, megindult, hogy bekerítsék őket.

Az indiánusok a folyó másik oldalára is át-

kerültek s most egyszerre minden oldalról tüzelni kezdtek a fehérekre, miközben természetesen egész csomó töltényt pazaroltak el hiába.

A vadászok jól ösmerték a főnök parancsoló szavait s tudták, hogy mit jelent az indián csatakiáltás. Többen közülök tört angol nyelven kiabáltak feléjük és szitkokkal illették őket. Az ellenség észrevette a fehérek lovait s most azokat is elvezették, miközben folyton lövöldöztek a fehérekre. A három vadász földön feküdve s a bokroktól védve várt tovább.

A fiatal indiánusok hasoncsúszva igyekeztek a fehérek közelébe férkőzni, de most azok is lövöldözni kezdtek. Nyugodtan célbavették ellenségeiket s minden golyójuk talált.

— Hétszer lőttem egymásután — mondotta Woody — s minden egyes lövés talált. Előnyben voltak ellenségeikkel szemben, mert nyugodtan maradtak s azonkívül védve is voltak, míg az indiánok kitűnő céltáblául szolgáltak a fehérek golyóinak.

Míg a fehérek egy-egy embert jól célba vehettek, az indiánok csak a felszálló füst után tájékozódhattak.

Csakhamar abba is hagyták a támadást, mert belátták, hogy ily módon sok embernek élete hiába vész el.

Az egyik nációnak sikerült is egészen a bokrokig csúsznia, de ott azután megölte Woody golyója.

Az indiánusok nyomban visszacipelték megsebzett társaikat.

— Hogy ordítottak! — mondotta Woody s szemei megcsillantak az emlékek hatása alatt.

Két órai harc és tanácskozás után az indiánok visszavonultak, míg a fehérek csak estefelé merték rejtekhelyüket elhagyni.

Woody azt állítja, hogy szerencsájukre olyan helyen húzták meg magukat, ahol az indiánok nem vehették észre őket s nem is tudtak eligazodni, hogy hány főből áll a fehérek kis csapata. Ez a tévedés is hozzájárult Woodyék szerencsés megmeneküléséhez.

Az éj leple alatt azután sikerült nekik elmene-külni, de az indiánusok minden lovukat s egyéb holmijaikat elvitték.

1879. óta alig fordult elő északon rendes harc indiánok és feketék között, míg délen az apachok hosszú és elkeseredett harcokat folytattak aközben.

Északon is támadólag léptek fel néha-néha az indiánok s megkísérelték a harcot újból felvenni a fehérekkel, de a rendes amerikai csapatok csakhamar véget vetettek garázdálkodásaiknak.

1891-ben szeptember hónapban egy vapiti vadász után a Yellowstone parkon lovagoltam keresztül.

Október elsején nagy hó kerekedett. Többen voltunk s mindegyikünk egy erős ponyn ült, míg egyet-egyet mellettünk vezettünk.

Egy zászlóalja táborozott itt az első lovasezrednek Frank Edward kapitány parancsnoksága alatt és John Pitcher hadnagygyal (most kapitány). Mind a ketten régi barátaim voltam.

Szénát adtak lovainknak s nagy vendégszeretettel fogadtak. Reggeli után rendesen elbeszélgettünk. Utitársam, a felügyelő, érdeemes cselekedetet vitt végbe az év tavaszán.

Big-Horn-hegy szakadécai között kóborolt egy felügyelővel együtt s egy szánt húztak maguk után a jégen. Hat napig tartó kemény út után végre le tudtak ereszkedni a szakadékok körül s ezen idő alatt érdekes kalandjuk akadt az indiánusokkal.

Most két tisztt kezdett vidám történeteket elmondani, mert mind a kettőnek volt része benne.

Olyan törzsekkel harcoltak, melyeket én is ismertem s amelyek az általam is gyakran felkéréselt vidékeken éltek.

Az első harc, amelyben Edward kapitány résztvett, 1886-ban történt, amikor az indiánusok az ő Messiásuk eljövetelét várták.

Volt közöttük egy főkuruzsló, aki nagy befolyással volt az egész törzsre s jóslásaival különösen a fiatal indiánusok vérért tudta feltüzelni.

A törzs kezdett fegyverkezni, befestették magukat s a kormányzó és a többi fehérek komolyan aggódni kezdtek a harci készülődés miatt. Rögtön értesítették a csapatokat, hogy vonuljanak a veszedelemmel fenyegetett vidékre.

Egy lovasosztály, amelyhez Edward kapitány csapata is tartozott, rögtön oda is vonult s az indiánok már harcilovaikon ültek s egy domboldalon gyülekeztek.

Az ilyen harcoknál mindig nehéz a csapatok elhelyezkedése, de a feladatuk is kényes.

A környékbeli fehérek egy része amiatt panaszkodott, hogy a katonák lanyhán veszik a veszedelmet s nem elég erélyesen lépnek fel az indiánokkal szemben, de egy részük meg azért sopánkodott, hogy a katonák kiméletlenül s kegyetlenül bánnak el az indiánokkal, akik meg sem érdemlik az embertelen gyilkolást.

Úgy volt kiadva a parancs, hogy a csapatoknak nem szabad addig az ellenséget megtámadni, míg az nem kezdi meg a támadást.

Az indiánusok fenyegető magatartást tanúsítottak, a csapatok lassan felvonultak ellenük s közvetlen a domboldal előtt álltak meg, hogy tárgyalásokba bocsátkozzanak.

Eközben heves vihar volt készülöben s vészjósló felhők úsztak az égen.

Amikor a tárgyalást megkezdte a két ellenség, egyszerre egy lovas vált ki az indiánusok közül s vad galoppban vágatott a katonák felé.

Az indián — kuruzsló volt. Egész teste be volt festve s harci jelvények díszítették fejét s tüzes kis lova is tele volt tűzdelve sastollakkal.

Csaknem a csapatok előtt állott meg, azután

az ellenség táborra körül kezdett elvágatni, miközben hangos csatakiáltásokat hallatott s sötétveres kardját a levegőbe dobálta.

Kétszer lovagolta körül az ellenséget, mely mozdulatlanul állott helyén s nem tudták, hogy mire véljék a dolgot. Lőni nem volt szabad a parancs szerint s várták, mi fog bekövetkezni.

Azután visszalovagolt törzséhez a kuruzsló. Úgy látszik, tanácskozásba bocsátkozott törzsével, amelynek azt mondotta, hogy azért lovagolta körül az ellenséget, hogy esőt varázsoljon alá, mely elmossa a fehérek bátorságát.

Pár perc múlva hatalmas zápor támadt, úgy hogy csak úgy szakadt az eső s járhatatlanná tette az utat a hegyoldalra.

Eközben futár érkezett a fehérekhez a főhadiszállásról, mely üzenetet hozott, hogy a csapatok vonuljanak vissza a táborba.

Ez a „jóslás“ természetesen óriási módon növelte a varázsló hírnevét az indiánusok között s a fiatal harcosok elbizakodva, meg akarták támadni a visszavonuló csapatokat, míg az öregek csitították a tüzesvérű harcosokat, látván, hogy a csapatok fölényben vannak velük szemben.

Amikor a csapatok később ismét megjelentek, az indiánusok ismét csatasorba állottak, míg a gyermekek és nők az indián tábor mögött állottak föl.

A varázsló ismét megjelent, hogy körünyargalja a fehérek táborát. Ez annyira felingerelte a

fiatal indián harcosokat, hogy az öreg csitítása ellenére is megindultak az ellenség irányában s az egyik, amidőn közel ért Edwárd kapitány csapatához, rájuk tüzelt. A fehéreknek most már szabad volt támadni. Sortűzzel válaszoltak s Edwárd kapitány lovassága rohamot intézett az ellenségre. Az összeütközés egy-két percig tartott, a varázslót golyó érte s lebukott lováról és ez olyan félelmet idézett elő az indiánok táborában, hogy hanyatt-homlok menekültek.

Kómikus látványt nyújtott, amint a tollal díszített indiánok egymás hátán át bukdácsolva menekültek s vetették magukat a folyó vizébe, hogy átússzanak rajta. A katonai fegyelemnek köszönhető, hogy a fehérek nem vittek véghez nagy vérontást.

A másik eset, melyet Pitcher hadnagy mondott el, 1890-ben történt északi Wyomingban.

A csapat, melynél szolgált, a Cheyenne-indiánok területén táborozott.

Egy napon a kormány által kiküldött hajcsárokat megtámadták az indiánok s megölték.

A meggyilkoltak holttestét magukkal vitték s egy erdős helyen rejtették el.

A cowboyk eltűnése nagy megbotránkozást keltett s a lovasságot kiküldték, hogy keresse meg az eltűnt cowboykat. Az indiánok letagadták a gyilkosságot s azt állították, hogy nem is látták a cowboykat, de amikor látták, hogy a

lovasság helyes nyomon jár, az öreg főnökök megmutatták a fehéreknek meggyilkolt társaik holttestét.

Kijelentették azt is, hogy törzsükből a fiatal harcosok ölték meg a cowboyokat, de a gyilkosok nevét vonakodtak megmondani. A parancsnok követelte, hogy adják ki a gyilkosokat, de erre a főnökök nem voltak hajlandók, ígértek ellenben egy sereg ponyt a meggyilkolt cowboyokért.

Erre a parancsnok figyelmeztette a törzsöt, hogy egy bizonyos időn belül meg fogja őket támadni, ha addig a gyilkosokat ki nem szolgáltatják.

A főnökök most tanácskozásra gyűltek össze s a tanácskozás végén is megmaradtak elhatározásuk mellett s azt kérték a parancsnoktól, hogy engedjen nekik egy fél órát, hogy összehívassák harcosaikat, mert küzdve akarnak elesni.

A parancsnok bele is egyezett ebbe, mire a törzsfőnökök eltávoztak.

Az indiánok gyors lovasokat küldtek mindenfelé, hogy összehívják a harcosokat. Rövid idő alatt együtt volt az egész Cheyenne-törzs s közülök sokan a gyász jeléül befeketítették arcukat, azután csatasorban felállottak.

Elől több fiatal harcos állott teljes hadi díszben, a fehérek tudták rögtön, hogy ezek voltak a cowboyok gyilkosai. A fiatal indiánok kezdték meg a tüzelést, mire Pitcher csapata nyomult el-

lenük. Parancsot kapott Pitcher, hogy ne lőjjék agyon a fiatal harcosokat, hanem kerítsék be s azután tegyék foglyokká.

De ez a terv sok akadályba ütközött. A fiatal harcosok, látván az ellenség szándékát, még erősebben tüzeltek. Ez alatt a hátrább felállott indián törzs nyugodtan maradt s halotti dalokat énekeltek.

Amikor a fiatal harcosok elestek, a törzs is megmozdult, de nem támadt a fehérekre. Nyugodtan felszedték az elesettek holttesteit s azután magukkal vitték, mialatt komor mély halotti énekeket énekeltek.

A csapatok sem támadták meg az indiánusokat s visszavonultak a táborba.

*

Ezek a lakók nem igen fogékonyak a babona iránt.

Kemény s küzdelmes életet folytatnak s a természetfölötti dolgok titkát nem igen firtatják.

Alig hallottam közöttük szellemekről szóló meséket.

Egyetlen egy izben mondott el egy vadász egy történetet, melyben manók szerepeltek s ez a történet mélyen megindított.

Baumann volt az öreg medvevadász neve, az egész életét a vadonban töltötte.

Hitt saját szavainak jelentőségében, mert mikor elmondotta a történetet, egyes jeleneteknél egészen megborzadt.

Németországból származott s gyermekkorában mindenféle szellemekről szóló mesékkel tömték tele a fejét s innét maradt fenn aggkorára is babonás természete.

Amikor a történet megesett, még egészen fiatal ember volt Baumann s egy barátjával élt a hegyekben.

Nem volt szerencsájük a vadászatban s elhátározták, hogy egy szakadék mélyére szállnak alá, hogy ott hódokra vadászszanak.

A szakadék szélén egy évvel azelőtt tépett szét egy medvevadást egy medve, de ez az esemény nem riasztotta vissza a két fiatal vállalkozót. Hegyi ponykon tették meg az utat, s csak a szakadék szélén szállottak le a lovaikról.

Kikötötték lovaikat s azután bementek egy kis erdőségbe, ahol tábort ütöttek egy tisztáson. A tisztás körül hatalmas fenyőfák állottak s mint szilárd fal zárták körül azt.

Néhány órájuk volt még alkonyatig s ezen idő alatt lementek egy kis patakhoz vizért, de amikor visszatértek táborukba, csodálkozva tapasztalták, hogy podgyászuk össze-vissza volt hányva, csakhamar meg is állapították, hogy medve garázdálkodott távollétük alatt táborukban. Nem sokat törődtek az alkalmatlan látogatóval s tüzet raktak.

Egészen besötétedett már, amikor Baumann elkészült a vacsorával; míg társa a nyomokat

kezdte újból vizsgálni. Azután meggyújtott egy száraz ágat, hogy azzal világítson útjára s behatolt a fák közé. Amikor az ág elégett, ismét visszament a tüzhöz s más ágat gyújtott meg, majd követte a nyomokat.

Midőn a tüzhöz ért, megállott néhány percig s így szólt:

— Baumann, a medve közelünkben tartózkodik, láttam, amint két lábán állt.

Baumann tréfára fogta a dolgot, de társa komoly maradt s visszament a sűrűbe. Eközben teljesen besötétedett s abbahagyta a medve nyomának követését. Visszatért a tűz mellé s csakhamar mind a ketten takarókba burkolva, aludni tértek.

Éjfél felé Baumann felébredt, zajt hallott s ledobta magáról takaróját. Különös szagot érzett, amilyent csak a vadállatok közelléte terjeszt.

Amint felkönyökölt, látja, hogy egy hatalmas test áll néhány lépésnyire tőle.

Rögtön fegyvere után nyúlt s az árnyékra célzott. Golyója célt téveszthetett, mert nyomban utána megmozdult az árnyék s látta, amint a medve közeledik feléje, de azután megfordult s eltűnt az erdőben.

Ezen jelenet után már nem tudtak aludni, felkeltek s újból tüzet raktak. Reggel, amikor elhagyták fekhelyüket, hogy a kiterített bőröket megtekintsék, észrevették a nyomokon, hogy a medve egyideig még közelükben tartózkodott.

Este ismét visszatértek táborukba. Mily nagy volt azonban meglepetésük, mikor látták, hogy kunyhójuk ismét fel volt dűlva. Az ismeretlen látogató megjelent távollétük alatt s mindent felforgatott. A lábnyomok elárulták, hogy a medve két lábon cammogott tovább.

A két vadász nagy tüzet rakott s sok száraz fát gyűjtöttek össze, hogy a tűz ki ne aludjék az éjjelre. Egész éjjel felváltva őrködtek. Éjfél felé ismét megjelent a titokzatos látogató. Hallották, amint lépései alatt recsegett a száraz ág s már hosszú lélegzetét is tisztán hallhatták, de a medve nem mert a tűz közelébe menni.

Másnap reggel elhatározták, hogy elhagyják a szakadékot, bár az a vidék szinte hemzsegett a sok vadtól. Leszedték a kiterített bőroket s azután megindultak, de alig haladtak néhány száz lépésnyire, úgy érezték, mintha valaki követte volna őket. Egy-egy ág recscent meg mögöttük, vagy tompa lépések zaja volt hallható.

Még három-négy hódbőrt kellett összeszedniök, Baumann elment a bőrokért, míg társa visszamaradt, hogy azalatt összekösse a többi állati bőrt.

Egész estig eltartott, míg Baumann elkészítette a nyers bőroket s a nap már hanyatlóban volt, mikor visszatért társához. Amikor közel ért ahhoz a helyhez, ahol társa visszamaradt, messziről kiáltott társa felé, de szavaira nem válaszolt senki.

A tűz kialudt s csak gyenge füst szállt fel a

hamu alól. Kereste, kutatta barátját, de sehol sem látta. Most újból nevéen szólította, hangosan kiáltott, de szavai pusztán hangzottak el. Amint néhány lépést haladt előre, csaknem rálépett egy emberi testre.

Barátja feküdt előtte. Nyaka át volt harapva s az állati fogak nyomai még erősen meglátszottak rajta, de élet már nem volt benne.

A medve nyomai mindent megmagyaráztak.

A szerencsétlenség úgy történt, hogy amikor készen volt a bőrök összecsomagolásával, háttal a sűrűnek leült egy tuskóra. A medve, mely elbújva várt rá, hirtelen támadhatta meg s mielőtt védekezhetett volna, — átharapta a torkát.

Áldozatát azonban nem tépte szét, de a lábnyomok elárulták, hogy egy ideig körülötte tipegett...

Baumann, aki nem akarta elhinni, hogy medve ölte meg a barátját, hanem valami erdei kobold boszúművét vélte a gyilkosságban, úgy megremült, hogy hanyatt-homlok menekült. Felpattant lovára s rémülten vágatott lovával a néma éjszakában. Egész életén át elkerülte azt a helyet, ahol barátja különös körülmények között végezte be életét.

Roosevelt Tivadar.

TARTALOM:

	Oldal
Kalandok és utirazok	1
Élmény a tengeren	5
Búvár a tenger fenekén	12
Harc alligatorok közt	20
Egyet-mást a krokodilról	25
A hajórem	32
Kellemetlen találkozás	45
Vadászatok az amerikai vadonban	53

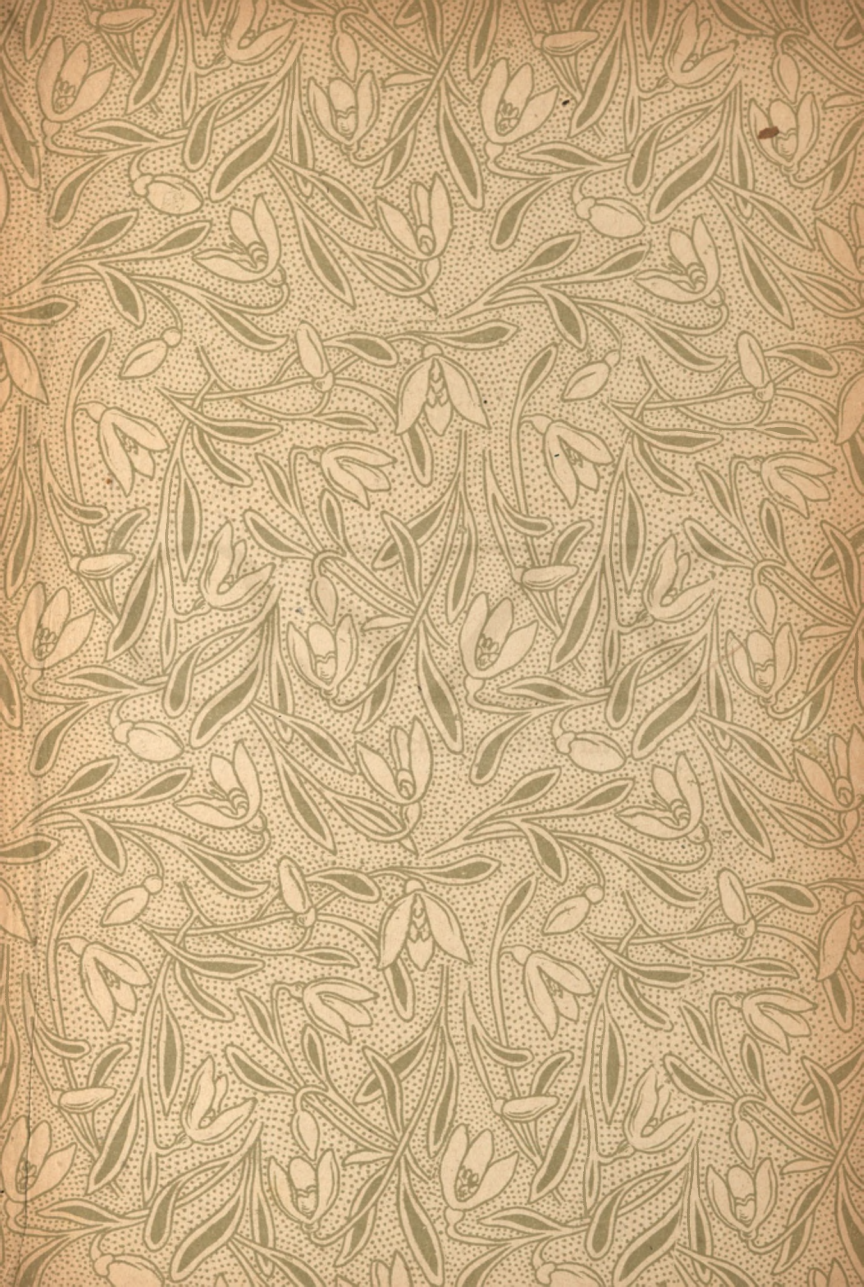

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

© Magyar Könyvtárosok Szövetsége